

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

09-10 (122) 2020

ON
AIR BULGARIA

The Next 5

ПРОГНОЗИТЕ НА BLOOMBERG TV BULGARIA

Caucasus

КОГАТО СЕ СРИНЕ СИЛАТА

Grapefruit

ТЪМНАТА СТРАНА НА ГРЕЙПФРУТА

SCHOOLS GOING DIGITAL

Elena Nemtsova, ESPA school founder, talks to Bulgaria ON AIR
Елена Немцова, основател на частно езиково училище "ЕСПА"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

НИЕ ВИНАГИ ИМАМЕ ПЛАН "Б"

Уважаеми пътници,

Националният авиопревозвач "България Еър" прави всичко възможно осигури на клиентите си спокойно пътуване дори и в трудно предвидима обстановка. Гъвкавите ни решения целят да ви застраховат срещу неочаквани обстоятелства. През ноември всички наши клиенти, чиито полети са били отменени от "България Еър", могат да оставят билета си с отворени дати в рамките на една година и по-късно да пътуват или до същата дестинация, или до която и да е друга от каталога на компанията. За целта единствено трябва да уведомят компанията за намерението си най-късно 24 часа преди оригиналния полет. Освен това компанията предлага и един бонус по избор измежду допълнителен багаж до 23 kg, избор на седалка с повече пространство, превоз на непридружено дете или превоз на домашен любимец. Ако пътникът желае да пътува, придружен от

свой близък или приятел, гарантираме, че вторият билет ще бъде издаден на същата стойност като оригиналния билет по анулирания полет. По желание на клиента той може и да преотстъпи билета си на свой близък.

Ако полетът е отменен не по вина на авиокомпанията, пътниците могат да използват билетите си за бъдещи пътувания в рамките на година след издаването им. Няма да бъде начислена такса за смяна на датата. Възможно е да има доплащане до по-висока тарифа при извършване на промяната. За повече информация проверете www.air.bg.

„България Еър“ винаги е на Ваше разположение и само на един клик разстояние. Актуална информация за всички полети ще откриете на www.air.bg.

Пожелаваме ви приятен полет

WE ALWAYS HAVE A PLAN B

Dear passengers,

The national carrier Bulgaria Air does everything possible to provide its customers with a peaceful trip even in a difficult situation. Our flexible solutions aim to insure you against unexpected circumstances.

In November all our clients, whose flights have been cancelled by Bulgaria Air, can have their ticket with open dates within one year and travel either to the same destination or to any other from the company's catalogue. For this purpose, they only need to notify the carrier of their intention at least 24 hours before the original flight. In addition, the airline offers a bonus of choice between additional luggage of up to 23 kg, a choice of a seat with more space, transportation of an unaccompanied child or transportation of a pet. If the passenger wishes to travel accompanied by a relative or friend, we guarantee that the second ticket will be issued at the same price as the original ticket on the cancelled flight. At the client's request, the passenger can also transfer his ticket to a relative.

If the flight is cancelled through no fault of the airline, passengers can use their tickets for future trips within a year after their issuance. No date-change fee will be charged. There may be a surcharge up to a higher rate when making the change. For more information, check www.air.bg.

If something goes wrong with your plan A, we are always ready to offer plan B.

We wish you a pleasant flight

КОГАТО ПЛАН А СЕ ПРОВАЛИ, НИЕ ИМАМЕ ПЛАН Б.

Планирай смело с гъвкавите условия на „България Еър“. В случай че искаш да отложиш пътуването си, е нужно да ни информираш най-късно до 24 часа преди полета. „България Еър“ ти дава възможност да ползваш билета за бъдещо пътуване, да промениш дата или дестинация без такса за промяна, както и да преотстъпиш билета си на свой близък. Разбери какви са всички преференциални условия на www.air.bg

Лети безопасно с „България Еър“!

9 | **BUSINESS
ECONOMY**

12 | **Цена на надзора**

Какви нови отговорности и финансови задължения носи на България банковият съюз?

14 | **The Cost of Supervision**

19 | **The Next 5: Краят на микромениджмънта**
The End of Micromanagement

20 | **The Next 5: Революцията на дигиталните медии**

21 | **Digital Media Revolution**

22 | **The Next 5: Електронните пари**
Digital Money

24 | **The Next 5: Младите лъвове**
The Young Lions

33 | **ANALYSIS
POLITICS**

50 | **Училището на XXI век е вече дигитално**

Елена Немцова, основател на частно средно езиково училище "ЕСПА", пред Bulgaria ON AIR

54 | **The school of the 21st century is now digital**

32 | **Накъде водят всички пътища**
Where All Roads Lead

36 | **Когато се срине силата**

38 | **When the Force Fails**

40 | **Изборът, на който нямаме право**

44 | **The Choice that We Don't Have**

56 | **Дигитална епидемия**

58 | **Digital Epidemic**

61 | **SCIENCE
TECHNOLOGY**

64 | **Пясъчният часовник на еволюцията**

Има ли тиктакащ брояч, вграден в самата ни ДНК?

66 | **The Hourglass of Evolution**

62 | **Живот на Венера?**
Life on Venus

70 | **Фантастично пътешествие**
A Fantastic Journey

76 | **Най-прокълнатата кола в историята**
78 | **The Most Cursed Car in History**

80 | **Допълнителна искра**

82 | **The Extra Spark**

83 | **TRAVEL
LIFESTYLE**

86 | **Приказки безкрай**

Във фентъзи литературата има само две поредици, сравними с "Игра на тронове". В момента и по двете се снимат сериали

90 | **Neverending Stories**

86 | **Афиш**
Poster

92 | **Непринудени разходки**
Casual Walks

104 | **Постоянно привличане**
Constant Attraction

106 | **Мрачните тайни на грейпфрута**

109 | **The Dark Secrets of the Grapefruit**

112 | **Кулинарните традиции на Балкана**

115 | **Balkan Culinary Traditions**

Фотография на корицата: ИВАЙЛО ПЕТРОВ
Cover photography by IVAYLO PETROV

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Методи Йорданов
Радослав Генчев

TRANSLATORS
Metodi Yordanov
Radoslav Genchev

АВТОРИ
Бойко Василев
Вероника Денизова
Гийта Ранганатан
Даяна Георгиева
Делян Петришки
Елена Кирилова
Ивайло Лакон
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Кристина Нигохосян
Маргарита Спасова
Мартина Маринова
Таня Кръстева

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Veronika Denizova
Geetha Ranganathan
Dayana Georgieva
Delyan Petrishki
Elena Kirilova
Ivaylo Lakov
Ivaylo Petrov
Kalin Nikolov
Kalin Angelov
Kristina Nigohosyan
Margarita Spasova
Martina Marinova
Tanya Krasteva

ДИЗАЙН
BRAND NEW
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

DESIGN
BRAND NEW
PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

CEO
Victoria Mitkova

ТЪРГОВСКИ ДИРЕКТОР
Леа Бакалова
lbakalova@bulgariaonair.bg

MARKETING DIRECTOR
Lea Bakalova
lbakalova@bulgariaonair.bg

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECBGBSF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он ер" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

ДАЯНА ГЕОРГИЕВА е репортер в телевизия Bulgaria ON AIR от 2017 година. Динамиката и разнообразието на журналистиката бързо я печелят и днес Даяна не може да си представи да се занимава с нещо друго. Обича да разказва позитивни истории, да показва успехите на хора, които често остават извън прожекторите. Интересува се от теми, свързани с образованието.

DAYANA GEORGIEVA has been a reporter for Bulgaria ON AIR since 2017. The dynamics and diversity of journalism have quickly gained ground and today Diana cannot imagine doing anything else. She likes to tell positive stories, to show the successes of people who often stay out of the spotlight. She is interested in topics related to education.

ИВАЙЛО ПЕТРОВ е сред талантливите млади български фотографи, създател на студио Focus Shift. Специализира модна и портретна фотография. Освен това се интересува от кино и от Вселената, която ни заобикаля. Вярва, че за добрите снимки е необходима комбинация от талант, оригинално мислене и качествена техника, като последната е най-маловажна.

IVAYLO PETROV is one of the most gifted young Bulgarian photographers and creator of Focus Shift Studio. He specializes in fashion and portrait photography. Furthermore, he has interests in movies and in the Universe that surrounds us. He believes that one needs a combination of talent, original ideas, and quality equipment to make good pictures – with the last condition being of the least importance.

ОТВАРЯМЕ НОВ ОФИС, КЪДЕТО СИ ПОИСКАШ. УДОБЕН ЛИ ТИ Е?

GET IT ON
 Google Play

Download on the
 App Store

 CCB Mobile

 Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

Viva!

CASINO

AT

SOFIA HOTEL BALKAN
THE LUXURY COLLECTION

BLACKJACK
AMERICAN ROULETTE
RUSSIAN POKER
CARIBBEAN POKER
TEXAS POKER
NOVO POKER
MAJOR POKER
NEWEST SLOT MACHINES

OPEN 24/7 FREE ENTRANCE & BAR

SOFIA HOTEL BALKAN
5, Sveta Nedelja Square 1000 Sofia Bulgaria
+359 (2) 981 5747; info@groupviva.com
www.vivacasino.biz

КАК Е ДЕЗИНФЕКЦИРАН САМОЛЕТЪТ ВИ?

„България Еър“ въвежда ултрамодерната
технология Honeywell UV Cabin System II

Националният превозвач „България Еър“ е първата авиокомпания на нашия пазар, която въвежда най-съвременната система за дезинфекция с ултравиолетови лъчи - Honeywell UV Cabin System II. Технологията доказано унищожава всички вируси и бактерии от гладките повърхности. От началото на ноември тя се използва преди всеки полет в допълнение към досегашната дезинфекция със сертифицирани препарати, за да осигури на пасажерите най-висока степен на защита и комфорт. Системата разполага с разтегателни UV рамена, които обработват седалките и повърхностите в салона. Труднодостъпните места също могат да бъдат дезинфекцирани благодарение на подвижна лампа. По този начин, след обработка с машината, пътниците се качват в изцяло стерилен салон.

„Приоритет на националния превозвач винаги е било да предлага на клиентите си сигурен и комфортен полет. Затова и от началото на пандемията полагаме изключителни грижи за дезинфекцията на борда на самолетите си. Въвеждането в експлоатация на новата машина е поредната стъпка в тази посока, като по този начин стремежът ни е да предложим най-висока степен на сигурност на пасажерите ни“, обясни изпълнителният директор на „България Еър“ Христо Тодоров.

Машината е въведена в експлоатация вече от световния превозвач Qatar Airways, а „България Еър“ е единствената авиокомпания, изпълняваща полети на нашия пазар, която я използва.

HOW IS YOUR PLANE DISINFECTED?

Bulgaria Air has introduced the Honeywell UV Cabin System II cutting-edge technology

The national carrier Bulgaria Air is the first airline on our market to introduce a brand new ultraviolet disinfection system - Honeywell UV Cabin System II. This technology has been proven to kill all viruses and bacteria from smooth surfaces. Since the beginning of November it has been used before each flight in addition to current disinfection procedures with certified preparations, to ensure passengers the highest level of protection and comfort. The system has extendable UV arms that handle the seats and surfaces in the cabin. Hard-to-reach areas can also be disinfected with a movable lamp. Thus, after processing, passengers enter a completely sterile cabin.

"The priority of the national carrier has always been to offer its passengers a safe and comfortable flight. That is why, since the beginning of the pandemic, we have taken great care to disinfect our fleet. The commissioning of the new machine is another step in this direction, and our aim is to offer the highest level of safety to our passengers," Hristo Todorov, CEO of Bulgaria Air, explains.

The machine has already been introduced by the Qatar Airways global carrier, and Bulgaria Air is the only Bulgarian airline that uses it

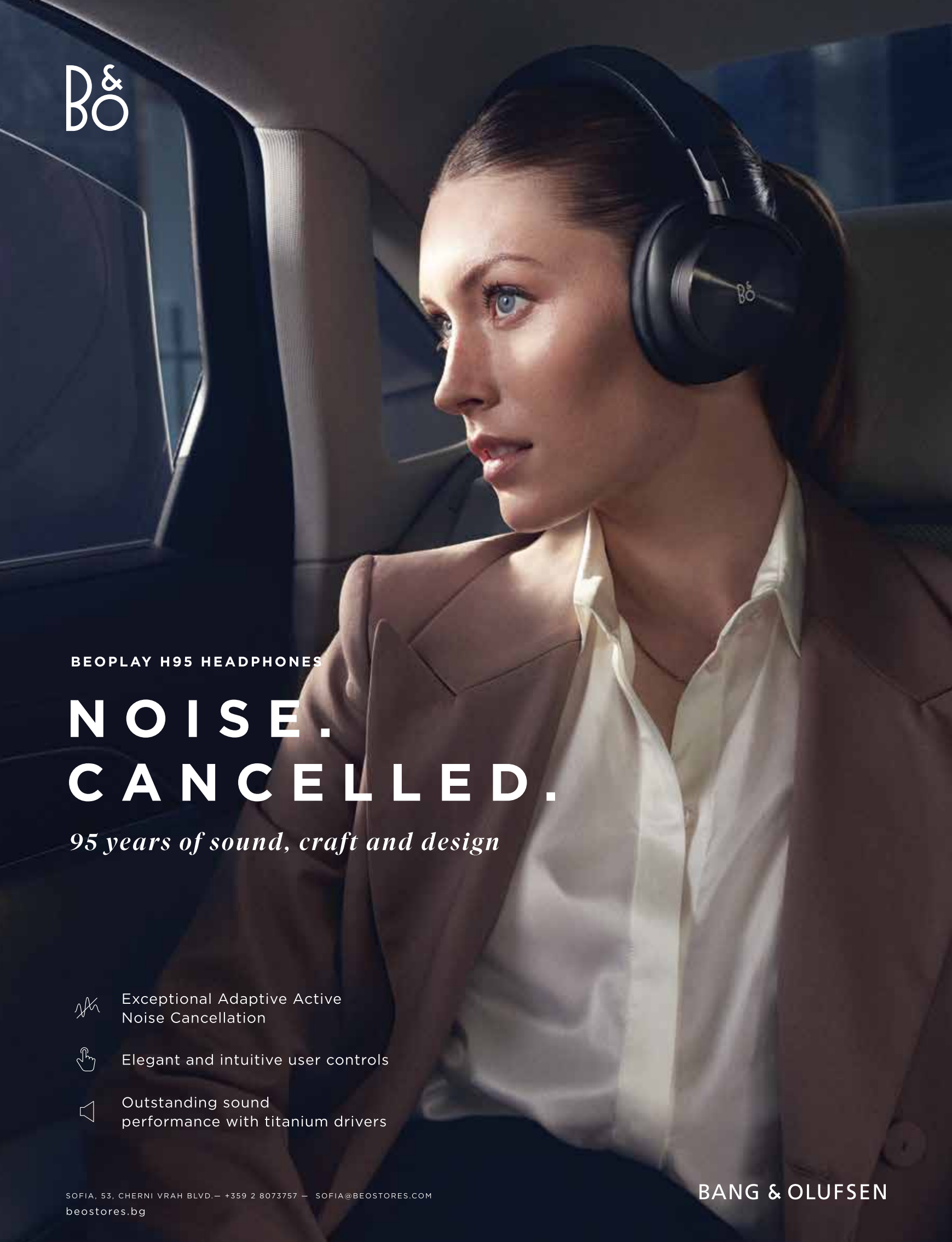
A GREAT FRUIT SNACK

DETELINA'S

nuts and dried fruits

detelina.com

A woman with dark hair tied back, wearing large black B&O headphones, is seated in the back of a car. She is looking out the window with a thoughtful expression. The car's interior, including the window and seat, is visible. The lighting is soft and focused on her face.

B&O

BEOPLAY H95 HEADPHONES

NOISE. CANCELLED.

95 years of sound, craft and design

Exceptional Adaptive Active
Noise Cancellation

Elegant and intuitive user controls

Outstanding sound
performance with titanium drivers

18 | **СЛЕДВАЩИТЕ
ПЕТ ГОДИНИ**
THE NEXT FIVE YEARS

12 | **ЦЕНАТА НА НАДЗОРА**
THE COST OF SUPERVISION

30 | **ЕРАТА НА БЕЗПЛАТНИТЕ КОЛИ**
THE AGE OF FREE CAR

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

266 000 000

евро са средствата, изпратени в страната от работещи в чужбина българи през първото полугодие, сочат данни на Българската народна банка. Това е драстичен спад в сравнение със същия период на 2019 година, когато изпратените средства са били 636 милиона евро. Най-големите потоци идват от Германия, САЩ и Испания.

EN

euros are the funds sent to this country by Bulgarians working abroad in the first half of the year, according to data from the Bulgarian National Bank. This is a drastic decrease compared to the same period in 2019, when the funds sent totalled EUR 636 million. The largest flows come from Germany, the United States and Spain. ■

1, 2, 3

Нидерландия, Дания и Израел са страните с най-добрите пенсионни системи в света през 2020 година, показва актуалното проучване Global Pension Index на Mercer CFA. Изследването обхваща 39 държави, като България не е сред тях. На дъното на класирането са Турция, Аржентина и Тайланд. Цялостно мерките срещу коронавируса в световен мащаб са се отразили негативно на пенсионните системи, и обричат бъдещите пенсионери на по-нисък жизнен стандарт, твърди авторът Дейвид Нокс.

EN

The Netherlands, Denmark and Israel are the countries with the best pension systems in the world in 2020, shows the current study Global Pension Index of Mercer CFA. The survey covers 39 countries, and Bulgaria is not among them. Turkey, Argentina and Thailand are at the bottom of the list. Overall, measures against the coronavirus worldwide have had a negative impact on pension systems, and doom future retirees to a lower standard of living, says author David Knox. ■

16 459 000

лева ще е цената на километър от бъдещия скоростен път Видин - Ботевград в участъка между Монтана и Макреш. Общо 65.8-километровото трасе бе възложено на държавното дружество „Автомострали“, като общата стойност на договора е 1.083 милиарда лева. Трасето е разделено на пет участъка, най-дългият пусков срок за тях е 32 месеца. Средната цена на строителството е осезаемо по-висока от тази за магистралите „Тракия“ и „Марица“, независимо, че става дума за по-тесен път.

EN

leva will be the price per kilometre of the future Vidin - Botevgrad motorway in the section between Montana and Makresh. A total of 65.8 kilometres of the route was assigned to the state-owned company Avtomagistrali, with a total contract value of BGN 1.083 billion. The route is divided into five sections; the longest commissioning period for them is 32 months. The average cost of construction is significantly higher than that for the Trakia and Maritsa motorways, despite the fact that it is a narrower road. ■

32 500 000 000

лева са планираните разходи в проекта за държавен бюджет за 2021 година, съобщава Investor.bg. Очакваните приходи са 47.6 милиарда лева, а заложеният бюджетен дефицит е 3.9% от Брутният вътрешен продукт. Предвижда се държавният дълг да нарасне с цели 77% спрямо 2019 година - от 22 милиарда до 38.9 милиарда лева. Това подтикна бившия вицепремиер Николай Василев да нарече бюджета „най-популисткия“ в новата история на страната.

EN

leva are the planned costs in the draft state budget for 2021, Investor.bg reports. The expected revenues are BGN 47.6 billion, and the planned budget deficit is 3.9% of the Gross Domestic Product. Government debt is projected to increase by as much as 77% compared to 2019 - from BGN 22 billion to BGN 38.9 billion. This prompted former Deputy Prime Minister Nikolay Vassilev to call the budget "the most populist" one in the country's recent history. ■

DENEL

By Nature.

- ВЕНЕЦИАНСКИ МАЗИЛКИ
- ХАСТАРНИ МАЗИЛКИ
- ФЛЕКСОВИ И ОБИКНОВЕНИ ЛЕПИЛА
- ПОДОВИ ЗАМАЗКИ
- ХИДРОИЗОЛАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ
- ФАСАДНИ МАЗИЛКИ
- БОИ И ГРУНДОВЕ

ДЕНЕБ АД е българска семейна компания, основана през 1990 г. и от 2000 г. е сред водещите в производството на сухи строителни смеси на циментова основа – повече от 40 продукта. Продуктите са известни под търговското наименование **ДЕНЕЛ**.

Декоративните мазилки **ДЕНЕЛ – VENEZIANO** и **PROARTIS** позволяват на дизайнери и художници да използват класически образци на интериорния дизайн, за пресъздаване престижния стил на епохата на Възраждането. За модерни интериорни и екстериорни решения все повече се налагат структурните бои с метален ефект **ProMETALLICO** и мазилки наподобяваща каменни облицовки – **TRAVERTINO**, **ProANTICO** и **ProVELLUTO**. Предлагаме специализирани продукти използвани в инфраструктурни проекти: система за възстановяване на бетони, антикорозионна боя за защита на бетонни повърхности, импрегнатор за защита на бетонни повърхности и сух торкрет бетон, несвиваем бетон-заливка.

Качеството на специализираните продукти **ДЕНЕЛ** отговаря на най-високите европейски стандарти и са одобрени за ползване от лабораторията на АПИ.

TRAVERTINO

TRAVERTINO е декоративна мазилка с вид на луксозна каменна облицовка за вътрешно и външно приложение. Създадена е с цел пресъздаване на външната визия на камъка травертин. Нанася се изключително лесно и предоставя възможност за структуриране на цели стени или отделни елементи. Притежава отлична адхезия към основата и добра устойчивост на изтъркване, оптимален баланс между паропропускливост и водоустойчивост.

TRAVERTINO е специфична шпакловка с интериорно и екстериорно приложение.

Съдържа акрилатна смола, неорганични пълнители и специфични реологични добавки.

CRISTALLO METALLICO

CRISTALLO METALLICO е декоративна акрилна мазилка с метална повърхност и частици със специфичен сребрист блясък. Подходяща е за декорации както на дома, така и на обществени сгради.

В състава ѝ освен повърхностно обработени силикати, присъства и кварцов гранулат с оптимално подбрана зърнометрия. Благодарение на съчетанието между кварцови частици и блестящи флейкове се постига оригинална структура, подчертаваща не само модерната визия на интериора, но и вашата творческа индивидуалност. Нанася се изключително лесно, притежава отлична адхезия към основата и оптимален баланс между паропропускливост и водоустойчивост. **CRISTALLO METALLICO** съдържа акрилатна смола, алумосиликатни пълнители и специфични реологични добавки.

www.denel.bg

София, бул. Св. Климент Охридски 115, тел.: 02/816 76 11, GSM: 0899 71 25 19

ЦЕНАТА НА НАДЗОРА

Какви нови отговорности и финансови задължения ни донесе влизането на България в банковия съюз?

Текст ПЕТЪР ИЛИЕВ / Фотография АРХИВ

От 1 октомври тази година България вече официално е част от така наречения "банков съюз". Но какво означава това на практика? Един от първите ефекти е, че ЕЦБ получава де факто правото да извършва проверки, да издава или отнема банкови лицензи и да променя капиталовите изисквания за българските банки. Освен това напред самият банков надзор ще се финансира по нов начин, става ясно от съвместна статия на подуправителите на БНБ Радослав Миленков и Калин Христов, публикувана в бюлетина на Асоциацията на банките в България.

"Досега дейностите по осъществяването на банковия надзор и работата, свързана с реструктуриране на банки, бяха финансирани чрез монетарния доход на БНБ. От 2021 година БНБ преминава към принципа на ЕЦБ и ЕСП за финансиране на съответните дейности чрез събирането на такси от кредитните институции", се отбелязва в публикацията.

ЕДИННИЯТ НАДЗОРЕН МЕХАНИЗЪМ (ЕНМ, Single Supervisory Mechanism) е названието на системата за банков надзор в еврозоната. Той включва ЕЦБ и националните надзорни органи на участващите държави. За държавите извън еврозоната - тоест България - се прилага така нареченият режим на тясно сътрудничество между националния им надзорен орган и ЕЦБ. На практика българският банков надзор и ЕЦБ трябва да установят общ подход към надзора, хармонизирани надзорни действия и коригиращи мерки. "ЕЦБ има правомощията да извършва надзорен

преглед, проверки на място и разследвания, да издава или отнема лицензи за банкова дейност, да оценява придобиването и разпореждането с квалифицирани дялови участия от страна на банките, да осигурява спазването на пруденциалните правила на ЕС, да определя по-високи капиталови изисквания (буфери), за да противодейства на евентуални финансови рискове", се казва в публикацията.

СПОРЕД МАТЕРИАЛА В БЮЛЕТИНА НА АББ надзорните функции на ЕЦБ се изпълняват от нейния Надзорен съвет. Управителният съвет на БНБ избира за свой представител там Радослав Миленков - подуправител, ръководещ "Банков надзор". В съвета на ЕЦБ той ще е със същите права и задължения като всички останали членове, включително право на глас. Надзорният съвет на ЕЦБ подготвя проектите на решения, които след това се приемат от Управителния съвет на ЕЦБ, следвайки така наречената процедура при липса на възражения (non-objected procedure). В Управителния съвет на ЕЦБ няма представител на България - той се състои само от членовете на Изпълнителния съвет на ЕЦБ и управителите на централните банки от страните в еврозоната. "Тъй като България не членува в еврозоната и решенията на ЕЦБ нямат правна сила в страната, БНБ ще издава индивидуални административни актове по отношение на значимите институции при искане от ЕЦБ и в пълно съответствие с него. За целите на директния надзор върху определените като значими банки БНБ определи подкоординатори, както и представители в съв-

THE COST OF SUPERVISION

What new responsibilities and financial obligations did Bulgaria's entry into the banking union bring?

By PETAR ILIEV / Photography ARCHIVE

On October 1 of this year, Bulgaria officially became part of the so called "banking union". What does this entail in practice? One of the immediate effects is that the European Central Bank (ECB) de facto becomes empowered to conduct checks, issue or revoke banking licenses and change capital requirements for Bulgarian banks. In addition to that, the very banking supervision will be financed in a different way from now on, it transpired from an article jointly authored by Bulgarian National Bank (BNB) deputy governors Radoslav Milenkov and Kalin Hristov, and published by the Association of Banks in Bulgaria (ABB) in its bulletin.

"Until now, the banking supervision and bank resolution activities were funded by the BNB's monetary income. Starting in 2021, the BNB will move on to the principle of the ECB and the Single Resolution Board (SRB) to fund the relevant activities by collecting fees from credit institutions," the article reads.

THE SINGLE SUPERVISORY MECHANISM (SSM) is the name of the banking supervision system in the eurozone. It comprises the ECB and the national supervision authorities of Member States. When it comes to countries outside the eurozone, like Bulgaria, the so-called regime of close cooperation between the relevant national supervisory authority and the ECB is applied. Practically, the Bulgarian banking su-

pervision and the ECB must adopt a common approach to supervision, harmonized supervisory activities and corrective measures.

"The ECB has the powers to conduct supervisory review, on-site inspections and investigations, to issue or withdraw banking licenses, to assess the acquisition and disposal of qualified holdings by banks, to ensure compliance with the EU prudential rules, to set higher capital requirements (buffers), to counteract possible financial risks," the story published in the ABB's bulletin reads.

ACCORDING TO THE ARTICLE, THE ECB's supervisory functions are exercised by its Supervisory Board. BNB's Governing Council elected as its representative there the Deputy Governor in charge of the Banking Supervision Department, Radoslav Milenkov. He will have the same rights and obligations as all the other board members, including a voting right. The ECB's Supervisory Board drafts the decisions that are later adopted by its Governing Council following the so-called non-objection procedure. There is no Bulgarian representative in the ECB's Governing Council, as it consists of the members of the Bank's Executive Board and the governors of central banks of the eurozone Member States.

"As Bulgaria is not a member of the euro area and the ECB's decisions have no legal force in

the country, the BNB will issue individual administrative acts regarding the significant institutions upon a request by the ECB and in full compliance with it. For the purposes of direct supervision over the banks determined as significant, the BNB has appointed sub-coordinators, and representatives of Joint Supervisory Teams who are to take part in all stages of the supervisory process. The Joint Supervisory Teams are responsible for the overall assessment of the risk, stability and vulnerability of each of the significant credit institutions. They also determine the relevant supervisory measures, as needed, including additional capital requirements under Pillar 2 of Basel II," Hristov and Milenkov explain. Direct supervision over institutions classified as less significant is exercised by the BNB, but with full harmonization of the supervisory process with that of the ECB. The latter is conferred specific direct powers towards less significant institutions, in relation to the process of license issuance and revocation, approvals of acquisition and disposal of classified holdings in credit institutions, the issuance of general recommendations, guidelines and instructions, planning and carrying out of on-site inspections, including assuming at any given point in time of direct supervision over less significant institutions. "The participation in the Single Supervisory Mechanism also includes providing the ECB with all the information needed for the

СИЛАТА НА
ИНФОРМАЦИЯТА

РЕГИСТЪР АРІ се интегрира автоматично с вътрешните информационни системи на потребителите

Във времето на информационните технологии, за успеха на всяка дейност от голямо значение са базите данни с бизнес информация, които имаме за нашите клиенти и контрагенти. Като водещ производител и доставчик на информационни продукти на българския пазар, АПИС непрекъснато се стреми да развива и предлага на своите клиенти продукти и софтуерни решения, които отговарят на все по-нарастващата потребност от структурирани бази данни и тяхното бързо и лесно използване в ежедневната дейност.

Такъв иновативен модул, разработен от екипа на фирмата, е **РЕГИСТЪР АРІ**. Това е приложно-програмен интерфейс за автоматично интегриране на данните, съдържащи се в продукта Регистър+, с вътрешните информационни системи на потребителя (CRM - системи за управление на взаимоотношенията с клиентите, ERP – системи за планиране ресурсите на предприятието, счетоводни и ТРЗ програми и др.).

Функционалностите на модула позволяват:

- бързо намиране и автоматично попълване на данните в съответните полета;
- достъп до актуална и подробна информация за юридически и физически лица;
- лесно изготвяне на маркетингови списъци с подходящи потребителски групи;
- анализ и наблюдение на партньори, клиенти и контрагенти.

Извличането на данните става чрез разнообразен набор от филтри, позволяващи на потребителя да намери точната информация, от която има нужда, да състави списък с интересувашите го физически или юридически лица и да извлече необходимата информация за тях.

Модулът се предлага на абонаментен принцип в три информационни пакета в зависимост от нуждите на клиента:

- **СТАРТОВ ПАКЕТ** – подходящ за автоматизирано попълване на данни във фактури, договори, формуляри и др. документи, което прави този процес много по-лесен и бърз и предотвратява възможността за допускане на грешки. С този пакет потребителят получава базовите идентификационни данни за субектите, които са му необходими за първоначално въвеждане или последващо верифициране в неговата информационна система за доставчици, клиенти, контрагенти, конкуренти и пр.
- **ОСНОВЕН ПАКЕТ** – подходящ инструмент за интегриране със системи за управление на взаимоотношенията с клиентите (CRM-системи – Customer Relationship Management), както и за осъществяване на пазарни и маркетингови проучвания.
- **КОРПОРАТИВЕН ПАКЕТ** – дава възможно най-пълната информация за дадено лице или фирма, вкл. данни за постъпили молби по несъстоятелност, вписвания на залози и запори и др. С него може да се изготвят детайлни анализи за актуалното състояние на фирмите и връзките между лицата. Препоръчва се за големи корпоративни организации.

Информацията от избрания пакет е на разположение за целия абонаментен период от 12 месеца и се актуализира ежедневно.

Тенденцията за широко навлизане на нови информационни технологии във всяка област на икономическия и стопански живот в нашето съвремие определя и посоките на развитие на информационните продукти: не само да се обогатява и разширява тяхното съдържание, а да предлагат софтуерни решения и ефективна функционалност за бърз и лесен достъп до точната информация, за нейното автоматично обработване и структуриране, за интегрирането ѝ с различни бази данни, с което те на практика да улеснят значително работата на потребителите.

Повече информация за продуктите и услугите на
АПИС можете да намерите на www.apis.bg

Сертификат по ISO 9001 – 2015

София 1000, ул. „Граф Игнатиев“ 7 А
тел.: +359 2 923 98 00, 0700 44 944
"Апис Европа" АД, e-mail: office@apis.bg

performance of the ECB's tasks, including information subject to banking and professional secrecy. The ECB collects fees for conducting its supervisory activities and this principle will accordingly apply to the banks in Bulgaria," says the article.

Joining the SSM involves participation in the Single Resolution Mechanism (SRM), which extends to all banks that operate in the SSM participating Member States and has as its objective the application of effective and uniform resolution rules and equal resolution financing conditions within the Banking Union. This function is carried out by a specialised EU agency - the Single Resolution Board (SRB).

Within the SRB, the national resolution financing mechanisms are replaced by the Single Resolution Fund (SRF), where the credit institutions from the participating Member States make ex-ante, and if needed, ex-post contributions. The decisions about determining the amount of banks' contributions to the SRF and about the SRF funds management are taken by the SRB. That is why the Bulgarian Parliament transferred the Bank Resolution Fund's management to the central bank. Two sub-funds were designated within it - one for financing restructuring measures and another one for raising contributions to the SRF. On the day the "close cooperation" started, the amount of EUR 81.02 million were transferred from the second sub-fund to the SRF

- this is the contribution Bulgaria would have had to make if it were part of the SSM and the SRM in 2016.

THE SRB'S ROLE AS A CENTRAL RESOLUTION authority is also related to certain direct powers regarding all institutions, including the less significant institutions. The SRB has the power to demand information, to conduct general investigations and on-site inspections, and to impose administrative and pecuniary penalties for non-compliance with the SRM Regulation. Furthermore, the SRB develops general policies and rules to be applied so as to make consistent the analyses used for the preparation of resolution plans and the taking of resolution actions. Such documents are drafted by the so-called horizontal units and are discussed by the SRB's working groups and/or sub-committees in which the participating Member States are represented. The BNB's representatives will also take part in these working groups and sub-committees. The established close cooperation between the SRB and the BNB as resolution authorities for credit institutions also requires that data be exchanged and that information be provided to the SRB for performing its tasks, including information that is banking and professional secrecy. The banks in Bulgaria will have a new obligation to pay the fees, set by the SRB, needed by the SRB to cover the administration costs for performing its functions and tasks. ■

местните надзорни екипи, които участват на всички етапи от процеса на осъществяване на надзор. Съвместните надзорни екипи са отговорни за цялостната оценка на риска, стабилността и уязвимостта на всяка една от значимите кредитните институции. Те определят и съответните надзорни мерки в случай на необходимост включително допълнителните капиталови изисквания по Втори стълб на Базел II", обясняват Христов и Миленков.

Директният надзор над класифицираните като по-малко значими институции се осъществява от БНБ, но при пълна хармонизация на надзорния процес с този на ЕЦБ. Европейската централна банка разполага с определени директни правомощия по отношение на по-малко значими институции, свързани с процеса на издаване и отнемане на лицензи, одобрения на придобиване и освобождаване от класифицирани дялови участия в кредитни институции, издаването на общи препоръки, указания и инструкции, планиране и осъществяване на инспекции на място, включително и поемане във всеки един момент на директен надзор над по-малко значими институции. "Участието в ЕНМ включва и предоставяне на ЕЦБ на цялата информация, необходима за изпълнение на задачите на ЕЦБ, включително такава, която съставлява банкова и професионална тайна. ЕЦБ събира такси за осъществяването на надзорната си дейност, като този принцип съответно ще се прилага и за банките в България", пише в статията.

Влизането в Единния надзорен механизъм включва и участие в Единния механизъм за реструктуриране. ЕМП обхваща всички банки, които извършват дейност в държавите, участващи в ЕНМ, и има за цел прилагането на ефективни и еднообразни правила за реструктуриране и еднакви условия за финансиране на реструктурирането в рамките на банковия съюз. Тази функция се осъществява от специализирана агенция на Съюза - Единния съвет за реструктуриране (ЕСП).

В ЕДИННИЯ НАДЗОРЕН МЕХАНИЗЪМ националните схеми за финансиране на реструктурирането на проблемни банки са заместени от Единния фонд за реструктуриране (ЕФП). Банките от участващите държави правят предварителни вноски в него, а при нужда - и последващи. Размерът на тези вноски, както и решенията за управление на средствата във фонда, се вземат от ЕСП.

Заради това и българският парламент прехвърли управлението на Фонда за реструктуриране на банки към БНБ. В него бяха обособени два подфонда - един за финансиране на мерки по реструктуриране, и втори за събиране на вноски към ЕФП. В деня на стартиране на "тясното сътрудничество", от втория подфонд към ЕФП бяха прехвърлени 81.02 млн. евро - вноската, която би се паднала на България, ако участваше в ЕНМ и ЕМП от 2016 година.

РОЛЯТА НА ЕСП КАТО ЦЕНТРАЛИЗИРАН ОРГАН за реструктуриране е свързана и с определени преки правомощия по отношение на всички банки и финансови институции, в това число и на по-малко значимите. ЕСП разполага с правомощия да изисква предоставянето на информация, да извършва общи разследвания и проверки на място, както и да налага административни наказания и имуществени санкции при неизпълнение на задълженията, произтичащи от Регламента за ЕМП. Освен това, ЕСП разработва общи политики и правила, които да бъдат прилагани с оглед синхронизиране на анализите във връзка с подготовката на плановете за реструктуриране и при предприемане на действия по реструктуриране. Проекти на този вид документи се изготвят в рамките на така наречените хоризонтални звена и се разглеждат в рамките на работни групи и подкомитети на ЕСП, в които са представени участващите държави. БНБ също ще участва със свои представители в работата на работните групи и подкомитети. Осъществяването на тясно сътрудничество между ЕСП и БНБ, като орган за реструктуриране на кредитни институции, включва изискване за обмен на данни и предоставяне на ЕСП на информацията, необходима за изпълнение на неговите задачи, включително информация, която съставлява банкова и професионална тайна. За банките в България ще възникне ново задължение да внасят определените от ЕСП такси за покриване на административните разходи, свързани с упражняването на функциите и задачите на ЕСП. ■

WE ORGANIZE EVENTS
YOU GET UNRIVALLED
EXPERIENCE!

WEDDING
EVENTS

INDIVIDUAL APPROACH

CORPORATE
& BUSINESS EVENTS

DEDICATED TEAM

SATISFACTION
& SPLENDOR

Destination Burgas
SEA GARDEN

WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

✉ info@hotelprimoretz.bg 📱 #Primoretz ☎ +359 56 812345 / +359 56 910913

СЛЕДВАЩИТЕ 5 ГОДИНИ

Лицата на Bloomberg TV Bulgaria очертават главните тенденции и основните въпроси, с които ще се занимаваме в близко бъдеще

Bloomberg TV Bulgaria, единствената бизнес телевизия у нас, отбелязва петата годишнина от създаването си. Програмата ѝ стартира на 19 октомври 2015 и за отминалите 60 месеца се утвърди като надежден, задълбочен и обективен източник на информация за хората, които трябва да вземат важни управленски решения в България - било в малкия семеен бизнес, било в най-големите компании в страната.

За да отбележи юбилея, телевизията даде начало на кампанията "Вдъхновяващите 5" - специален проект, насочен към стартъп общността в страната. Петте стартъп компании, отличени в този конкурс, ще спечелят менторство от най-изявени фигури в предприемаческата общност у нас.

THE INFIGHT MAGAZINE на свой ред реши да отбележи годишнината, като се обърна към някои от водещите лица на българската бизнес телевизия с молба да очертаят какво ни очаква в следващите 5 години. Какви ще са главните тенденции в отделните области, и на кои ключови въпроси ще търсим отговорите до 2025.

Bloomberg TV Bulgaria, this country's only business television, celebrated its fifth anniversary. It started on 19 October, 2015 and over the past 60 months has established itself as a reliable, in-depth and objective source of information for those who need to make important management decisions in Bulgaria - either in small family businesses or in the largest companies.

To mark the anniversary, the television launched its "Inspirational Five" campaign - a special project aimed at the start-up community in the country. The five start-up companies distinguished in this competition will win mentorship from the most prominent figures in the entrepreneurial community in this country.

THE INFIGHT MAGAZINE, in turn, decided to mark the anniversary by addressing some of the leading figures of the Bulgarian business television with a request to outline what awaits us in the next five years. What the main trends in certain areas will be, and which key questions we will be looking for answers to by 2025.

**Честит 5-и рожден ден,
Bloomberg TV България!**

Трябва да призная, че съм позанемарил българския си, но ето какво ще ви кажа: Честито! През последните пет години свършихме чудесна работа, за да предоставим интелигентни, безпристрастни и основани върху данни финансови новини на всички в България. Насладете се на този юбилей, и благодаря за всичко, което правите. Продължавайте само така!

**Майкъл Блумберг
Основател на Bloomberg LP**

**Happy 5 year anniversary,
Bloomberg TV Bulgaria!**

I have to admit that my Bulgarian is a little bit rusty, but I will say this: Chestito! Over the past five years we've done great work, to bring smart, unbiased and data-driven financial news to all of Bulgaria. Enjoy this milestone, and thanks for everything you're doing. Keep it up!

**Michael Bloomberg
Bloomberg LP founder**

THE NEXT 5: КРАЯТ НА МИКРО- МЕНИДЖМЪНТА THE END OF MICROMANAGEMENT

През последните месеци мениджърите съсредоточиха усилия основно в спасяването и трансформацията на компаниите, така че да отговорят на новите пазарни реалности след истерията около Covid.

Това обаче не би било възможно без различен подход в управлението. Именно тази промяна ще следва с голям интерес в бъдеще. Първите стъпки вече се правят под натиска на преминаването на голяма част от бизнес процесите в дигитална среда. При работа в онлайн пространството микромениджмънтът стана невъзможен, и нещата преминават от управление на хората към управление на процесите.

Усети се нуждата от значително по-добра вътрешна комуникация в компаниите и може би това ще е едно от звената, които ще претърпят значителна промяна. На мениджърите все по-често им се налага да отговарят на въпроса „защо“. Има, разбира се, и положителни тенденции, които се забелязват – онлайн срещите станаха много по-ефективни. Мнозина говорят за по-голяма емпатия между колегите. Предстои да видим и дали някои от положителни практики могат да се пренесат от дигиталната във физическата среда.

Таня Кръстева

In recent months, managers have focused their efforts primarily on rescuing and transforming companies to meet the new market realities following the Covid-19 hysteria.

This, however, would not be possible without a different approach to management. It is this change that I will follow with great interest in the future. The first steps are already being taken under the pressure of shifting most of the business processes to a digital environment. When working online, micromanagement has become impossible, and things are moving from managing people to managing processes.

A need for a significantly better company communication has been felt and perhaps this will be one of the units that will undergo significant change. Managers increasingly have to answer the question "why". There are, of course, positive trends that are being noticed - online meetings have become much more effective. Many talk about greater empathy among co-workers. It remains to be seen whether some of the positive practices can be transferred from the digital to the physical environment.

Tanya Krusteva

Таня Кръстева е главен редактор на Bloomberg TV Bulgaria, а също и автор и водещ на "Бизнес среща" (всеки ден от 21:00)

Tanya Krusteva is the editor-in-chief of Bloomberg TV Bulgaria, and also the author and host of Business Meeting (on weekdays at 21:00)

THE NEXT 5: РЕВОЛЮЦИЯТА НА ДИГИТАЛНИТЕ МЕДИИ СЕ УСКОРЯВА

Covid-19 опустоши медийната индустрия, като затвори киносалоните и тематичните паркове, обърка спортните програми и намали грастично бюджетите за реклама - и няма никакви изгледи възстановяването от това да е бързо или лесно.

Пандемията задълбочава проблемите за онези компании, които бяха силно зависими от традиционните телевизионни модели и изчакаха твърде дълго с развиването на стратегии за стрийминг услуги - особено в момент, когато отказът от кабела се ускорява. Разходите за ТВ реклама в САЩ се очаква да намалее със 17% тази година, и вероятно ще са нужни две-три години, преди посещаемостта в тематичните паркове да се нормализира отново. Повечето компании виждат ясно посланието: единственият начин да оцелеят и да подсилят бъдещето си е да пренасочат ресурси към стрийминга - един бързо растящ, но твърде непечеливш бизнес. Компаниите в развлекателния сектор вече ще се оценяват на база перспективи за растеж на дигиталния им бизнес, а не по традиционните показатели като обороти и парични потоци.

Платената телевизия

Пакетите с платена телевизия, които толкова дълго бяха гръбнакът на световната медийна екосистема, са в ускорен упадък заради отказа на все повече хора от кабела. Глобалните им приходи ще паднат с 25% до 2025 спрямо върховото постижение от 202 милиарда долара през 2016. Зрителите мигрират от традиционната ТВ услуга към по-евтини стрийминг варианти като Netflix и Disney+. В САЩ традиционните платени пакети са засегнати безвъзвратно, като постепенният отлив се превръща в порой. Очакваме те да загубят около 50% от 100-милионната си клиентска база до 2024 година.

Стриймингът

Пандемията и икономическите ѝ ефекти ще разширят потенциалния пазар за стрийминг услуги, ускорявайки прехода от традиционните телевизионни услуги. Карantinата и стоенето по домовете бе

Гийта Ранганатан е старши анализатор за медийния сектор в Bloomberg LP
Geetha Ranganathan is a senior analyst for the media sector at Bloomberg LP

благословия за този бизнес и доведе, според нас, до трайни промени в поведението на потребителите. Абонатите на стрийминг услуги почти ще се удвоят до 1.2 милиарда през 2025 спрямо 2019. Половината от световните абонаменти ще се падат на Netflix, Disney+ и Amazon Prime. Приходите от стрийминг също ще последват тенденцията и ще се удвоят до около 100 милиарда долара през 2025. Над половината от това ще се пада само на САЩ и Китай, според Digital TV Research.

Рекламата

Дигиталната революция в медиите вероятно ще продължи да се ускорява в следващите години. Това личи ясно от глобалния рекламен пазар, където приходите от дигитални канали надхвърлиха тези от традиционна телевизия още през 2016 година, благодарение на играчи като Facebook и Google, които откъснаха рекламните долари от конвенционалните платформи. Но макар тенденцията да изглежда доста сурова за телевизионната реклама, с очакван отлив на приходи от порядъка на 15 милиарда долара само на американския пазар, големите медийни групи като Disney и ViacomCBS може да успеят да отклонят 50-70% от

тези средства чрез своите видеоуслуги като Hulu и Pluto TV.

Широколенетовият интернет

Covid-19 тласна силно нагоре широколенетовия достъп и може да доведе до 30-процентно нарастване на клиентите в САЩ. Все повече домакинства, ползващи досега безжичен достъп, се прехвърлят към фиксиран доставчик, за да покрият нарастналите си нужди от капацитет. Пандемията бе катализатор домакинствата да се откажат от скъпите видео пакети и да предпочетат абонамент камо за интернет - което може чувствително да увеличи приходите на доставчиците, защото високоскоростните интернет планове са средно с 80% по-скъпи от стандартните. По-високите маржове напълно компенсират спада във видео бизнеса, и водят до печалба преди данъци от близо и дори над 10% - двойно над обичайната джорско.

Киносалоните

В САЩ приходите от филмова дистрибуция са спаднали с 80% и всички опити за възстановяване до момента пропадат, защото студиите отлагат премиери за 2021 и дори по-нататък. Или пък прехвърлят новите си продукции от екраните към стрийминг услуги, както стана със Soul, новия филм на Pixar, който излиза по Disney+.

Филмовата индустрия се сблъсква с класическия въпрос за яйцето и кокошката: киносалоните не са склонни да отворят, докато студиите не потвърдят пускането на нови заглавия; в същото време студиите задържат, докато не забележат признаци на възстановяване. Перспективата става по-мрачна не само защото публиката е разколебана дали да се върне по кината, но и заради екзистенциални тревоги покрай тенденцията киностудиите да пресмислят цялата си стратегия. Ключовият въпрос е дали салоните ще оцелеят и ще бъдат в състояние да отворят, когато студиите и зрителите са готови да се върнат.

Гийта Ранганатан

THE NEXT 5: DIGITAL MEDIA REVOLUTION WILL ACCELERATE

Covid-19 has savaged the media industry by shutting down theaters, closing theme parks, derailing sports and blunting ad spending, with a recovery unlikely to be either quick or easy. The pandemic is exacerbating problems for companies that were highly dependent on traditional TV models and that may have waited too long to develop streaming strategies, especially as cord-cutting accelerates and further pressures affiliate fees. TV ad spending in the United States is expected to fall 17% this year and it may take 2-3 years for theme park attendance to normalize. Most companies see the writing on the wall- the only way to survive and future-proof their business model is by shifting their resources to streaming- a high-growth but also highly unprofitable business. Entertainment companies will be valued based on the growth outlook for their digital business rather than traditional revenue and cash flow metrics.

Pay-TV

The pay-TV bundle, the bedrock of the global media ecosystem is in rapid decline as cord-cutting accelerates. Global revenue will slump 25% by 2025 vs. a peak of \$202 billion in 2016 as viewers migrate from traditional-TV services to cheaper streaming options such as Netflix and Disney+. In the U.S., the traditional TV package bundle has hit a point of no return, with the slow drip of video losses turning into a deluge as we project the industry will lose over 50% of its 100 million-plus customer base over 10 years from 2014-24.

Streaming

The pandemic and its economic repercussions will expand the potential market for streaming, accelerating the shift of viewers from traditional-TV services to cheaper streaming options, in our view. Stay-at-home has been a streaming boon, leading to what we believe are lasting changes in consumer behavior. The number of streaming subscriptions will nearly double to 1.2 billion by 2025 vs. 2019 with Netflix, Disney+ and Amazon Prime controlling half of the world's subscriptions. Streaming revenue will follow suit, doubling to \$100 billion by 2025 with the U.S. and China accounting for over half of that global

The traditional TV package bundle has hit a point of no return, with the slow drip of video losses turning into a deluge as we project the industry will lose over 50% of its 100 million-plus customer base over 10 years

total, according to Digital TV Research.

Advertising

The digital revolution in media will likely continue to accelerate in the next few years. This has been the most pronounced in the \$550 billion global advertising market where digital revenue topped traditional TV for the first time in 2016,

as large players such as Facebook and Google captured ad dollars from legacy platforms. While the trends seem somewhat dire on the linear TV advertising front, big media companies such as Disney and ViacomCBS may be able to salvage 50-70% of a projected 25%, or \$15 billion, wipeout of U.S. traditional-TV ads over the next several years, based on our scenario analysis, via their ad-supported video (AVOD) services such as Hulu and Pluto TV.

Broadband

Covid-19 has cable broadband soaring and may drive a 30% increase in new users gains in the U.S. Gains have accelerated as wireless-only households shift to fixed broadband to meet data needs. The pandemic has been a catalyst for households to abandon pricey video packages and embrace the broadband-only option, a move that could not only fuel subscriber growth but also may boost revenue since unbundled higher-speed tiers are typically more expensive (ultra high-speed plans are 80% costlier vs. standard plans). High-margin data is more than offsetting the less-profitable video business, spurring high-single-digit or even low-double-digit Ebitda gains (vs. mid-single-digits previously).

Theaters and Box Office

The domestic box office is down almost 80% year-to-date and all attempts at a recovery have been thwarted as studios push out releases to 2021 and beyond and even remove some of their titles from the theatrical slate for a streaming debut like for instance "Soul" skipping theatrical for a Disney+ release. The industry has run into a classic chicken-and-egg problem: theaters have been unwilling to open without studios committing to release new products, while studios are holding back until they see signs of demand. The outlook is getting murkier not only because of the issues posed by audiences remaining hesitant to return to cinemas but because of existential concerns caused by studios fundamentally rethinking their film strategy. A key question is whether theaters will survive and be fully operational when studios and audiences are ready to come back.

Geetha Ranganathan

THE NEXT 5: РЕВОЛЮЦИЯ В ДИГИТАЛНИТЕ ПЛАЩАНИЯ

A REVOLUTION IN DIGITAL PAYMENTS

Европейската централна банка се готви да представи "дигитално евро", като засега плановете предвиждат това да се случи през 2023 година. Разликата между дигиталните пари и добрия стар кеш ще бъде като между старите мобилни телефони и първия iPhone, казват експертите. Дигиталното евро може да промени напълно плащанията и всички приложения, които заедно наричаме финтех.

Революцията може да се случи по два сценария, и все още не е ясно кой от тях ще бъде избран. Единият подход е базиран на сегашните банкови технологии - на потребителите ще бъде дадена възможност да притежават сметки, дигитални портфейли с дигитално евро. Те ще могат да се инсталират на телефона или пък на някакво друго устройство.

Другата опция е по-близко до това, което знаем от биткойн и другите криптовалути. Всеки човек ще има собствен дигитален портфейл и няма да има посредници. Хората ще имат достъп до своите дигитални пари, които ще се използват за дигитални плащания. Ще има възможност парите да бъдат трансферирани в различни посоки, без необходимостта да се използва посредник. Но биткойните са краен брой, който зависи от определен брой възможни комбинации в алгоритъма. Дигиталното евро ще бъде изцяло управлявано от ЕЦБ, включително от гледна точка на наличното количество пари.

По принцип на дигитализацията в плащанията се гледа като на силен ускорител за бизнеса. Тези плащания следва да бъдат безплатни, каквото е и на-

мерението (засега) на ЕЦБ. Означава ли това, че всички компании, които предлагат платежни услуги, ще трябва да преосмислят своите бизнес модели, включително търговските банки?

Залогът за бъдещето е много голям и по тази причина не само ЕЦБ, но много други централни банки обмислят създаването на собствени дигитални валути. Дори частни компании имат солидни намерения в тази област, като например проекта Libra на Facebook. В случая сме свидетели на конкуренция между частни компании и държави. Ще допустят ли държавите толкова голяма концентрация на данни и власт в частна компания? Още един въпрос, на който следващите пет години вероятно ще ни дадат отговора.

Ивайло Лаков

The European Central Bank (ECB) is preparing to present the "digital euro", with the current plans being for this to happen sometime in 2023. The difference between digital money and the good old cash will be like that between the old mobile phones and the first iPhone, experts say. The digital euro could change completely payments and all the relevant applications, which are jointly referred to as "fintech".

The revolution could happen according to two scenarios and it is still not clear which one will prevail. The first approach is based on the existing banking technologies, where consumers will be given the opportunity to have accounts with digital wallets and digital euro in them. They will be able to be installed on phones or some other device.

The other option is closer to what is known about Bitcoin and other cryptocurrencies. Each person will have their own digital wallet and there will be no intermediaries. People will have access to their digital money, which will be used to make digital payments. There will be the possibility for the money to be transferred in various ways without the need of an intermediary. Bitcoins, however, are limited in quantity, which depends on a certain number of possible combinations in the algorithm. The digital euro will be fully managed by the ECB, including when it comes to the available quantity of money.

The digitalization of payments is generally viewed as a strong business accelerator. These payments should be free, which is also the ECB's intention (for now). Does this mean that all companies offering payment services will have to reconsider their business models, including commercial banks?

The stakes for the future are very high, which is why many central banks, in addition to the ECB, are considering creating their own digital currencies. Even private companies have serious plans in that direction, such as Facebook's Libra project. In this case, there is competition between private companies and states. Will the states permit such a vast concentration of data and power in the hands of a private company? This is yet another question which will likely be answered in the next five years.

Ivaylo Lakov

Ивайло Лаков е водещ на "Светът е бизнес" (Всеки делник от 20:30 часа), както и на "Клуб Investor" (В събота от 20:00 часа).

Ivaylo Lakov hosts "The World Is Business" Bloomberg TV show (every Monday at 8:30 pm), as well as "Club Investor" (Saturday at 8:00 pm).

THE NEXT 5: НЕСИГУРНОСТ ЗА ТУРИЗМА AN UNPRECEDENTED UNCERTAINTY FOR TOURISM

Следващите пет години ще са най-предизвикателните в съвременната история на международния туризъм. Според оценки на McKinsey международните туристически пристигания ще се сринат с между 60 и 80% през 2020 година - естествено, заради Covid-19 и карантинните мерки. Приходите от международен туризъм и пътническите полети няма да се възстановят напълно поне до 2024 година, прогнозираят някои наблюдатели. Всичко това поставя под риск близо 120 млн. работни места по целия свят. Експерти от Световната туристическа организация към ООН прогнозираят плавно възстановяване на пътуванията през 2021 г. Вътрешният туризъм ще се възстановява с по-бързи темпове от международния.

Които и прогнози да се сбъднат, следващите пет години ще бъдат доминирани от огромна несигурност в туристическия сектор. Тя ще принуди бизнеса да се адаптират бързо и да прилагат съвместни стратегии за оцеляване. Възобновяването на дейностите и насочването на сектора към устойчиво възстановяване ще изискват сътрудничество между правителствата, бизнеса и потребителите, каквото не сме виждали досега. Този процес ще включва промени в механизмите за финансиране, нови форми на партньорство между публичния, частния сектор и инвеститорите, дигитализация на ключови дейности, иновативни комуникационни стратегии, промени в нагласите и поведението на туристите.

Остават големите въпроси за продължителността на пандемията, ограниченията, свързани с нея, и силата на икономическата криза, причинена от Covid-19. Това ще са факторите, които ще определят основния път за развитието на туристическата индустрия в близките години.

Вероника Денизова

Вероника Денизова е водеща на "В развитие" (всеки ден от 12:00 и от 18:00).

Veronika Denizova hosts the Bloomberg TV show "In Development" (every Monday from 12:00 and 6:00 pm).

The next five years will be the most challenging ones in the history of modern international tourism. According to McKinsey's assessments, international tourist numbers could fall between 60% and 80% in 2020 – of course, because of COVID-19 and the quarantine measures. Some observers project that revenues from international tourism and passenger flights will not rebound completely at least until 2024. All of this puts at risk close to 120 million jobs across the world. Experts from the United Nations' World Tourism Organization forecast a gradual recovery of travel in 2021. Domestic tourism is expected to recuperate at a faster rate than international tourism.

Regardless of which projections come true, the next five years will be dominated by overwhelming uncertainty in the tourism industry. It will force businesses to adapt faster and apply flexible survival strategies. Renewing activities and taking the sector on the path of sustainable recovery will require unprecedented cooperation between governments, businesses and consumers. This process involves changes in the mechanisms of financing, new forms of partnership between the public and private sectors and investors, digitalization of key activities, innovative communications strategies, changes in tourists' attitudes and behavior.

The big questions remain about the pandemic's duration, the restrictions related to it and the severity of the economic crisis caused by COVID-19. These will be the factors that will define the main path of the tourism industry's development in the coming years.

Veronika Denizova

THE NEXT 5: МЛАДИТЕ ЛЪВОВЕ В ПОЛИТИКАТА

YOUNG LIONS IN POLITICS

Политиката по правило е занимание за по-възрастните. Вероятно защото те са също по-опитните и дори, ако щете, по-циничните. Най-младият президент на САЩ в историята е бил на зрелите 42 години (Теодор Рузвелт) - а и от неговото встъпване в длъжност ни делят цели 119 години. Още преди новите президентски избори на 3 ноември вече бе сигурно, че следващият държавен глава на САЩ ще е най-възрастният в историята на страната (Тръмп е на 74, Байдън - на 77).

В последните години обаче по върховете на световната политика се появили множество изключения. Всъщност толкова много, че вече започваме да се питаме дали не става дума за промяна на правилото. Франция и Австрия си избраха лидери, които още нямаха 40. Канадският премиер Джъстин Трюдо дойде на власт на 43, но с излъчването на 23-годишен. Набиращите мощ нови политически сили в страни като Германия и Испания имат незапомнено млади лидери. Смяна на поколенията ли е това? Или изобщо подмяна на политическите модели в онова, което някои анализатори наричат зората на "Разрушителната ера" в човешката история?

Вратите на тази "разрушителна ера" бяха отворени от Голямата рецесия отпреди 10 години. Позволете ми да използвам този термин, вместо Индустрия 4.0. В тази ера човечеството навлиза с несигурност, разочарование, гняв, желание за справедливост, растящо социално неравенство, преразпределение на богатството. В Европа към това се прибавя и страхът от мигрантски вълни.

Но финансовото цунами отпреди десет години даде път и на споделената икономика, защото рецесията промени поведението на инвеститори, служители и потребители. За справка вижте последния икономически преглед на Световната банка за региона

на Европа и Централна Азия от октомври. Трудовите пазари се променят, дори и развитите икономики - броят на лицата на постоянен трудов договор намалява, за сметка на самонаетите и временно наети служители. Сами си представете какви трусове ще предизвика това в бъдеще върху социалните системи, изградени върху задължителното условие за постоянна и всеобща трудова заетост.

Такъв е контекстът, в който днес наблюдаваме смяната на поколенията в политиката, където традиционни партии губят електорат, за да дадат път на нови политически проекти. „Желанието за обновление в Европа и по света. Желанието за нов тип политика, за нов политически поглед върху традиционни проблеми“ - така Ричард Бишп, заместник директор на отдел „Проучвания“ в Eurasia Group, си обяснява причината зад драматичното свиване на възрастовата граница за голямата политика.

Разочарованието от традиционните партии не е единствената причина хората да мигрират към популистките движения. Социалното неравенство и стагниращите реални доходи на населението са втора, не по-малко силна причина. „А освен това има и наднационални причини. ЕЦБ и администрацията в Брюксел имат много по-голяма власт, отколкото местните национални власти. Накрая не бива да подценяваме страха от мигрантите. Космополитните елити се разделят от останалата част от обществата“, смята Бишп.

Защо акцентирах на всичко това? Защото политиките са тези, които ще трябва да определят новите правила на играта в настъпилата „разрушителна ера“. Дали това ще са познатите ни лица, или новата вълна от деца на 70-те и 80-те? Търпете и вижте.

Делян Петришки

Делян Петришки е водещ на „В развитие“ (всеки делник от 12:00 и от 18:00)

Delyan Petrishki is the host of In Development (on weekdays at 12:00 and 18:00)

Politics is usually a pastime for the elderly. Probably because they are also more experienced and even, if you will, more cynical. The youngest president in US history was Theodore Roosevelt at the mature age of 42, and a whole 119 years have passed since his inauguration. Even before the new presidential election on 3 November, it was already certain that the next US head of state would be the oldest one in the country's history (Trump is 74, Biden is 77).

In recent years, however, many exceptions have emerged at the top of global politics. Actually, so many that we are already beginning to wonder if this is an exception to the rule. France and Austria have elected leaders who are yet to turn 40. Canadian Prime Minister Justin Trudeau came to power at 43, but with the aura of a 23-

year-old. The emerging new political forces in countries such as Germany and Spain have unprecedentedly young leaders.

Is this a generational change? Or a replacement of political models in what some analysts call the dawn of the Age of Destruction in human history?

The doors of this Age of Destruction were opened by the Great Recession ten years ago. Let me use this term instead of Industry 4.0. Humanity enters this age with uncertainty, frustration, anger, a desire for justice, a growing social inequality and redistribution of wealth. In Europe, this is compounded by the fear of migrant waves.

But the financial tsunami ten years ago also cleared the way to the shared economy, because the recession has changed the behaviour of investors, employees and consumers. For a

reference, see the World Bank's latest October economic review for Europe and Central Asia. Labour markets are changing, even in developed economies - the number of people on a permanent employment contract is declining, at the expense of self-employed and temporary employees. Imagine for yourself what tremors this will cause in the future on the social systems built on the prerequisite for permanent and universal employment.

Such is the context in which we are seeing the generational change in politics, where traditional parties lose voters to give way to new political projects. "The desire for renewal in Europe and around the world. The desire for a new type of policy, for a new political view of traditional issues," is how Richard Bishop, Deputy Director of Research at the Eurasia Group, explains the

reason behind the dramatic rejuvenation of big politics.

Disenchantment with traditional parties is not the only reason people migrate to populist movements. Social inequality and stagnating real incomes are a second, no less powerful cause. "And there is also a supranational reason. The ECB and the administration in Brussels have much more power than local national authorities. Finally, we should not underestimate the fear of migrants. Cosmopolitan elites are being separated from the rest of society," Bishop added.

Why do I focus on all this? Because politicians are the ones who will have to determine the new rules of the game in the coming Age of Destruction. Will these be the faces we know, or the new wave of children of the 70s and 80s? We'll see.

Delyan Petrishki

THE NEXT 5: ДАННИ СРЕЩУ НЕПРИКОСНОВЕНОСТ

Погледнати от сцените на най-големите изложения, като CES в Лас Вегас или Световния мобилен конгрес в Барселона, новите технологии изглеждат безобидни и очарователни. В последните пет издания гостите им имаха възможност да управляват базер в Швеция, докато си седяха на топло в залата на конгреса в Испания; да провеждат разговори с истинско холограмно изображение на човек; да убият Годзила във виртуалната реалност; да изпробват смартфони с форма на гривни; да пият приготвено от робот-бариста кафе.

КОЛКОТО И ЕФЕКТИ ДА СА ТЕЗИ демонстрации, малко от новите технологии стигат до реалния пазар - и нито една от тях напоследък не е успяла да промени живота ни в степенята, в която го стори първият iPhone например. Мнозина сякаш изпитват разочарование от този факт. Но наистина ли значимите технологични пробиви останаха в миналото? Тъкмо обратното.

Междувременно Илон Мъск представи Neuralink - компания, разработваща интерфейси за директно имплантиране в човешкия мозък. Вярващите в трансхуманизма, които мечтаят технологиите да направят човека по-развит като вид и физически, и психически, са очаровани. Но Neuralink подсказва и нещо друго: време е да се замислим за етичния аспект на технологиите и тяхното приложение. В края на краищата и Facebook изглеждаше безобидна и забавна идея, когато се появи из студентските общежития преди 14-15 години. Днес съзателят му Марк Зукърбърг с растяща честота е призоваван пред Конгреса на САЩ, за да отговаря на въпроси за безопасността на социалната мрежа, възможностите чрез нея да се манипулират избори и така нататък.

ЗАТЯГАЩАТА СЕ ХВАТКА на регулаторите в САЩ и ЕС около американските технологични гиганти е само началото. Еврекомисарят по конкуренцията Маргрете

Вестагер подхвана една в началото тиха кампания срещу колоси като Google и Apple, но гласът ѝ все по-ясно се извисява, за да каже, че светът е позволил на тези платформи да се развият твърде свободно и да знаят прекалено много за нас - от това дали спим добре до много точна прогноза как бихме кръстили децата си. В някои случаи алгоритмите им знаят за нас повече, отколкото знаем ние самите. Самото ръководство на Facebook вече не е наясно колко много са научили системите ѝ за потребителите. Този Еверест от данни тепърва ще предизвиква спорове около личното пространство, неприкосновеността и защитата от кибератаки.

В ПОСЛЕДНИТЕ ПЕТ ГОДИНИ една от главните теми е за т.нар. потапящи (immersive) технологии, които ще направят дигиталния свят още по-вграден в живота ни и в начина, по който възприемаме света. Самият дигитален свят е на път да завземе и последните бели места по картата покрай ускореното навлизане на смартфоните в Африка.

В следващите години технологичната революция не е чак толкова вероятна. Много по-възможно е да настъпи революция на данните. Ще трупаме данни за всичко около нас - кога отваряме хладилника, колко време прекарваме на светофара, от какво се състои боклукът ни... Същевременно както потребителите, така и властите ще стават все по-предпазливи към прекомерното събиране на лична информация. Данните ще бъдат благословия, правейки живота ни много по-лесен, но ще има и съпротива от онези, които вярват, че свързаността си има и мрачна страна. В този смисъл ще виждаме все по-ясно разграничения между личните данни и масивите от информация в обществена полза, включително за умните градове.

За пет години няма да решим всички нови проблеми, които технологичните гиганти създадоха, докато ни представяха купи-

ща удобства. Но е факт, че вече вървим по един път на промяна. Много е възможно да станем свидетели на светкавичния възход на стартъпи, посветили се на защитата на личната неприкосновеност. Да, баристите може и да станат роботи. Но може би не е добра идея да ги оставяме да научат плановете ни за уикенда и по колко време на ден прекарваме в Instagram.

Елена Кирилова

THE NEXT 5: DATA AGAINST INVIOABILITY

Seen from the scenes of major exhibitions such as CES in Las Vegas or the World Mobile Congress in Barcelona, the new technologies look harmless and fascinating. In the last five editions, their visitors had the opportunity to drive an excavator in Sweden while sitting in the warm congress hall in Spain; to have conversations with a real holographic image of a person; to kill Godzilla in virtual reality; to try smartphones in the shape of bracelets; to drink coffee prepared by a robot barista.

As spectacular as these demonstrations may

look, few of the new technologies reach the real market - and none of them have been able to change our lives to the extent that the first iPhone did, for example. Many seem to be disappointed with this fact. But are significant technological breakthroughs really a thing of the past? Quite the opposite.

Meanwhile, Elon Musk introduced Neuralink, a company that develops interfaces for direct implantation in the human brain. Believers in transhumanism, who dream of a technology to make

man more advanced as a species, both physically and mentally, are fascinated. But Neuralink suggests something else: it's time to think about the ethical aspect of technology and its implementation. After all, Facebook seemed a harmless and fun idea as well when it appeared in student dormitories 14-15 years ago. Today, its creator, Mark Zuckerberg, is increasingly being summoned before the US Congress to answer questions about the safety of the social network, the possibilities to manipulate elections through it, and so on.

The tightening grip of US and EU regulators around US technology giants is just the beginning. EU Competition Commissioner Margrethe Vestager launched an initially discreet campaign against giants such as Google and Apple, but her voice is growing louder to say that the world has allowed these platforms to develop too freely and know too much about us - from whether we sleep well to a very accurate prediction of how we would baptise our children. In some cases, their algorithms know more about us than we know ourselves. Facebook's management itself is no longer aware of how much its systems have learned about users. This data Everest is yet to provoke controversy over privacy and the protection from cyberattacks.

In the last five years, one of the main topics are the so-called immersive technologies that will make the digital world more integrated in our lives and in the way we perceive the world. The digital world in turn is about to conquer the last blank spots on the map along with the accelerated penetration of smartphones in Africa.

In the coming years, a technological revolution is not so likely. It is much more likely for a data revolution to occur. We will gather data about everything around us - when we open the refrigerator, how much time we spend at traffic lights, or what our garbage consists of. At the same time, both the consumers and the authorities will become increasingly wary of excessive gathering of personal information. It will be a blessing, making our lives much easier, but there will also be resistance from those who believe that connectivity also has a dark side. In this sense, we will see more and more clearly the distinction between personal data and public information databanks, including for smart cities.

In five years, we will not solve all the new problems that the technology giants have created while providing us with loads of convenience. But it is a fact that we are already on our way to a change. It is very likely we will witness the rapid rise of start-ups dedicated to the protection of privacy. Yes, baristas can become robots. But maybe it's not a good idea to let them know our plans for the weekend and how much time a day we spend in Instagram.

Elena Kirilova

Елена Кирилова е водещ на технологичното шоу UpDate (събота, 19:30) и коментатор в сутрешното предаване "Бизнес старт"

Elena Kirilova is the host of the UpDate technology show (Saturdays at 19:30) and a commentator on the Business Start morning show

In the coming years, a technological revolution is not so likely. It is much more likely for a data revolution to occur.

Игва ли епохата на безплатните автомобили?

Новият кросоувър на Lynk & Co може да ви струва нула лева на месец. Но, разбира се, има и уловка

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография АРХИВ

Най-различни компании са се опитвали да направят най-евтината кола в света - от печалния опит на Tata с бензиновото Nano до китайския електромобил, който струва под 1000 долара и се поръчва от Alibaba. Но на Lynk & Co се пада честта да предложи на пазара първия напълно безплатен автомобил. При това не някакъв компромисен сандък на колела, а пълноценен, комфортен кросоувър,

първи братовчед на бестселъра Volvo XC40. Разбира се, има и уловка. Първо, все още не можете да придобиете симпатичния Lynk & Co 01 навсякъде, а само в петте северно-европейски държави, в които компанията вече се е разгърнала, начело с Нидерландия и Швеция. И второ, не можете да го придобиете напълно безплатно.

Китайската компания, която е под шапката на Geely и е по същество най-близък род-

нина на Volvo, залага на наистина уникален бизнес модел: тя не продава колите си, а ги отдава чрез абонаментни планове. В случая с кросоувъра 01 можете просто да се свържете с компанията и да сключите абонамент за колата. Няма никакви предварителни вноски, прехвърляния, регистрации, плащане на данъци и техническа поддръжка - всички тези неща са отговорност на компанията. Ако се наложи ремонт, ви се осигурява идентичен заместващ автомобил. На практика имате нова кола, но без грижи и главоболия.

Единственото, което се иска от вас, е да плащате абонаментната такса. Тя не е съвсем ниска - 500 евро на месец, но пък включва абсолютно всичко, даже и застраховките.

"Безплатната" част идва след това. С абонамента получавате достъп и до системата за споделяне на автомобили на Lynk & Co, в която можете да отдавате автомобила си на други хора, когато не го ползвате. Примерно докато сте на работа, или пътувате в чужбина. Таксите за ползване са предмет на договорка между абоната и онзи, който наема колата краткосрочно. Не се налага дори да се срещате - само прашате през приложението виртуален ключ, който е валиден за срока на наемане. Не би трябвало да ви притесняват и евентуални щети, защото колата е застрахована и при нужда компанията ще ви я подмени.

На базата на опита си от Китай, където програмата функционира вече две години, и от пилотните проекти в Европа компанията твърди, че при умерено отдаване в рамките на месеца приходите могат да сведат абонаментната такса наполовина, а при по-често - напълно да я компенсират. Моделът 01 е на практика аналогичен на Volvo XC40, но с различен дизайн, и се произвежда в същия завод в Гент, Белгия. Включеното в абонамента обслужване е в сервизите на Volvo. На практика извън таксата абонатът плаща единствено за гориво или електричество, според модификацията. Опциите са трицилиндров бензинов мотор или плъг-ин хибрид.

Кога тази схема ще е достъпна и в България, е въпрос, на който за момента няма отговор. Страни като Великобритания и Австрия ще бъдат покрити едва през 2022. Но преди две години в специално интервю за Automedia.bg идеологът и шеф по маркетинга на Geely Ален Висер ни каза, че "останалите грешат, като подценяват Източна Европа". Така че шансовете не са чак толкова лоши. ■

Безплатен
достъп до
**AQUA
HOUSE**
THERMAL & BEACH

AQUAHOUSE
THERMAL & BEACH

www.aquahouse.bg

**VILLA
CHINKA**

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**Seashore. Dreams.
Pleasure.**

www.villachinka.com

www.graffithotel.com

Валидност на офертата:
01.10 – 30.11.2020

Graffit Gallery Hotel

ЕКСКЛУЗИВНА ОФЕРТА

**GRAFFIT AUTUMN
BREAK**

С цени от

166 €

единична стая Делукс -
2 нощувки

Безплатен
достъп до
**AQUA
HOUSE**
THERMAL & BEACH

**HOTEL
PRIMORSKI**

Хотел Приморски с нова
резервационна система

www.hotelprimorski.com

Is the Age of Free Cars around the Corner?

Lynk & Co's new crossover could cost you zero leva a month. There is a catch, however

By KALIN ANGELOV / Photography ARCHIVE

Various companies have tried to manufacture the cheapest car in the world - from Tata's infamous attempt with the gasoline-powered Nano to the Chinese electric car, which costs under USD 1,000 and can be ordered on Alibaba. Lynk & Co, however, have the honor to offer on the market the first completely free vehicle. On top of that, this car is no flimsy coffin on wheels, but a wholesome comfortable crossover, which is the first cousin of the bestseller Volvo XC40.

Of course, there is a catch. First of all, one cannot acquire the cute Lynk & Co 01 everywhere, but only in the five North European countries, where the company has started operating, headed by the Netherlands and Sweden. And second, one cannot acquire it completely for free.

The Chinese company, which is under Geely and is in its essence Volvo's closest relative, is using a truly unique business model - it does not sell its cars, but rather rents them out under subscription plans. In the case with the crossover 01, one can just get in touch with the company and subscribe for the car. There are no advance

payments, transfers, registrations or technical maintenance - the company is taking care of all this. If repairs are needed, they cover you with an identical substitute car. Basically, you get a hassle- and care-free new car.

The only thing required of you is to pay your monthly subscription fee, which is not very small at EUR 500, but includes absolutely everything, even the insurance.

The "free" part comes after all of this. The subscription gives access to Lynk & Co's carsharing system, where you can share your car with others when you're not using it, like when you're at work or traveling abroad. The fees are subject to negotiation between the subscriber and the person renting the car short-term. You don't even have to meet, as there is an option to send via the app a virtual key that is valid for the duration of the time the car will be shared. Possible damage to the car should be of no concern, as the vehicle is insured, and if needed, the company will replace it with another one.

Based on its experience in China, where the program has been operational for two years

now, and its pilot projects in Europe, the company claims that if rented out moderately throughout the month, the revenue generated could halve the subscription costs, and if it's rented more frequently, these costs can be covered in full.

The 01 model is basically an analogue of the Volvo XC40, but with a different design, and is made in the same plant in Ghent, Belgium. The maintenance included in the subscription is even offered in Volvo's shops. The only thing that subscribers have to pay, in addition to their monthly subscription fee, is fuel or electricity, depending on the car's modification. One can choose between a 3-cylinder gasoline engine and a plug-in hybrid.

The question when this arrangement will become available in Bulgaria is yet to be answered. Countries like the UK and Austria will be covered in 2022. However, two years ago, Geely's marketing chief, Alain Visser, told Automedia.bg that others are mistaking by underestimating Eastern Europe, which means that our chances are not that bad after all. ■

36 | КОГАТО СЕ СРИНЕ СИЛАТА WHEN THE FORCE FAILS

50 | ИНТЕРВЮ: ЕЛЕНА НЕМЦОВА
INTERVIEW: ELENA NEMTSOVA

40 | ИЗБОРЪТ, НА КОЙТО НЯМАМЕ ПРАВО
THE CHOICE THAT WE DON'T HAVE

НАКЪДЕ ВОДЯТ ВСИЧКИ ПЪТИЩА

Страните с най-гъстите и най-редките пътни мрежи в света

Състоянието на пътищата в България се е превърнало в една от мощните основи на националното чувство за хумор. Но наистина ли то е чак толкова лошо? Разбира се, много сме далеч от мисълта да ви убеждаваме в достоинства на Агенция Пътна инфраструктура. Но е факт, че в последните десетилетия поне част от милиардите от европейските фондове и бюджета все пак е стигнала до предназначението си и се е превърнала в асфалт, мантинели и знаци.

По данни от 2018 година у нас има 41 250 километра пътища, или средно по 0.37 км за всеки квадратен километър територия. По този показател България всъщност се нарежда в първата третина на страните по света - доста зад Словакия, Гърция и Турция, да не говорим за Унгария (която има пет пъти по-голяма гъстота на пътищата - 2.1 км на кв. км), но пак осезаемо преди страни като Китай, Нова Зеландия, Норвегия и Финландия.

Длъжни сме да отбележим, че статистиката никъде не указва какви са тези пътища, имат ли дупки и гали дебелината на положения асфалт е 3, или 12 см. Освен това гъстотата на пътната мрежа е логично свързана с размерите на държавата и с нейното население. Колкото по-населена и малка е страната, толкова по-висок е показателят - което обяснява и защо Бангладеш, с неговите 161 милиона жители, може да се похвали с по-гъста пътна мрежа от Италия или Испания. Или защо в Топ 10 на страните с най-голяма гъстота осем са всъщност микродържави. Все пак ни се стори любопитно да проверим кои са страните с най-много и най-малко пътища на планетата.

ПЪРВИТЕ 10 (км пътища на кв. км площ):

Монако - 38.2, Маршаловите острови - 11.2, Малта - 10.8, Бахрейн - 5.39, Белгия - 5.04, Сан Марино - 4.79, Сингапур - 4.78, Барбадос - 3.72, Нидерландия - 3.34, Гренада - 3.28

ПОСЛЕДНИТЕ 10 (км пътища на кв. км площ):

Монголия - 0.0328, Централноафриканска република - 0.032, Чад - 0.031, Ботсвана - 0.0308, Суринам - 0.0263, Папуа Нова Гвинея - 0.02, Мали - 0.018, Нигер - 0.015, Мавритания - 0.01, Судан - 0.0065

WHERE ALL THE ROADS LEAD?

The countries with the densest and the sparsest road networks

The condition of the roads in Bulgaria has become one of the powerful foundations of the national sense of humour. But is it really that bad? Certainly, we are very far from convincing you of the merits of the Road Infrastructure Agency. But it is a fact that in recent decades at least part of the billions in European funds and of the budget has reached its destination and turned into asphalt, guardrails and signs.

According to data from 2018, there are 41,250 km of roads in Bulgaria, or an average of 0.37 km for each square kilometre of territory. By this indicator Bulgaria actually ranks globally in the first third - well behind Slovakia, Greece and Turkey, not to mention Hungary (which has a five times higher density - 2.1 km per sq. km), but much ahead of countries such as China, New Zealand, Norway and Finland.

We must note that the statistics never show what these roads are, whether they have holes and whether the thickness of the asphalt is 3 or 12 cm. In addition, the density of the road network is logically related to the size of the country and its population. The more populated and smaller the country, the higher the index, which explains why Bangladesh, with its 161 million inhabitants, boasts a denser road network than Italy or Spain. Or why in the Top 10 of the countries with the highest density, eight are actually micro-states. Nonetheless, we were curious to check which countries have the most and the fewest roads.

TOP TEN (km of roads per sq. km of area):

Monaco - 38.2, Marshall Islands - 11.2, Malta - 10.8, Bahrain - 5.39, Belgium - 5.04, San Marino - 4.79, Singapore - 4.78, Barbados - 3.72, the Netherlands - 3.34, Grenada - 3.28

BOTTOM TEN (km of roads per sq. km of area):

Mongolia - 0.0328, Central African Republic - 0.032, Chad - 0.031, Botswana - 0.0308, Suriname - 0.0263, Papua New Guinea - 0.02, Mali - 0.018, Niger - 0.015, Mauritania - 0.01, Sudan - 0.0065 ■

НОВИНИТЕ ON AIR

темите в баланс

централна
емисия

18:30

късна
емисия

21:30

ON
AIR

www.bgonair.bg

КОГАТО СЕ СРИНЕ СИЛАТА

Конфликтът в Кавказ показва какво бъдеще очаква света, от който "свeтовният полицай" се е оттеглил

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Броени дни остават до изборите в САЩ. Очаква се смяна на караула; Демократическата партия настъпва уверено към Белия дом и Сената. И докато светът напрегнато се взира във Вашингтон, за да разчете знаците на бъдещето, в Кавказ избухва война. Една самоуверена държава с реорганизирана армия използва хаоса да си върне отдавна откъснала се провинция.

МИСЛИТЕ, ЧЕ ГОВОРЯ ЗА 2020, Тръмп, Байгън, Азербайджан и Нагорни Карабах. Но аз говоря за 2008, Буш, Обама, Грузия и Южна Осетия. Не за Южен, а за Северен Кавказ. Преди 12 години грузинският президент Михаил Саакашвили опита да си върне Южна Осетия, но Русия се намеси и пренесе войната в Грузия. През това време Джордж Буш изживяваше последните си месеци в

Белия дом, а фаворит за неговото място бе новата звезда, демократът Барак Обама. В гнешната ситуация трябва да умножим несигурността и хаоса по двете. Доналд Тръмп се оттегли от световното лидерство още с встъпването си в длъжност; "свeтовният полицай" прибра палката и се зае със себе си, като остави света на силните момчета от улицата. Лятото на 2020 гоиде и вниманието на американския президент изцяло се съсредоточи върху собственото му преизбиране, което виси на тънък косъм: Джо Байгън води в прогнозите и изглежда по-харесван от Хилари Клинтън през 2016. Да не говорим за коронавируса, който блокира планетата и си проби път чак до Белия дом. Когато котката е болна, мишките танцуват.

И ЕТО ВИ КРАТЪК ОБЗОР на междуна-

родното положение между Европа и Азия. Турски и руски „проксита“ се сблъскаха в Сирия и Либия. Турция и Гърция си скърцат със зъби, кораби и самолети в Средиземно море, настървени от големия газова мираж. Като капак на всичко, Азербайджан и карабахските арменци отново се хванаха за оръжията.

Конфликтът там е достатъчно стар и сложен. Нагорни (т.е. „планински“) Карабах представлява малко парче тучна земя сред планините, където конните завоеватели векове са спирани за отдох, пасище и месо на шиш. Последният християнски полуостров преди обширното море на исляма.

В СЪВЕТСКИЯ АЗЕРБАЙДЖАН Карабах е автономна област - анклав с арменско мнозинство и азербайджанско малцинство. През 1988 друг глобален хаос разтъресе Кавказ: раз-

падането на СССР. Започнаха размирици, после война с 30 000 жертви. Местните арменци я спечелиха през 1994. Отстъпиха малко от анклава, но взеха много повече – цели седем околни района. Така пробиха коридор до Армения и поискаха независимост за страната си, която нарекоха с историческото име Арцах („Карабах“ има тюркски произход). Никой обаче не я признава, даже Армения.

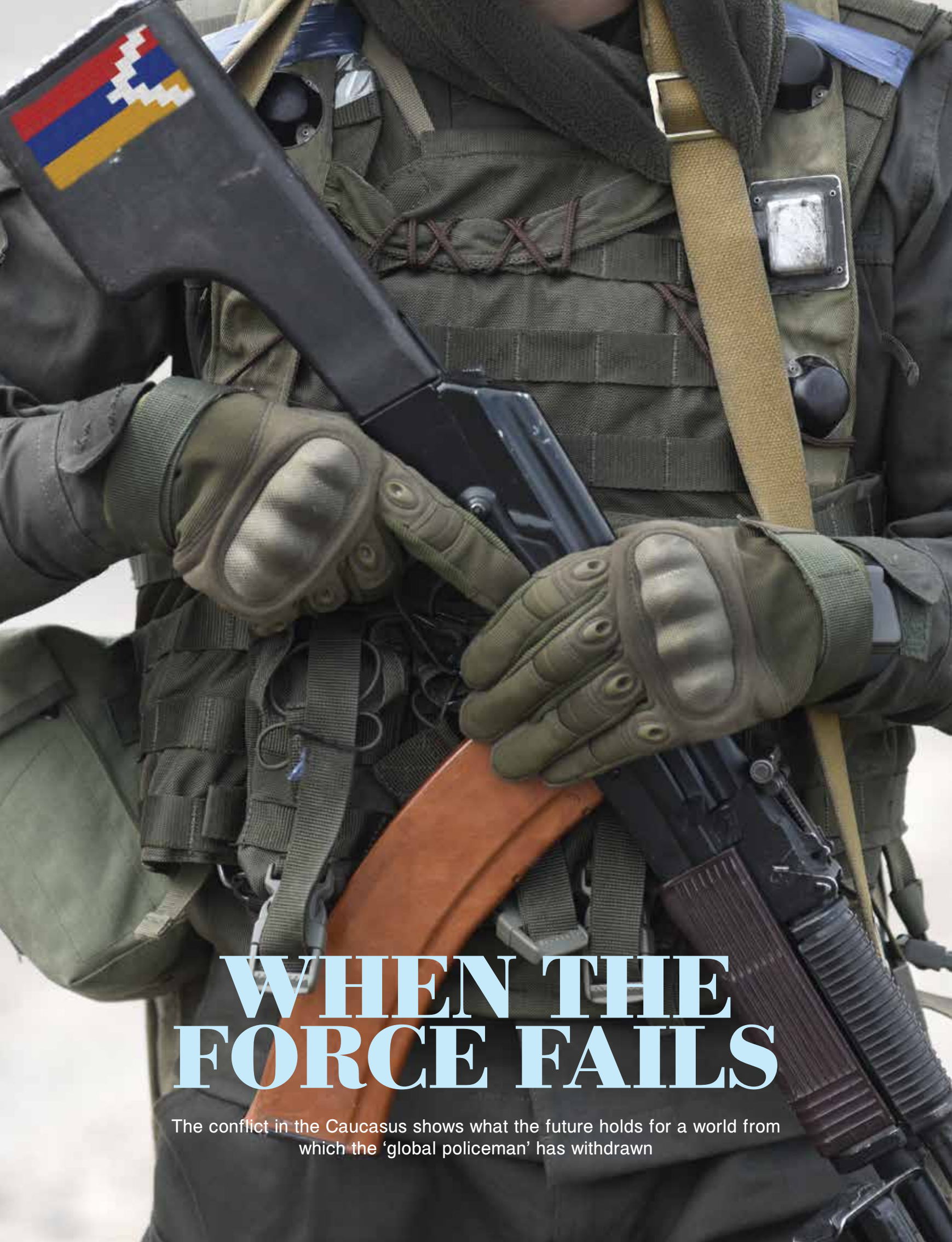
КАКВО СТАНА ТОЗИ ПЪТ? Фактите се крият в мъгла от противоречиви сведения и взаимни обвинения. Но най-вероятно азербайджанският президент Илхам Алиев се е почувствал достатъчно силен, за да опита да си върне Карабах изцяло или частично. Неговите бойни дронове поразяват отвисоко, обезсилвайки арменското предимство на планинския терен. Долу, както се твърди,

действат и калени в битка сирийски наемници. С подобна тактика турските сили постигнаха много успехи в Сирия и Либия. Впрочем, Турция открито подкрепя етнически близките азербайджанци. И не само защото турският и азербайджанският езици се покриват на 90%. Персите нарекли тази земя „Азербайджан“, „пазител на огъня“. Тук огънят извира от земната кора, защото вътре има нефт и газ. Много нефт и много газ.

ОЧЕВИДНО АЗЕРБАЙДЖАН И ТУРЦИЯ правят най-старото нещо в геополитиката – възползват се от удобни възможности. Може би са се поучили от Русия, която използва пролуки в световния ред и чужди грешки - и с бързи движения взе Крим, влезе в Сирия и Либия, както преди това победи в Грузия. Москва има свои войски в Армения, но те ще се намесят само ако бъде застра-

шена арменска територия. Нагорни Карабах няма международно признание и не може да бъде защитен открито. Вие, които четете този текст, сте малко по-близо от мен до развързката в Южен Кавказ, Средиземноморието и даже в Белия дом. Но каква е поука? Йода би казал, че усеща срив в Силата. Аз ще направя по-скромно изявление. Живот без световен полицай има своите неудобства. А хаосът, освен възможности, носи заплахи и смърт.

ПРЕДИ ОСЕМ ГОДИНИ ми показаха летището в Степанакерт, главния град на Нагорни Карабах. Имаше си всичко – зала, ленти за багаж, кула. Таблото с полетите свети. Ръководителите на полети идват на работа. Високотговорителят съобщава „Добре дошли“. Само че... никой не лети. ■

WHEN THE FORCE FAILS

The conflict in the Caucasus shows what the future holds for a world from which the 'global policeman' has withdrawn

By BOYKO VASSILEV / Photography SHUTTERSTOCK

There are only a few days left until the US election. The guard is expected to change; The Democratic Party is advancing confidently on the White House and the Senate. And as the world stares intently at Washington to read the signs of the future, a war breaks out in the Caucasus. A self-confident state with a reorganised army is using the chaos to regain a long-seceded province.

YOU THINK I'M TALKING ABOUT 2020, Trump, Biden, Azerbaijan and Nagorno-Karabakh. Actually, I'm talking about 2008, Bush, Obama, Georgia and South Ossetia. Not South, but North Caucasus.

Twelve years ago Georgian President Mikhail Saakashvili tried to retake South Ossetia, but Russia intervened and pushed the war to Georgia. At the time, George W. Bush was spending his last months in the White House, and the favourite for his place was the new star, Democrat Barack Obama.

In today's situation, we need to multiply the uncertainty and the chaos by two. Donald Trump retired from global leadership as soon as he took office; the 'global policeman' put the baton away and took care of himself, leaving the world to the strong boys on the street. Then came the summer of 2020 and the US president's attention focused entirely on his own re-election, which hangs in the balance: Joe Biden leads in the polls and looks more liked than Hillary Clinton in 2016. Not to mention the coronavirus that has blocked the globe and made its way as far away as the White House. When the cat's away the mice will play.

AND HERE IS A BRIEF OVERVIEW of the international situation at the divide between Europe and Asia. Turkish and Russian proxies clashed in Syria and Libya. Turkey and Greece are gnashing their teeth, warships and warplanes are cruising the Mediterranean, incensed by the big gas mirage. To top it all, Azerbaijan and the Karabakh Armenians once again took up arms.

The conflict there is old and complex enough. Nagorno- (meaning 'mountainous') Karabakh is a small piece of lush land among the mountains, where mounted conquerors have for centuries stopped to rest, graze the horses and savour meat on a skewer. It is the last Christian peninsula before the vast sea of Islam.

IN SOVIET AZERBAIJAN, Karabakh was an autonomous region - an enclave with an Armenian majority and an Azeri minority. In 1988, another global chaos rocked the Caucasus: the collapse of the Soviet Union. Riots broke out, followed by a war with 30,000 casualties. The local Armeni-

ans won it in 1994. They ceded some territory from the enclave, but took much more - as many as seven surrounding areas. So they broke a corridor to Armenia and demanded independence for their country, which they named Artsakh ('Karabakh'; is of Turkic origin). However, no one recognises it, not even Armenia.

WHAT HAPPENED THIS TIME? The facts are hidden in a mist of contradictory information and mutual accusations. But most likely, Azerbaijani President Ilham Aliyev felt strong enough to try to regain Karabakh in whole or in part. His drones strike from above, nullifying the Armenian advantage on the mountainous terrain. War-beaten Syrian mercenaries are claimed to be operating on the ground. With such tactics, Turkish forces have achieved much success in Syria and Libya.

By the way, Turkey openly supports the ethnically close Azeris. And not only because the Turkish and the Azeri languages are 90% identical. The Persians called this land Azerbaijan, 'guardian of fire'. Here the fire springs from the earth's crust because there is oil and gas below. Lots of oil and lots of gas.

OBVIOUSLY, AZERBAIJAN AND TURKEY are doing the oldest thing in geopolitics - taking advantage of convenient opportunities. Perhaps they have learned from Russia, which has used gaps in the world order and foreign mistakes, and with swift moves took the Crimea, invaded Syria and Libya, as it had previously won in Georgia. Moscow has troops in Armenia, but they will only intervene if Armenian territory is threatened. Nagorno-Karabakh has no international recognition and cannot be openly defended.

The readers of this text are a little closer than me to the outcome in the South Caucasus, the Mediterranean and even the White House. But what is the lesson? Yoda would say that he is experiencing a breakdown in the Force. I will make a more modest statement. A life without a world policeman has its inconveniences. And the chaos, in addition to opportunities, brings threats and death.

EIGHT YEARS ago I was shown the airport in Stepanakert, the capital of Nagorno-Karabakh. It had everything: a hall, luggage straps, and a control tower. The flight dashboard was lit. Air traffic controllers were coming to work. The loudspeaker bid us 'Welcome'. But no one was flying. The airport was waiting for the impossible Independence Day.

Then it occurred to me how to title our documentary about the Karabakh problem - "Airport for Nowhere". When the Force fails, I often remember it. ■

ИЗБОРЪТ, НА КОИТО НЯМАМЕ ПРАВО

Ще има ли свободна търговия? Да очакваме ли край на кризата в Сирия и бежанските вълни? Можем ли да спрем глобалното затопляне? Президентските избори в САЩ на 3 ноември са ключови за отговорите на тези въпроси, засягащи цялото човечество. Но право на глас в тях имат само американците - а и те невинаги го упражняват

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Резултатът от президентските избори в САЩ ще окаже влияние върху живота на милиарди хора - от Австралия до Норвегия. Но право на глас в тях имат само жителите на 50-те американски щата. Просто още една от онези житейски несправедливости, които не можем да променим. Навремето левият британски вестник The Guardian се опита, като призова читателите си да участват в кампанията и им предостави телефонните номера на хората, които ще гласуват в един от окръзите на Охайо. Разбира се, ползата от подобни експерименти е съмнителна (освен за телефонните компании), но те само потвърждават с какъв огромен интерес светът очаква да разбере кой ще е новият гържавен глава на Съединените щати.

МОДЕРНА, ОТ XV ВЕК. Повечето европейци се затрудняват да схванат усложнената система, по която се провеждат американските избори. Дори самият ген за гласуване - вторник - е нелепо наследство от времето, когато неделята е била свещена за всички, а много от избирателите са били на повече от ген път с кон от изборните си секции. Да не говорим за явното изкривяване на вота чрез изпращането на щатски делегати в електоралната колегия. То обикновено води дотам, че на практика гласовете на 500 или 1000 души в някое испаноезично градче във Флорида тежат повече от целокупния вот на Калифорния, най-населения и най-мощен икономически щат.

Ако ги попитате защо още се придържат към тези отживелици, повечето американци просто ще отсекаят: "Традиция!". Но у нас се прокрадва все по-силното убеждение, че всъщност системата се пази в този вид, за да поддържа благосъстоянието на една многобройна и влиятелна прослойка, чиято единствена функция в живота е да организира избори.

В европейските страни при техните като цяло по-прости избирателни системи с организацията около вота се заемат партийните дейци, когато му дойде времето. В Америка правенето на избори е отделна и запълваща цялото време професия - има не само политици, специализирани в това, но и PR-консултанти, социолози, рекламисти, автори на речи, дори специалисти по логистика, които не се занимават с нищо друго, освен с изборния процес. Първо идват вътрешнопартийните борби за президентската номинация, после кандидатурата за президентската кампания, самите избори, и след тях вече започва работата по преизбирането - разнообразна от т.нар. mid-term elections, когато се гласува за конгреса и сената.

НА ЧЕСТНА ДУМА. Друга шокираща за европейците подробност е, че мнозинството

Понякога гласовете на 500 души в някое градче във Флорида тежат повече от целокупния вот на Калифорния

американци на практика гласуват без лични документи. Всъщност в страната, толкова обсебена от сигурността си, по начало няма общонационална система за идентификация (като българските лични карти, да речем). Международни паспорти притежават едва 37% от американците; най-често за удостоверяване на самоличност се ползват шофьорските книжки, издавани също не на национално, а на щатско ниво (тази пролет покрай коронавируса някои щати започнаха да издават шофьорски книжки дори без изпит по кормуване, но това е друга тема). Затова и преди време се вдигна толкова шум около една законодателна поправка, лансирана от републиканците в Пенсилвания, според която гражданите ще бъдат задължени да представят документ за самоличност, когато гласуват. Политическите им опоненти възразяват, че това ще лиши от право на глас бедните хора от гетата, които ползват обществения транспорт и нямат шофьорски книжки - все потенциални гласове за Демократическата партия (впрочем и самите републиканци смятат така - един от лидерите им в щата обяви пред привърженици, че тази поправка "ще позволи на губернатор Ромни да спечели Пенсилвания"). Според едно проучване проектът се подкрепя от 90% от републиканците, но само от 37% от демократите. Някои наблюдатели смятат разгорелите се спорове за абсурдни - в крайна сметка всеки гражданин може съвсем лесно да се сдобие със свидетелство за самоличност, дори и да не е шофьорска книжка. А хората, които не са заинтересовани да го направят, едва ли ще са заинтересовани и да гласуват ("Половината американци никога не са прочели и един вестник. Половината американци никога не са гласували за президент. Само се надявам да е една и съща половина", казваше Гор Вудал).

Това звучи логично, но споровете все пак си текат - може би защото засягат именно Пенсилвания, един от решаващите за изборния резултат щати.

НА КАНТАР. Споменахме, че системата с електоралната колегия силно изкривява значимостта на отделните щати в изборния процес. Кандидатите могат да си позволят с лека ръка да подминат онези щати,

в които нямат шанс или които са им в кърпа вързани (републиканците винаги губят в Калифорния, Ню Йорк и Илинойс; демократите няма защо да се престарават с агитацията в Тексас или Джорджия - макар че според някои анализатори последният щат сега бил на кантар заради демографските промени). Вместо това те се съсредоточават върху онези места, където според анкетите все още има интрига.

За спечелване на мястото в Белия дом са необходими 270 гласа на електоралната колегия. Най-често нещата се решават именно от т. нар. swing states - от гжужжета като Ню Хемпшър (4 гласа) и Невада (6) до съгубовните Охайо (18 гласа) и Флорида (29).

Главният проблем е, че "щатите на кантар" са твърде разнородни по характер и кампания, която би убедила едните, вероятно би отблъснала другите. В Охайо мнозинството избиратели са бели, живеещи в малки общности и ангажирани в западащи индустрии като минната или тежкото машиностроене. Те искат протекционизъм, подкрепа за "традиционната американска промишленост", и по-ниски данъци. И тъкмо те дадоха победата на Тръмп преди четири години. Във Флорида огромна тежест има живеещото в големите градове испаноезично население, което иска по-добър достъп до образование, здравеопазване и социални грижи - тоест по-високи данъци.

МАЛЦИНСТВА, МНОЗИНСТВА. В момента испаноезичните в САЩ са над 52 милиона души - около 16% от населението. През 2030 вече ще са 78 милиона, или една четвърт от всички американци. Всеки месец 50 000 испаноезични младежи навършват пълнолетие и получават право да гласуват. За момента сравнително малко го упражняват (от 21 млн. испаноезични гласоподаватели в последния вот участваха около 6 милиона). Но тези дremещи избиратели са потенциална лавина - и не е чудно, че кандидатите ги ухажват с усърдие, което още не стига до серенади под прозорците, но е много близо до тях.

Впрочем любопитно е и как ще гласуват тъмнокожите американци, които останалият свят по презумпция пресмята като сигурни гласове за демократите. В миналото неведнъж са изненаждали анализаторите.

Така че, напук на категоричните прогнози на социолозите, все още нищо около американските избори не е ясно. Ще трябва да изчакаме 10 ноември, за да разберем със сигурност какво ще се случва със света ни в следващите четири години. И понеже никой няма да зачете гласа ни (дори да имаме шофьорски книжки), ни остава само да гледаме, и да се наслаждаваме на най-скъпо и сложно организиран политически спектакъл на планетата. ■

КАК СЕ ПРАВЯТ ИЗБОРИ "ПО АМЕРИКАНСКИ"

ТАЗИ СЛОЖНА СИСТЕМА Е НАСЛЕДСТВО още от първите дни на американската държава, когато Джордж Вашингтон и съратниците му се опасявали, че при нормално гласуване всеки щат ще подкрепи свой, местен човек, и няма как да се появи националнообединителна фигура. Случаят отдавна вече не е такъв, но традицията се запазва. Най-сериозният укор срещу тази система е, че тя позволява кандидатурата, за когото на практика са гласували повечето избиратели, да загуби изборите. Точно това се случи при предпоследния вот, когато Ал Гор събра над 51 милиона гласа, а Буш - едва 50.5 милиона, но заради фаталните петстотин гласа аванс във Флорида той спечели мнозинство в Избирателната колегия. Другите проблеми в изборния механизъм са, че той дава твърде голяма власт на малките щати и на практика не дава шанс за появата на трети политически партии.

ИЗБИРАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ ИМА 538 членове, а за избора на президент са нужни 270 от тях. За четири пети от щатите се смята за ясно предварително кой кандидат ще подкрепят. За демократите по традиция гласуват три от най-важните - Калифорния (55 изборни гласа), Ню Йорк (31) и Илинойс (21). От големите щати единствено Тексас е твърдо републикански. При сегашните избори се очертават девет щата "на кантар" (на английски ги наричат swing states), където анкетите дават приблизително равенство между кандидатите. Тъкмо тези щати ще определят и следващия тържествен глава: Невада, Колорадо, Айова, Уисконсин, Охайо, Ню Хемпшър, Вирджиния, Северна Каролина и Флорида.

ПО-ВИСОКИЯТ ВИНАГИ ПЕЧЕЛИ ОТКАКТО съществу-

ва телевизията, почти винаги изборите са били печелени от по-високия кандидат. На предишния вот това бе в полза на 190-сантиметровия Тръмп срещу Хилъри Клинтън. Преди това донесе успех на 185-сантиметровия Обама срещу дребничкия Джон Маккейн. Обама е и един от едва тримата, успели да се наложат над по-високи противници (когато победи Мит Ромни през 2012). Другите са Джими Картер, спечелил срещу 10 см по-високия Джералд Форд, и Джордж Буш - младши, който на два пъти надделя над превъзхождащи го по ръст кандидати (Ал Гор и Джон Кери). Сега ръстовото превъзходство е отново за Тръмп, със 7 см по-висок от Байдън.

ДЖОН КЕНЕДИ и Ричард Никсън са първите кандидати, участвали в телевизионен диспут (1960). Появата на малкия екран подчертано носи полза за Кенеди, докато Никсън подценява разговора, явява се облечен в сиво, без грим и с уморена физиономия срещу широката усмивка на съперника си.

НАЙ-КРАТКИЯТ президентски мандат в историята е този на Уилям Хенри Харисън. Той умира от пневмонията, хваната по време на тържествената церемония по въстъпването, след по-малко от месец служба (април 1841).

ФРАНКЛИН Д. РУЗВЕЛТ е най-дълго служилите президент. Той печели четири последователни вота между 1932 и 1945 година. Едва след смъртта му, през 1951, конституцията е променена и максимално позволеният срок в Белия дом става два мандата.

ПЪРВИЯТ ПРЕЗИДЕНТ на САЩ, Джордж Вашингтон, е получавал 25 000 долара заплата годишно. Победителите от сегашната надпревара ще печели по 400 000 долара.

ДОНАЛД ТРЪМП се води за 45-ия президент, макар да е едва 44-ият човек, влизал в Овалния кабинет. Гроувър Кливланд се брои два пъти, защото е избран в два непослователни мандата.

УЕСЛИ КЛАРК, който през 2004 се бореше за номинацията на Демократическата партия, се надяваше да стане 11-ия генерал на президентския пост. Първият е Джордж Вашингтон, последният засега - Дуайт Айзенхауър.

АДВОКАТ е най-често срещаната професия сред американските президенти - 27 от тях са били юристи.

ДЖОРДЖ У. БУШ бе 11-ият президент, кръвно свързан с някой от предшествениците си. Рекордьорът е Франклин Рузвелт, който е бил роднина на общо 11 други президенти: с петима чрез кръвна връзка, с други шестима - по линия на съпругата си Елинър.

ПО ТРАДИЦИЯ президентските избори се провеждат в първия вторник след 2 ноември (тази година - на 6-и). Първоначално месецът бил избран, защото тогава вече прибирането на реколтата било окончателно приключило. Вотът е във вторник, защото навремето неделята е била изключена като вариант по религиозни причини, а тъй на много избиратели им трябвало повече от ден, за да стигнат до избирателните секции. Вотът не може да се състои на 1 ноември заради празника Всички Светии.

НАЙ-ГОЛЕМИТЕ И МАЛКИ ПОБЕДИ. Най-граматичен бе вотът през 2000 година, когато Джордж У. Буш спечели срещу Албърт Гор с 271 срещу 266 гласа. Най-голямата регистрирана разлика пък е през 1984, когато Роналд Рейгън печели втория си мандат срещу Уолтър Мондейл с 525 гласа (97.6%) срещу 13 гласа за съперника си от Демократическата партия. Когато става дума обаче за т.нар. "популярен" вот, тоест за общия брой подадени гласове от гражданите, двубоят Гор-Буш отстъпва първото място. През 2000 г. Гор победи Буш с около петстотин хиляди гласа, или малко над 0.5 процента. През 1960 разликата в епичния двубой между Джон Ф. Кенеди и Ричард Никсън бе едва 0.1 процента - 34.2 милиона за демократа срещу 34.1 млн. за републиканеца. Най-голямата разлика при популярния вот е през 1924, когато републиканецът Кулидж печели 54 на сто от гласовете на американците срещу едва 29 на сто за демократа Дейвис. ■

THE CHOICE THAT WE DON'T HAVE

Will there be free trade? Should we expect an end to the crisis in Syria and the refugee waves? Can we stop global warming? The US presidential election on November 3 is key to answering these questions, which affect all of humanity. But only the Americans will have the right to vote. And by far not all will exercise it

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ARCHIVE

The outcome of the presidential elections in the US will affect the lives of billions of people – from Australia to Norway. But only the residents of the 50 US states will have the right to vote in them. Just another of life's injustices we cannot change. Incidentally, a decade ago Britain's left-wing The Guardian tried to – by urging its readers to take part in the election campaign by giving them the telephone numbers of voters in Clark County, Ohio. Of course, the benefit of such experiments is doubtful (except for the telephone companies) but they only confirm the huge interest with which the world is waiting to see who will be the next head of state of the United States.

MODERN, FROM THE 18th CENTURY. Most Europeans find it difficult to comprehend the complicated system according to which the US elections are held. Even the day itself -- a Tuesday – is an absurd legacy from the time when Sunday was sacred to all, and many of the voters lived more than a day's journey on horseback away from the polls. Let alone the obvious distortion of the vote by sending state delegates

to the Electoral College (see page 56). It usually leads to the votes of 500 or 1,000 persons in some Hispanic small town in Florida carrying more weight than the entire vote of California, the most populous and economically most powerful US state.

If you ask why they still stick to these anachronisms, most Americans will simply retort: "Tradition!" But we have the sneaky suspicion that the system is actually kept intact to maintain the prosperity of a large and influential stratum, whose only function in life is to organise elections.

In the European countries, with their generally simpler electoral systems, party workers organise the vote when the time comes. In America the making of elections is a separate and full-time job – not only politicians specialise in this, but also PR-consultants, sociologists, advertisers, speechwriters, even logistics experts who are concerned with nothing else but the election process. First there are the party nominations for president, then the campaigns of the presidential candidates, the elections themselves, after which work starts on the re-election – in-

terspersed by the so-called mid-term elections, when votes are cast for the Congress and Senate.

UPON THEIR WORD OF HONOUR. Another shocking detail for Europeans is that the majority of Americans practically vote without an ID. Actually, the country that is so obsessed with its security, has no nationwide identification system (such as the Bulgarian identity cards, for example). Only 37% of the Americans have international passports; most often identity is proved by driver's licenses, which are also not issued at national, but at state level (this spring, along with the coronavirus, some states began issuing driver's licenses even without a driving test, but that's another topic).

This is why such a stir was caused few years ago by a legislative amendment, launched by the Republicans in Pennsylvania, according to which citizens will be obliged to present an ID when voting. Their political opponents object that this will deprive of the right to vote poor people in the ghettos, who use public transport and do not have driver's licenses – all potential voters for

the Democratic Party (in fact, the Republicans themselves thought so – one of their leaders in the state told supporters that this amendment “will allow Governor Romney to win Pennsylvania”). Some observers called the heated arguments absurd – after all, any citizen can quite easily acquire proof of identity, even if it is not a driver’s license. And people who are not interested in doing so, are unlikely to be interested in voting either (“Half of the American people have never read a newspaper. Half never voted for President. One hopes it is the same half,” to quote Gore Vidal).

HANGING IN THE BALANCE. We said earlier that the Electoral College system greatly distorts the importance of the individual states in the election process. The candidates can easily afford to pass over those states where they stand no chance or those which are in the bag: the Republicans always lose in California, New York, Michigan; the Democrats do not need too much canvassing in Texas or Georgia (although according to some analysts the latter state was now on the scales due to demographic changes). Instead

they concentrate on those places where the polls say that things are hanging in the balance.

To win the place in the White House, 270 Electoral College votes are needed.

Most often, things are decided by the so-called swing states - from dwarves such as New Hampshire (4 votes) and Nevada (6) to the fateful Ohio (18 votes) and Florida (29).

The main problem is that the ‘swing states’ are very different in nature and a campaign that would convince some of them would probably rebuff the others. In Ohio the majority of voters are white, living in small communities and engaged in declining industries such as mining and heavy engineering. They want protectionism, support for the “traditional American industry”, and lower taxes. And it was them who gave president Trump his victory in 2016. Meanwhile, in Florida the Hispanic population living in the big cities carries a huge weight, and it wants better access to education, healthcare and social welfare – i.e. higher taxes.

MINORITIES, MAJORITIES. Currently Hispanics in the USA exceed 52 million – about 16%

of the population. In 2030 they will grow to 78 million, or one quarter of all Americans. Each month 50,000 Hispanic youths come of age and become eligible to vote. For the moment relatively few exercise their franchise (from 21 million Hispanic voters, only about 6 million took part in the last ballot). But these dormant voters are a potential avalanche – and it is no wonder that the two candidates court them with an eagerness that falls short of serenades under their windows, but comes very close to it.

By the way, it is also curious how black Americans will vote, who the rest of the world presumably counts as safe votes for Democrats. Analysts have been surprised many times in the past.

So, contrary to the clear predictions of sociologists, nothing about the US election is still clear. We’ll have to wait until November 3rd to know what will happen to the world in the next four years. And because nobody will count our vote (even if we have driver’s licenses), we can only look on and enjoy the most expensive and complicatedly organised political spectacle on the planet. ■

ELECTIONS, AMERICAN STYLE

The thing that is the most confusing for Europeans about American presidential elections is that the voters are not actually casting votes for a president; rather, they are choosing representatives to the National Electoral College. It is this “college” that then chooses the head of state.

Each state has the right to a different number of such “electors” depending on the size of their population. California, the most populous state, has 55 representatives, while Wyoming, the least populated state, has barely 3. Before the election each party nominates its own “electors” and, if it wins a given state’s vote – no matter what the margin is – those electors will enter the Electoral College. This means, for example, that if Democrats win 45% of the vote in California and Republicans win 44%, the state will be represented in the Electoral College by 55 people from the Democratic party.

This complicated system is a heritage of the very first days of the US, when Washington and his associates were afraid that each state would support its own, local person and there would be no possibility of having one unifying national figure. Although this is no longer the case, the tradition remains. The most serious critique of the system is that it could allow a candidate for whom a majority of the electors have actually voted to lose the election. This is exactly what happened during a recent election, when Al Gore received over 51 million votes and George W. Bush received just 50.5 million. Due to the notorious five hundred vote victory in Florida, Bush still won a majority in the Electoral College. Other problems in the election mechanism are that it gives

too much power to smaller states and, in fact, gives little or no chance for a third political party to emerge.

The Electoral College has 538 members, of which a candidate must receive 270 to be elected president. 80% of the states know in advance with great certainty which candidate they will eventually support. Traditionally, three of the most important states for the Democrats are California (55 electoral votes), New York (31) and Illinois (21). Of the big states only Texas is firmly Republican. Looking at the current election there are nine swing states, where there is approximately equal support for both candidates. Essentially, these are the states that will determine the next head of state: Nevada, Colorado, Iowa, Wisconsin, Ohio, New Hampshire, Virginia, North Carolina and Florida.

THE TALLER WINS. Since television has existed, the elections have almost always been won by the taller candidate. In the previous vote, this was in favor of the 190-centimeter Trump against Hillary Clinton. Before that, he brought success to the 185-centimeter Obama against the petty John McCain. Obama is also one of only three to win over taller opponents (when he defeated Mitt Romney in 2012). The others are Jimmy Carter, who won against Gerald Ford, 10 cm taller, and George W. Bush, who has twice beaten his taller opponents (Al Gore and John Kerry). Now the height advantage is again for Trump, 7 cm taller than Biden.

JOHN KENNEDY and Richard Nixon were the first candidates to participate in a televised debate (1960). The ap-

pearance on the small screen gave a definite advantage to Kennedy; Nixon underestimated the conversation and appeared in a gray suit without any make-up, and had a tired expression as opposed to the wide smile of his opponent.

THE SHORTEST presidential mandate in history was that of William Henry Harrison. He died of pneumonia, which was diagnosed during the official inauguration ceremony, after less than a month of service (April 1841).

FRANKLIN D. ROOSEVELT is the president with the longest term of service. He won four consecutive elections between 1932 and 1945. Just six years after his death in 1951, the constitution was changed, making two mandates the maximum term allowed in the White House.

THE FIRST PRESIDENT of the US, George Washington, received an annual salary of 25,000 dollars. The winner of the present-day rivalry will earn 400,000 dollars per year.

DONALD TRUMP is considered the 45th president, although he is only the 44rd to have worked in the Oval Office. Grover Cleveland counts twice because he was elected to two non-sequential mandates.

WESLEY CLARK, who sought the Democratic nomination in 2004, was hoping to become the 11th general to win the president’s post. The first was George Washington; the last, for now, was Dwight Eisenhower.

The law is the most common profession of American presidents; 27 of them have been attorneys.

GEORGE W. BUSH was the 11th president to be related by blood to one of his predecessors. The record is held by Franklin Roosevelt, who counted 11 other presidents as his relatives: 5 of them by blood and the other 6 via his wife Eleanor’s family.

TRADITIONALLY, the presidential elections are held on the first Tuesday following November 2nd (this year it will be on the 3rd). The month was initially chosen because the harvesting of crops is fully completed by then. The vote is on Tuesday, because Sunday is a religious day and Monday was needed by many electors for travel. The vote cannot be held on November 1st due to the Halloween holiday on October 31.

The Records

The record of the smallest margin between the two nominees so far was during the vote in 2000, when George W. Bush won against Albert Gore, with 271 votes to 266. The biggest margin was in 1984, when Ronald Reagan won his second mandate against Walter Mondale with 525 votes (97.6%) versus 13 votes for his Democratic rival.

But when it comes to the so-called “popular” vote, i.e. the overall number of votes cast by actual citizens, the Gore-Bush battle must relinquish first place. Four years ago Gore defeated Bush by approximately five hundred thousand votes, or a little bit more than 0.5%. In 1960, however, the difference in the epic battle between John F. Kennedy and Richard Nixon was barely 0.1% – 34.2 million for the Democrats and 34.1 million for the Republicans. The biggest difference in the popular vote was in 1924 when the Republican Coolidge won 54% of Americans’ votes as opposed to barely 29% for the Democrat Davis. ■

С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ!

 СЪГЛАСИЕ

25 ГОДИНИ НА ВЪРХА

Пенсионно осигуряване
Животозастраховане
Общо и здравно застраховане

1303 София, бул. Тодор Александров 117, тел.: 02/816 45 65, факс: 02/816 45 66, www.saglasie.bg

Влог

Ето как

Az-jenata.bg
18 години

СПЕЦИАЛНИ ЦЕНИ ЗА МЛАДЕЖИ

АКО СИ НА ВЪЗРАСТ МЕЖДУ 12 И 26 ГОДИНИ,
НЕ ПРОПУСКАЙ СПЕЦИАЛНИТЕ НИ ЦЕНИ И УСЛОВИЯ!

Възползвай се от специалните ни двупосочни цени и условия за младежи до всички директни международни дестинации на „България Еър“! В цената на билета са включени:

- Една **напълно безплатна** промяна на дата;
- **Два** регистрирани багажа до 23 kg всеки.

Резервирай на www.air.bg или през мобилното приложение Bulgaria Air.

УЧИЛИЩЕТО НА ХХІ ВЕК Е ВЕЧЕ ДИГИТАЛНО

Елена Немцова, основател на частно средно езиково училище "ЕСПА",
преди Bulgaria ON AIR

Текст ДАЯНА ГЕОРГИЕВА / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Елена Немцова, кога, как и защо вашето училище започна да въвежда дигиталното обучение?

Живеем в ХХІ век. Това е новият начин на работа с децата. Бялата дъска отстъпва своето място на Chromebook. И въпросът не е дали, а кога в България ще навлезе масово този начин на обучение. Така, както по улиците не се движим с каляски, а с модерни автомобили, така няма как обучителният процес да бъде в ХІХ-ХХ век като методика. Миналата учебна година направихме пилотен проект само с випуска на петокласниците. Получи се прекрасно. На децата им е интересно, работата в Google класна стая провокира тяхното любопитство и най-важното - повишават се резултатите. Това ни показа, че сме на прав път, и от тази учебна година ЕСПА стана първото училище в България, което изцяло премина в дигиталния свят - всички деца от 1-и до 7-и клас учат в облака с програмата Google Classroom.

И аз не можах да повярвам, че сме първото училище, което изцяло премина на този тип обучение. За момента няма друго, в което всички деца да имат достъп до Google класна стая.

Какво повече изисква този тип обучение ?

Най-голямата трудност е за учителите, защото в платформата Google Education те на практика са автори. Първо, те трябва да имат техническите умения да работят в тази среда, и да имат готовност да отделят повече лично време за подготовка на уроците. Поклон за преподавателите от поколението, което е работило и в миналия век. Това са учители, които владеят безупречно учебната материя и преподаването пред бялата дъска. Този учител може да влезе и да изнесе блестящ урок без дори една минута подготовка - защото е много добър учител, който владее материята и 25 години е правил точно това. Сега същият този учител трябва да смени изцяло концепцията - да застане пред компютъра, да търси линкове, да сканира учебници, от много източници да събере информация и да композира своите 45 минути в съвсем различен формат. Затова поклон към учителите, които имат тази жажда да бъдат новатори, да участват в промяната и да дават най-доброто възможно обучение на децата в ХХІ век.

Какви са плюсовете и минусите на дигиталното обучение?

Минусът - ако това може да бъде минус - е, че ако не се упражнява контрол как точно са подготвени уроците,

може заради лоша подготовка да се загуби времето на децата. Плюсът е, че децата заживяват в един реален техен свят. Това са деца, за които таблетът е настолната книга, които имат достъп до електронни устройства от малки. И всъщност обучението в Google класна стая допринася за това както децата, така и родителите да разберат колко смислено може да бъде времето, прекарано с електронното устройство. То вече е работна станция - средство, което провокира любопитството на децата и с което те повишават своите компетенции и информираност, а не просто една изграчка.

Как го възприемат учениците и родителите?

Когато обяхме, че преминаваме към дигитално обучение, това беше прието страхотно от децата - нямаха търпение. Не всички родители са уверени, че това е пътят. Някои се притесняват в чисто здравословен аспект за децата си. Това, което мога да им кажа, е, че със сигурност всичко е много строго прецизирано, няма да допуснем децата да се застояват пред екраните толкова, че да застрашим тяхното зрение или тяхното здраве.

Имате ли обмяна на международен опит и какво е по-различното в дигиталното обучение тук и в чужбина? Доближавате ли се до международната практика?

Преди две години наш екип посети най-голямото международно изложение за училища в Лондон. Това ни накара да се ориентираме вече към дигиталното обучение. Имаше неща, които видях там и ме изумиха - как само с натискането на едно копче можеш да влезеш в най-малките детайли на биологията. Как по география можеш да отидеш, където поискаш, и да разгледаш, каквото ти хрумне. Ползвайки тези инструменти, детето става откривател, повишават се неговите знания и интересът към света и, не на последно място, то добива безценни умения. Chromebook не е никаква новост за повече места по света, децата там отдавна са заменили с него раницата. Така че доста сме се забавили в България. Хубаво е, че много издателства у нас направиха дигитални учебници - това помага много на учителите, на децата и показва, че цялата образователна система има отношение към този нов начин на работа. Нов за България, но не и за децата по света.

Помогна ли ви това, че по-рано сте влезли в дигиталното обучение, да се справят по-лесно учениците по време на ка-

"Хубаво е, че много издателства у нас направиха дигитални учебници - това помага много на учителите, на децата и показва, че цялата образователна система има отношение към този нов начин на работа. Нов за България, но не и за децата по света."

рантината?

Изключително много. Отново се връщам на подготовката на учителите - за да стартира нашият пилотен проект с петокласниците миналата година, преди това бе положен двугодишен труд. Стъпка по стъпка обучавахме учителите, направихме няколко курса и независимо, че в пилотния проект бяха само петокласниците, целият екип на училище ЕСПА мина през това обучение. В момента, в който казаха „затваряме училищата“, екипът на ЕСПА технически беше подготвен да работи с тези инструменти. Това помогна с голяма бързина да се адаптираме към новите условия. В петък ни затвориха, в събота избрахме платформата - Zoom, най-добрата според нас - и в неделя целият педагогически състав беше на работа. В понеделник родителите бяха впечатлени, че толкова бързо сме реагирали, заваляха благодарствени имейли.

Смятате ли, че от пандемията образованието може и да извлече ползи?

Категорично. Никога не съм си представяла, че нещо такова може да се случи. Ако го бяхме поставили на дебати, сигурно щяхме да спорим години наред дали, как и кога е възможно подобно нещо. А то стана изведнъж - събудихме се в XXI век. Това са децата на XXI век, които имат тези изисквания

към нас, към учителите.

С какво частното училище в България е по-различно от обществените?

Избягвам да правя паралели. На плещите на учителите стои отговорността за това в какъв свят ще живеем. Защото всеки учител остава своя отпечатък върху децата, които обучава - не само в образованието, но и в чисто личностните качества, морала, ценностната система. Вярвам, че всички учители - и в частните, и в държавните училища - са мисионери, които знаят, че изграждат това общество. И в частните, и в държавните училища има прекрасни учители, прекрасни условия за работа. Може би в частните училища ние се фокусираме и върху разгръщането и развитието на индивидуалните таланти на всяко дете. А също имаме възможност да предоставим повече спорт, по-интензивно обучение по чужд език. И сме с огромна отговорност към резултатите на децата, защото ако родителят не се интересува от резултатите, той няма да инвестира в образованието на детето си и да плаща за частно училище. Затова и три частни училища сме в топ 5 в класацията на образователното министерство за резултати от матурите след 7-и клас.

Училище ЕСПА е единственото, което работи по своя авторска концепция. Разкажете ни повече за нея.

Основната философия, залегнала в Авторската образователна концепция на ЕСПА, е да превърнем училището в привлекателно място за децата, защото тогава ние ще сме ги спечелили на наша страна. Множеството образователни и културни инициативи, които организираме ежеседмично по тази концепция, провокират любопитството на децата, изграждат ги като енциклопедични личности и отварят пред тях нови страници в науката и изкуствата. Когато едно дете е провокирано да развива своето въображение, когато знае, че училището го подкрепя, и че именно в училище ще открие своите таланти и развие своите умения, то идва на училище с радост и въодушевление всеки ден. Моето послание към всички ангажирани в образователната система е не просто да променяме учебните програми, а да променим подхода към децата на XXI век и образователните стратегии. Образованието на XXI век трябва да развива любопитството, уменията и творческото мислене, което се залага още в ранното детство. Силата на авторската концепция на ЕСПА е в множество инициативи, с които децата ежедневно са предизвиквани

да развиват своето въображение и своите таланти. Ние работим за повишаването на емоционалния коефициент на децата, което ги изгражда като силно мотивирани и вдъхновени творчески личности. Един от любимите девизи на ЕСПА е „Да успяваш с усмивка“, защото усмивката повишава емоционалния коефициент, той е отговорен за мотивацията, а мотивацията - за успеха.

"Основната философия, залегнала в Авторската образователна концепция на ЕСПА, е да превърнем училището в привлекателно място за децата, защото тогава ние ще сме ги спечелили на наша страна."

Изучаването на кои езици според вас би било най-полезно за българските деца днес?

Всички. Един език повече - една бариера по-малко. Езикът вече не е професия, а средство за общуване. Много е важно да започне да се учи още в най-ранна възраст. В ясената ни група говорим изцяло и само на английски на децата, и на 2 години те вече ни отговарят и разбират всичко. Втория западен език започваме да го учим от 3-годишна възраст – немски или испански.

Накъде се ориентират учениците, след като завършат частно училище ЕСПА ?

Всички наши ученици след 7-и клас се класират по първо желание в най-елитните гимназии в София . Много от тях продължават образованието си и в престижни колежи в Швейцария и Великобритания. Традиционно наши деца се класират в топ 10 на Американския колеж в София. Много от нашите ученици продължават образованието си в езикови гимназии и така след 12-и клас те вече владеят три чужди езика. Това им дава огромно предимство и самочувствие. ■

THE SCHOOL OF THE 21ST CENTURY IS NOW DIGITAL

Elena Nemtsova, founder of the ESPA private language school, on Bulgaria ON AIR

By DAYANA GEORGIEVA / Photography IVAYLO PETROV

Ms. Nemtsova, when, how and why did your school start introducing digital education?

We live in the 21st century. This is the new way of working with children. The whiteboard was replaced by Chromebook. And the question is not if, but when this way of training will enter Bulgaria en masse. In the streets we are not moving with carriages but with modern cars, so there is no way the learning process to be in the 19th or 20th century as a methodology. During the last school year we implemented a pilot project only with fifth graders. It was a major success. Children like it, the work in the Google Classroom provoked their curiosity and most importantly, it improved their performance. It showed us that we are on the right track, and this year, ESPA became the first school in Bulgaria, which fully crossed to the digital world - all children from the first to the seventh grade learn in a cloud using Google Classroom. And I could not believe that we were the first school to completely switch to this type of training. There is currently no other place where all children access the Google Classroom.

What else does this type of training require?

Teachers bear the brunt of the training, because on the Google Education platform they are actually authors. First, they must have the technical skills to work in this environment, and be prepared to spend more personal time for self-training.

My full respect to the teachers of the generation that worked in the last century. These are the teachers who have mastered their subjects and teaching in front of the whiteboard. Such a teacher can come in and give you a brilliant lesson without even a minute of preparation, because he is a very good teacher who knows the subject and has done just that for 25 years. Now this same teacher needs to completely change the concept: to stand in front of the computer, look for links, scan textbooks, gather information from many sources and structure his 45 minutes in a completely different format. Therefore, I admire the teachers who have this desire to be innovators, to participate in the change and to give the best possible training to the 21st century school-goers.

What are the pros and cons of digital learning?

The disadvantage, if it can be called a disadvantage, is if you do not exercise control over how exactly the lessons are prepared. Due to poor preparation children may lose their time. The advantage is that children live in an own real world. These are children for whom the tablet is the vade mecum, who have access to electronic devices from an early age. Actually, learning in a Google Classroom helps both children and parents understand how meaningful the time spent with the electronic device can be. It is now a workstation, a means to provoke children's curiosity and to increase their education and awareness, and not just a toy.

How do the students and the parents perceive this?

When we announced that we were moving to digital education, it was well received by the children, they were very eager. Not all parents are convinced that this is the way to go. Some worry about the purely health impact on their children. What I can tell them is that everything has definitely been taken into account, we will

not allow children to linger in front of the display for a long time, which may worsen their vision or their health.

Do you exchange international experience and what is different in the digital learning here and abroad? Are we getting closer to international practices?

Two years ago, our team visited the largest international school exhibition in London. This has led us to focus on digital learning. There were things I saw there that amazed me - how you can get into the smallest details of biology at the touch of a button. How in geography you can go where you want and see what comes to mind. Using these tools, the child becomes a discoverer and increases his knowledge and interest in the world. Chromebook is no novelty for most places in the world, the children there have long replaced the backpack with it. So we are far behind in Bulgaria. It is good that many publishing houses in this country have made digital textbooks. This helps teachers and children a lot and shows that the whole educational system is involved in this new way of working. New for Bulgaria, but not for children around the world.

You have entered in the digital training earlier. Was it helpful for students to cope more easily during the lockdown?

Very much so. I will go back to the training of teachers. Two years of work had preceded the start of our pilot project with fifth graders last year. We trained the teachers step by step, we did several courses and despite the fact that only the fifth graders were in the pilot project, the whole team of the ESPA School went through this training. The moment it was announced that schools are to close, the ESPA team was technically prepared to work with these tools. This helped us to adapt to the new conditions with great speed. We were closed on Friday, on Saturday we chose the platform - Zoom, the best in our opinion - and on Sunday the whole teaching staff was at work. On Monday, the parents were impressed that we reacted so quickly and thank-you emails started pouring in.

Do you think that education can benefit from the pandemic?

Definitely. I never imagined that something like this could happen. If it were put to debate, we would have probably argued for years whether, how and when such a thing could happen. And it happened in an instant - we woke up in the 21st century. These are the children of the 21st century who have these requirements for us, for the teachers.

How are private schools in Bulgaria different from the public ones?

I avoid drawing parallels. Teachers bear the responsibility for what kind of world we will live in. Because every teacher leaves his mark on

the children he trains - not only in education but also in purely personal assets and moral values. I believe that all teachers, in private and in public schools, are missionaries, who know they are building our society. There are marvellous teachers in both private and public schools and wonderful working conditions. Probably in private schools we also focus on revealing and developing the individual talents of each child. We can provide more sports, more intense foreign language training. And we have a huge respon-

"'Succeed with a smile' is one of our favourite mottos. A smile raises the emotional factor, it is responsible for motivation, and motivation - for success.."

sibility for the scores of the children, because if the parent is not interested in the outcome, he will not invest in his child's education and pay for a private school. It is not an accident that three private schools are among the top five in the ranking of the Ministry of Education on the matriculation scores after the seventh grade.

The ESPA School is the only one that works on its own concept. Tell us more about it.

The main philosophy, laid down in the Author's educational concept of ESPA, is to make the school an attractive place for children, because thus we will win them over to our side. We organize many educational and cultural initiatives on a weekly basis to provoke their curiosity, to grow them into encyclopedic personalities and to open for them new pages in science and the arts.

When a child is provoked to be curious, when he knows that the school supports him and that very different and dynamic things happen there, then he attends with joy.

My message to all those involved in the education system is not just to change curricula, but to change the approach to 21st century children and educational strategies. The education of the 21st century should develop curiosity, skills and creative thinking - which are set in early childhood.

The main strength of our Author's concept consists precisely of many educational and cultural initiatives, with which children are challenged every day to develop their imagination and talents. 'Succeed with a smile' is one of our favourite mottos. A smile raises the emotional factor, it is responsible for motivation, and motivation - for success.

Which languages do you think would be most useful for Bulgarian children to learn today?

Any language. One language more - one barrier less. Language is no longer a profession, but a means of communication. It is very important to start learning at an early age. In our nursery group we speak entirely and only in English to the children, and at the age of two they already answer us and understand everything. We start teaching the second western language from the age of 3 - German or Spanish.

Where do students go, after completing the ESPA private school?

All of our students after 7th grade are ranked as a first choice in the most elite high schools in Sofia. Many of them continue their education in prestigious colleges in Switzerland and Great Britain. Traditionally, our children are ranked in the top 10 of the American College in Sofia. Many of our students continue their education in language high schools and so after the 12th grade they already have three foreign languages. This gives them a huge advantage and self-confidence. ■

Ипотечен кредит

ДОМ

за теб

От Вкъщи
по-хубаво няма

- Изключително промоционална лихва
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

ДИГИТАЛНА ЕПИДЕМИЯ

Мерките срещу коронавируса запознаха насилва тромавите образователни системи с новите технологии

By КАЛИН НИКОЛОВ / Photography SHUTTERSTOCK

Понякога най-консервативните системи се нуждаят от истинско сътресение, за да допуснат промяната. Възможно ли е коронавируса пандемия да изиграе такава роля в образованието? Първите пукнатини в стената вече са факт дори и в България, където училищата, затворени през пролетта от карантинни съображения, за една нощ навлязоха в дигиталната епоха. Всъщност те дори изпревариха законодателството, което не позволяваше дистанционно обучение. Но в конкретната ситуация друга възможност нямаше, и за щастие доста голям брой учители - и в частни, и в държавни училища - реагираха достатъчно гъвкаво и наваксваха с уроците онлайн.

ПОЧТИ 750 МИЛИОНА ДЕЦА са били с прекъснати или нарушени учебни програми поради коронавируса, изчисли Организацията

за икономическо сътрудничество и развитие.

Китай по обясними причини бе пионер в търсенето на други решения. Още в дните на най-строгата карантина в началото на годината китайският министър на образованието издаде нареждане обучението да продължи дистанционно. Естествено, това снижава доста учителския контрол и налага родителите да следят изкъсо дали децата учат, или се разсеиват с видеоклипове, кажем.

НО СЕ ОКАЗВА, ЧЕ И НАЧИНИТЕ учителите да следят какво става не са малко. Когато уроците се провеждат с конферентни видеочатове на живо, всъщност е доста лесно преподавателят да проверява кои внимават и кои - не. Индивидуалните изпитни работи рядко се прилагат, разбира се, но студентите могат да бъдат оценявани на

база активността им в общите дискусии. Ето нещо, за което реформаторите в образователната сфера отдавна призовават - по-активна роля на учениците в процеса. Тромавите държавни системи досега се съпротивляваха, но извънредната ситуация ги принуждава да проявят гъвкавост. В Пекин местните власти дори разпоредиха при затворени у дома ученици единият родител да може да остава при тях, без да губи заплатата си. А в отдалечените райони, където интернет не е с достатъчно качество, вървят специални образователни курсове по местните телевизионни канали.

МЕРКИТЕ СРЕЩУ ПАНДЕМИЯТА могат да доведат до изненадващи иновации в образованието, твърдят в статията за Световния икономически форум Глория Там и Диана Ел-Азар от неправителствената организация Minerva Project. Специалните платформи за

„ДА РАБОТИШ В СФЕРАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО Е МИСИЯ, НЕ ПРОФЕСИЯ!“

С това започват всички обучения на образователна група „Светлина“, защото всичко, върху което се гради вече не малката структура от верига детски ясли и градини, основно иновативно училище и гимназия за дигитални науки, е възпитаване на ценности в образованието. Веселина Радкова, основател, и Магдалена Димитрова, оперативен мениджър, са майка и дъщеря, които вече 22 години търсят начини как да развият нагласите на учители и родители, така че образователната система да се адаптира към децата на новото време, а не обратното. Твърде често наблюдаваме ученици, които са ограбени от рамките, в които ги поставяме, следват принципа на шестицата и нямат стимул да мислят критично, да създават новости, да разрешават конфликти градивно. Не са готови за живота, завършвайки образованието си. А не е ли това основният му смисъл днес, когато фактите, които има в учебниците, са на един клик разстояние за всички ни, а учениците сами достигат до най-последните открития в науките, които още не са застъпени дори в учебниците им.

Образованието може да се променя и екипът на „Светлина“ го доказва. Всяка година се интегрират до 30% иновации – в обучението на специалистите, в работата с родителите, в програмите и методиките, с които се обучават децата. Толкова много са пластове, които могат да бъдат променени, че последните 5-6 години сме спазвали този принцип без особена трудност. И хубавото е, че вече все повече и родителите, и Министерството на образованието откликват. По-отворени сме за новостите като общество, особено когато виждаме резултата – децата да ходят с желание и удоволствие на училище и да постигат целите си с лекота. За съжаление наред с позитивните трендове на отвореност към иновациите, вървят и отри-

цателните такива за увеличаващ се процент на самоубийствата при тийнейджъри, намаляващата възраст, в която ученикът вече мрази училището и не иска да ходи, а оттам и нарастващата тревожност, стрес и безсилие на родителите да се справят с децата си.

В Образователна група „Светлина“ виждаме бъдещето на образованието в една на пръв поглед противоречива комбинация – тази на дигиталните умения и холистичния поглед върху детето. Именно когато успеем да съчетаем точно тези две противоположности, смятаме, че сме постигнали целта да подготвим децата за истинския живот, не просто за някоя диплома. А именно да бъдат балансирани личности, с висока самостоятелност, да знаят какво искат и какви усилия да вложат, за да го постигнат, а също така да боравят ефективно и градивно с технологиите, в морето от безсмислено и агресивно понякога съдържание в интернет.

А като добавим и милионите страхове и притеснения на възрастните покрай световната грипна епидемия, стартирала 2020 година, предизвикателствата на образователните институции, които се стремят към подобен баланс, стават двойно по-големи. И именно тук се справяме с непрестанна индивидуална грижа към семействата и родителите на учениците, с които работим, както и на близък контакт и „обучение през целия живот“ с учителите и това те да имат ефективни инструменти за дистанционна среда, а също така и за пъти по-високата енергия на новите поколения, които идват може би, за да променят света такъв, какъвто го познаваме.

www.svetlina.net

FB: Частен образователен комплекс Светлина

Instagram: [svetlina_official](https://www.instagram.com/svetlina_official)

THE DIGITAL EPIDEMIC

Covid-19 measures have forced even the most cumbersome education systems to the new technologies

By KALIN ANGELOV / Photography SHUTTERSTOCK

Sometimes the most conservative systems need a real upheaval to allow for change. Is it possible for a coronavirus pandemic to play such a role in education? The first cracks in the wall are already a fact even in Bulgaria, where the schools were closed for quarantine reasons as early as March, and were really fast to adopt digital education. They have even surpassed the law that did not allow distance learning at the time. However, in this particular situation, there was no alternative, and fortunately, quite a number of teachers - in both private and public schools - have reacted flexibly enough to catch up with online lessons.

MORE THAN 750 MILLION CHILDREN worldwide had broken or disrupted curricula due to the coronavirus, the Organisation for Economic Co-operation and Development estimates. China is, for explanatory reasons, a pioneer in the search for other solutions. Even in the days of the strictest quarantine, the Chinese

Minister of Education issued an order for distance learning. Naturally, this lowers teacher control and forces parents to keep a close eye on whether or not children learn or just play video games.

BUT IT TURNS OUT THAT TEACHERS are also keeping good track of what is going on. When lessons are provided with live video chat, it is actually quite easy for the teacher to check who is paying attention and who is not. Individual exam papers are rarely applied, of course, but students can be assessed based on their activity in the overall discussions. Here is something that educational reformers have long called for - a more active role for students in the process. The cumbersome state systems have so far resisted, but the emergency is forcing them to be flexible. In Beijing, local authorities have even ordered one parent to stay at home with quarantined students without losing his or her salary. And

in remote areas, where the Internet is not of sufficient quality, special education courses are aired on local television channels.

PANDEMIC MEASURES can lead to surprising innovations in education, according to an article on the World Economic Forum by Gloria Tam and Diana El-Azar from the Minerva Project NGO. Special e-learning platforms in China, Hong Kong and Singapore are just one example. In Nigeria, things are even simpler: students receive reading material through the Google Classroom, but parallel with the reading, they have a video link with the teacher for further clarification. In Lebanon, a school has introduced online training, even in the field of physical education: students record and send their "homework" sports activities to the teacher. All these trends are just the beginning - after the massive introduction of 5G internet, things like classrooms will become redundant. As will the old-fashioned study period during the day - in the future we will be much freer in this regard.

THE SECOND EFFECT of the pandemic will be an increase in the role of public-private partnerships, Tam and El-Azar add. "In just the past few weeks, we have seen learning consortiums and coalitions taking shape, with diverse stakeholders - including governments, publishers, education professionals, technology providers, and telecom network operators - coming together to utilize digital platforms as a temporary solution to the crisis," the two authors write. But this "temporary solution" can easily become a long-term trend after normalization.

UNFORTUNATELY, THERE MAY BE some negative impacts along with the positive effects. The problem with distance learning is that its effect is highly dependent on the quality of the Internet. After all, only about 60% of the world's population is online. Virtual tablet video classics are commonplace in Hong Kong, for example, but many students around the world only have access to things like email or text chat programs. The poorer the access and the less digital knowledge such students have, the wider the gap between them and the rest. "Unless access costs decrease and the quality of access increases in all countries, the gap in educational quality, and thus socioeconomic equality will be further exacerbated. The digital divide could become more extreme if educational access is dictated by access to the latest technologies," warn Gloria Tam and Diana El-Azar.

ЗА ЗАЯВКИ И ЗАПИТВАНИЯ ТЕЛЕФОН

0700 12 144

**Надеждни
куриерски услуги
за страната и чужбина.**

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия работен ден,
за по-малките населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

office@interlogistica.bg | www.interlogistica.bg

дистанционно обучение в Китай, Хонконг и Сингапур, са само един от примерите. В Нигерия действат дори по-просто: на учениците се праща материал за четене (през Google Classroom), но успоредно с четенето те имат видеовръзка с учителя за допълнителни уточнения. В Ливан едно училище въведе онлайн обучение дори в областта на физическото възпитание: учениците снимат и изпращат на учителя спортните си активности като "домашно". Всички тези тенденции са само началото - след масовото въвеждане на 5G интернет неща като класни стаи ще станат окончателно излишни. Както и старомодното отделяне на определен период от деня за учене - за напред ще можем да сме много по-свободни в това отношение.

ВТОРИЯТ ЕФЕКТ от пандемията в образованието ще е нарастване на ролята на публично-частните партньорства, подчертават Там и Ел-Азар. "Само за няколко седмици видяхме появата на образователни консорциуми и коалиции с най-различни участници - правителства, издатели, преподаватели, технологични компании и телекоми. Те обединяват сили, за да използват дигиталните платформи като временно

За съжаление покрай позитивните ефекти може да настъпят и някои негативни. Проблемът при дистанционното обучение е, че ефектът от него силно зависи от качеството на интернет

решение в кризата", пишат двете авторки. Но "временното решение" лесно може да се превърне в дългосрочна тенденция и след нормализацията.

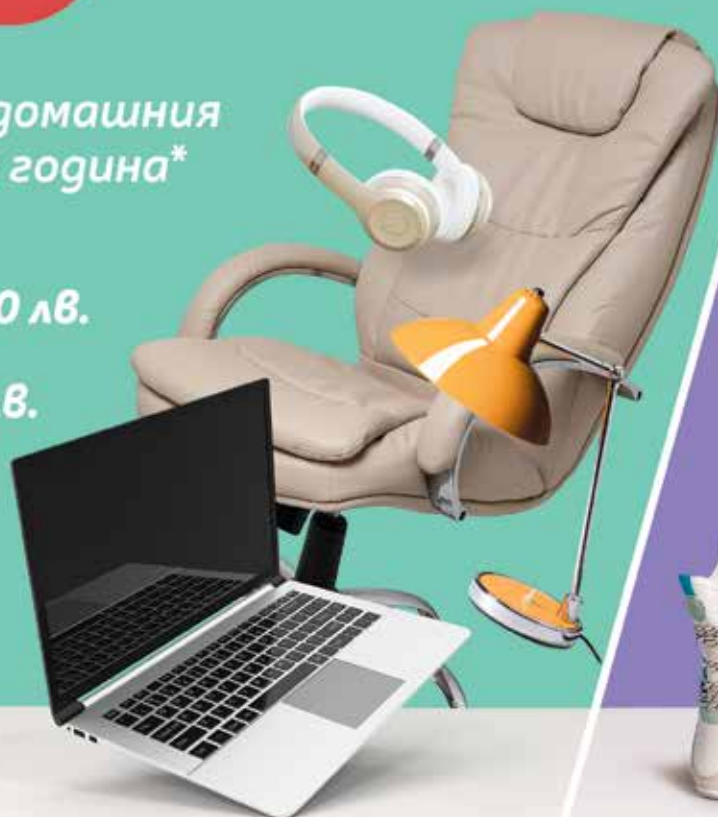
ЗА СЪЖАЛЕНИЕ ПОКРАЙ позитивните ефекти може да настъпят и някои негативни. Проблемът при дистанционното обучение е, че ефектът от него силно зависи от качеството на интернет. В крайна сметка едва около 60% от световното население е онлайн. Виртуалните видеокласове на лични таблети са обичайно явление в Хонконг например, но много студенти по света имат достъп само до неща като електронна поща или текстови чат програми. Колкото по-лош достъп, и по-малко дигитални познания имат подобни студенти, толкова по-широка ще е пропастта между тях и останалите. "Ако цената за достъп не намалее и качеството на интернет не се повиши във всички държави, пропастта в качеството на образованието - а оттам и социалноикономическото равенство - ще се задълбочават. Дигиталното разделение може да стане още по-крайно, ако достъпът до образование е зависим от достъпа до последните технологии", предупреждават Глория Там и Диана Ел-Азар.

КРЕДИТНИ КАРТИ

Вземи всичко за домашния офис и учебната година*

Спечели:

- 2 награди от 1 000 лв.
- 200 отстъпки (cash back) до 30 лв.

* В кампанията могат право да участват картодержатели на кредитни карти Visa и Mastercard (с изключение на Mastercard Business), издадени от Пощенска банка преди 01.09.2020 г., които в периода от 01.09 до 15.10.2020 г. са направили покупки с картата си за еквивалент 30 лева (отсрочка за една транзакция с Картата, представяваща заплащане на стока/у) в търговски обекти или електронни магазини, предлагали стоки или услуги, свързани с подготовката за новата учебна година или с работата в "домашен офис". Паричните суми (награди от 1000 лв. и отстъпки от дължимки към банката такси, такси и комисиони в размер на 10% от общата сума на покупките, но не повече от 30 лв. общо за целия период на кампанията) ще бъдат изплатени в срок до 20.10.2020 г. Виж официалните правила на кампанията на www.postbank.bg.

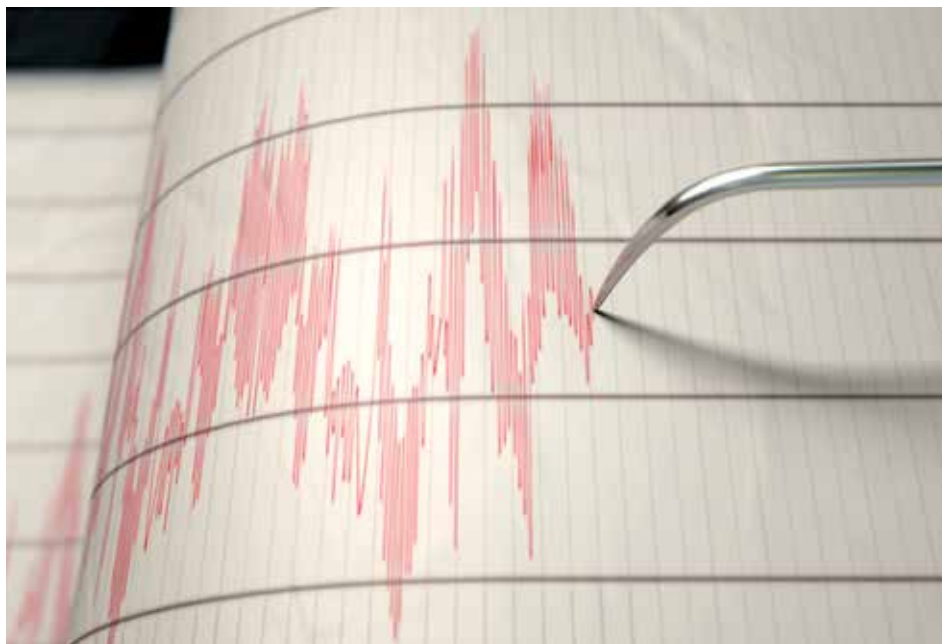
70 | **ФАНТАСТИЧНО
ПЪТЕШЕСТВИЕ**
A FANTASTIC JOURNEY

Течни кристали в екрана на мобилен телефон, 20x увеличение, снимка на Алексей Марченко
Liquid crystals in a mobile LCD screen, 20x magnification, by Alexey Marchenko

64 | **ПЯСЪЧНИЯТ ЧАСОВНИК НА ЕВОЛЮЦИЯТА**
THE HOURGLASS OF EVOLUTION

80 | **ДОПЪЛНИТЕЛНА ИСКРА**
THE EXTRA SPARK

ЗЕМЯТА ПУЛСИРА, И НИКОЙ НЕ ЗНАЕ ЗАЩО

Вече 58 години сеизмолозите си блъскат главите над необяснима загадка: защо Земята "пулсира". На всеки 26 секунди планетата се разтърсва - съвсем слабо наистина, но достатъчно отчетливо, за да го регистрират уредите на сеизмолозите. Никой от тях не може да обясни защо се случва това. Явлението е открито през 1962 от Джек Оливър, един от хората, които обясниха движението на тектоничните плочи. С примитивните все още уреди по онова време Оливър успял да заключи, че пулсирането идва някъде от южния или екваториалния Атлантически океан, и че е най-силно през летните месеци (летни за Северното полукуло). По-късно други учени забелязали, че микротрусовете се усилват, когато има бури. През 2005 току-що завършилият сеизмолог Грег Бенсън успял да локализира източника в Гвинейския залив, до западния бряг на Африка. Още шест години по-късно друг студент, Грег Ойлер, посочил вече с абсолютна точност мястото - залив Биафра (или

Бони) до бреговете на Екваториална Гвинея. Но от това объркването на учените само се засили.

Има няколко хипотези, разбира се. Според едната, споделяна от Ойлер, трусовете се причиняват от вълните. Може да ви звучи преувеличено, но всъщност вълните могат да предизвикат трусове, когато удрят континенталния шелф. Горедолу като да барабаните с пръсти по маса - сигналите на отсрещната страна усещат вибрациите.

Другата теория, на китайски екип начело с Индже Ся от Института по геодезия в Ухан, обяснява "пулса" с вулканична активност от близкия остров Сао Томе. Но и двете хипотези не могат да обяснят най-важното: защо именно там? Какво отличава залива Биафра от толкова други места по света, където има силен прибор или близки вулкани, и които не предизвикват планетарни трусове? За момента никой не може дори да допусне какъв е отговорът. ■

THE EARTH IS PULSATING, AND NO ONE KNOWS WHY

For 58 years, seismologists have been puzzled over an inexplicable mystery: why the Earth is 'pulsating'. Every 26 seconds, the planet shakes - slightly indeed, but clear enough for seismologists to register it. None of them can explain why this is happening. The phenomenon was documented in 1962 by Jack Oliver, one of the scientists who explained the shifting of tectonic plates. With the still primitive instruments of the time, Oliver was able to conclude that the pulse was coming from somewhere in the southern or equatorial Atlantic Ocean, and that it was stronger in the Northern Hemisphere's summer months. Later, other scientists noticed that the quakes were intensifying by storms. In 2005, then-graduate student Greg Bensen was able to locate the source in the Gulf of Guinea, off the western coast of Africa. Six years later, another graduate student, Garrett Euler, established the exact location - the Bight of Biafra (or the Bight of Bonny) off the coast of Equatorial Guinea. But this only intensified the confusion of scientists.

There are several hypotheses, of course. According to one shared by Euler, the pulse is caused by the waves. It may sound exaggerated, but in fact the waves can stir tremors when they hit the continental shelf. It is more or less like drumming your fingers on a table - those sitting on the opposite side feel the vibrations.

The other theory, supported by a Chinese team led by Yingjie Xia from the Institute of Geodesy and Geophysics in Wuhan, explains the pulse with volcanic activity from the nearby island of São Tomé. But these hypotheses cannot explain the most important thing: why exactly there? What distinguishes Biafra Bay from so many other places in the world, where there is a strong surf or nearby volcanoes, and which do not cause planetary earthquakes? At the moment, no one can even guess what the answer is. ■

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

Всеки следващ момент е ценен.

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“: ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г. КЪМ 30.09.2020 Г. – С 420 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 1.5 МЛРД. ЛЕВА УПРАВЛЯВАНИ НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG). ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г., ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.

*Посоочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.

1113 София, бул. „Цариградско шосе“ 87; Клиентски център - тел: 0700 11 322
e-mail: office@ccb-sila.com; www.ccb-sila.com

ПЯСЪЧНИЯТ ЧАСОВНИК НА ЕВОЛЮЦИЯТА

Възможно ли е бумът на ракови и сърдечни заболявания да се дължи на биологичен часовник, въграден в самата ни ДНК?

Текст МАРИНА МАРТИНОВА / Фотография SHUTTERSTOCK

Живите твари на Земята идват и си отиват. Някои видове оцеляват по-дълго от други, но никои не траят вечно. Хората са един сравнително скорошен феномен на планетата, скочили от гърветата и тръгнали да бродят по повърхността ѝ едва преди 200 000 години. Дали ние ще оцеем в следващите няколко милиона години, или сме обречени на преработка от страна на еволюцията? Или дори на заличаване?

Според Райнхард Щингл, доктор от института по медицинска биология във Виена, отговорът на горните въпроси лежи в собствените ни хромозоми. Теорията му, която преди петнайсетина години предизвика небивало ожесточени спорове в научните среди, твърди, че всички видове (без бактериите и зелените водорасли) си имат свой "еволюционен часовник", който тиктака във всяко поколение, отброявайки времето до предстоящото заличаване на вида. Ако наистина признаем съществуването на подобен "часовник", това би обяснило много от най-големите загадки в еволюционната теория. А също така би обърнало с главата надолу цялото схващане на Дарвин за "естествения подбор".

Вече повече от век учените недоумяват какво предизвиква изчезването на определени видове. Масови катастрофи като гибелта на динозаврите преди 65 млн. години са внушителни и драматични, но те обясняват съдбата на едва 4 процента от изчезналите видове. Останалите са си отишли кротко и безшумно. Над 99 на сто от всички видове, живели някога на планетата ни, вече са изчезнали. Каква обаче е причината за гибелта им?

Чарлс Дарвин предполагаше, че еволюцията е подчинена на принципа "оцеляват най-способните". Този процес би бил много бавен, но и изключително равномерен. Само че последните разкопки на палеонтолозите показват недвусмислено, че всъщност еволюцията е протичала на скокове и паузи. Ако се съди по откритите въкаменелости, повечето видове са имали своите дълги периоди на стабилност, последвани от кратки взривове на промени и мутации.

"Тихите" периоди на палеонтологията, в които развитието на видовете изглежда замряло, са огромен проблем за биологичната наука: в края на краищата еволюцията не може да се включва и изключва. Преди двайсетина години покойният Стивън Джей Гулд предложи едно възможно обяснение: че тези "тихи" периоди се регулират от вътрешните генетични механизми на живите същества. Той обаче нямаше идея как точно работят тези механизми. Алексей Оловников от своя страна предложи хипотезата за т. нар. "митозен часовник".

Щингл обедини тези допускания в една обща теория, обясняваща споменатия феномен. Австрийският биолог смята, че тайната се крие в защитните "шапчици" в краищата на хромозомите, наречени теломери. Те изпълняват същата функция, каквато имат пластмасовите лентички в краищата на връзките за обувки - предпазват ДНК-молекулата от "разплитане". Само че при делението си клетките не успяват да копират точно теломерите и те стават по-къси. Това е нормален процес, съпровождат стареенето на организма.

Само че според Щингл ерозията на теломерите се случва не само със стареенето

THE HOURGLASS OF EVOLUTION

Could the boom in cancer and heart disease be due to a biological clock embedded in our own DNA?

By MARINA MARTINOVA / Photography SHUTTERSTOCK

Living creatures on Earth come and go. Some species survive longer than others do, but none last forever. Humans are a relatively recent phenomenon on the planet, jumping from trees and wandering on its surface for merely 200,000 years. Will we survive for the next few million years, or are we doomed to be reworked by evolution? Or be even deleted?

According to Reinhard Stindl, a doctor at the Institute of Medical Biology in Vienna, the answer to the above questions lies in our own chromosomes. His theory, which sparked unprecedented controversy fifteen years ago, claims that all species (excluding bacteria and green algae) have their own "evolutionary clock" ticking in each generation, counting down the time to the species' impending extinction. If we really acknowledge the existence of such a "clock", this

would explain many of the greatest mysteries in evolutionary theory. It would also turn Darwin's whole notion of "natural selection" upside down.

For more than a century, scientists have wondered what causes the extinction of certain species. Mass catastrophes such as the extinction of the dinosaurs 65 million years ago are impressive and dramatic, but they explain the fate of only 4 percent of extinct species. The others left meekly and silently. More than 99% of all species that once dwelled on our planet have already become extinct. But what is behind their demise?

Charles Darwin suggested that evolution was governed by the principle of "survival of the fittest." This process would be very slow, but also extremely smooth. However, recent excavations by palaeontologists show unequivocally

that evolution actually took place in leaps and bounds. Judging by the fossils found, most species had their long periods of stability, followed by brief bursts of change and mutations.

The "quiet" periods of palaeontology, in which the development of species seems stagnant, are a huge problem for biological science: after all, evolution cannot be turned on and off. Twenty years ago, the late Stephen J. Gould proposed a possible explanation: that these "quiet" periods are regulated by the internal genetic mechanisms of living creatures. However, he had no idea exactly how these mechanisms worked. Alexey Olovnikov, for his part, proposed the hypothesis of the so-called "mitotic clock".

Stindl combined these assumptions into a general theory explaining the phenomenon. The

THE INDICATORS

Human telomeres are now relatively short. Does this mean that our species is endangered? Scientists are trying to find possible symptoms for this.

1. Cancer

Undoubtedly, cancer expands with each generation, but it is difficult to say whether this is the result of telomere erosion, industrial pollution or simply increased life expectancy. By the way, the shortest telomere in humans is in chromosome 17; most cancers are caused by the loss of the cancer-suppressing gene on this chromosome.

2. Immunodeficiency

The fact that it is beginning to appear more

and more often in young people probably indicates the erosion of telomeres with the change of generations.

3. Heart disease

The ever-increasing number of heartbeats is also a possible symptom of telomere shortening.

4. The number of spermatozoa

The sensational report that the number of spermatozoa has halved in the last century is still being investigated. If true, this could mean a serious telomere crisis. However, there may be other causes.

Austrian biologist believes that the secret lies in the protective "caps" at the ends of chromosomes called telomeres. They perform the same function as the plastic strips at the ends of shoelaces - they protect the DNA molecule from "unravelling". However, during their division, the cells fail to copy the telomeres in full and they become shorter. This normal process accompanies the aging of the body. However, according to Stindl, the erosion of telomeres occurs not only with the aging of a living being, but also between generations. With each succeeding generation, the protective caps are shortened, he said. If they get too short, the body begins to suffer from a variety of diseases caused by chromosome instability, such as cancer and immunodeficiency. "Assuming that telomere length decreases with each succeeding generation, at some point it becomes critically small and the whole species

на едно живо същество, а и между поколенията. С всяка следваща генерация защитните "шапчици" се скъсяват, смята той. Ако станат прекалено къси, организъмът започва да страда от най-различни заболявания, предизвикани от нестабилността на хромозомите - като например рак и имунна недостатъчност. "Ако приемем, че дължината на теломерите намалява у всяко следващо поколение, то в един момент тя става критично малка и целият вид загибва във взрив от заболявания - обяснява Щингл. - Това може да обясни гибелта на иначе успешни видове, като Неандерталския човек, без да прибегваме към несигурни причини като промените в климата".

След подобни "взривове" оцеляват само малобройни изолирани групи, които могат да пренавият часовника - да започнат отново да удължават теломерите си и да дадат началото на нови видове. Серия изследвания върху бели мишки потвърждава теорията на Райнхард Щингл. Родените в лабораторията гризачи имат значително по-дълги теломери от дивите си предци. Според учените това се дължи на факта, че те се раждат в малка, изолирана група, чрез близкородствено кръстосване (инбридинг).

По мнението на Щингл и колегите му скъсяването на теломерите е много бавен процес - за да се стигне до критичното ниво, са нужни хиляди поколения. Това обяснява защо някои видове са успявали да останат непроменени в продължение на десетки и дори стотици хиляди години.

Доскоро теорията на Щингл бе почти недоказуема, защото теломерите са твърде трудни за измерване. Но новите открития около проследяването на генома ще променят това. Първите резултати от тях са доста оптимистични за виенския екип.

Разбира се, госта учени са склонни да се отнесат скептично. Хипотезата за теломерите звучи любопитно и обяснява някои особености в еволюцията. Но същото важи и за други теории, свързани с географско разпространение, размер и изменчивост на популацията.

Самият Щингл е съгласен, че експерименталната обосновка на идеите му тепърва предстои. Освен това той допуска, че еволюцията има и други механизми за "разчистване на сцената" освен теломерите. Ако теорията му е вярна, това би имало интересно отражение върху човечеството. Досега най-сигурният начин за удължаване на теломерите бе чрез кръстосване на близки родственици - познато сред широката публика като "кръвосмешение". Но може да се окаже, че има и по-приемливи начини за спасяване на човешкия род от това да преспи със сестра си. Щингл е уверен,

че е възможно теломерите да се удължат, като се повиши активността на ензима теломеразата в ембриона. Ако е така, човекът има уникалния шанс да стане първото живо същество, овладяло механизмите на еволюцията и съдбата. ■

ИНДИКАТОРИТЕ

Човешките теломери вече са относително скъсени. Означава ли това, че видът ни е на изчезване? Учените се опитват да открият възможните симптоми за това.

1. Ракът

Несъмнено раковите заболявания се увеличават с всяко поколение, но е трудно да се каже дали това е резултат на ерозията на теломерите, на индустриалното замърсяване или просто на повишената продължителност на живота. Впрочем най-късият теломер у човека е в хромозома 17; повечето видове рак са предизвикани именно от загубата на потискащия рака ген в този хромозом.

2. Имунна недостатъчност

Това, че тя започва да се проявява все по-често у млади хора, вероятно говори за ерозия на теломерите със смяната на поколенията.

3. Сърдечни заболявания

Постоянно увеличаващият се брой на сърдечните удари също е възможен симптом за съкращаването на теломерите.

4. Броят на сперматозоидите

Сензационното съобщение, че броят на сперматозоидите у мъжете е намалял наполовина през последния век, все още се проверява. Ако е вярно, това би могло да значи сериозна криза с теломерите. Възможни са обаче и други причини.

dies in an explosion of disease," Stindl holds. "This may explain the death of otherwise successful species, such as the Neanderthal man, without resorting to uncertain causes such as climate change."

After such "explosions", only a few isolated groups survive which can rewind the clock and lengthen their telomeres anew to give rise to new species. A series of studies on white mice confirms Reinhard Stindl's theory. Laboratory-born rodents have significantly longer telomeres than their wild ancestors. Scientists claim this is due to the fact that they are born in a small, isolated group, through inbreeding.

Stindl and his colleagues say that shortening telomeres is a very slow process - it takes thousands of generations to reach a critical level. This explains why some species have managed to remain unchanged for tens or even hundreds of thousands of years.

Until recently, Stindl's theory was almost unprovable because telomeres are too difficult to measure. But new discoveries relating to genome tracking will change that. The first results are quite optimistic for the Viennese team.

Of course, many scientists tend to be sceptical. The telomere hypothesis sounds curious and explains some features of evolution. But the same goes for other theories related to the geographical distribution, size and variability of the population.

Stindl himself agrees that the experimental justification of his ideas is yet to come. He also assumes that evolution has other mechanisms for "clearing the stage" besides telomeres.

If his theory proves correct, it would have an interesting impact on humanity. So far, the surest way to lengthen telomeres has been by crossing close relatives, known to the public as "incest". But there may be more acceptable ways to saving the human race than sleeping with your sister. Stindl is convinced that it is possible for telomeres to lengthen by increasing the activity of the enzyme telomerase in the embryo. If so, man has the unique chance to become the first living creature to master the mechanisms of evolution and destiny. ■

НЕСИГУРНИ ВРЕМЕНА, СИГУРЕН ПАРТНЬОР.

ИЗБЕРЕТЕ АВТОКАСКО ОТ АРМЕЕЦ!

Винаги с вас!

**ЗАД „АРМЕЕЦ“ Е ДЪЛГОГОДИШЕН ЛИДЕР
В ЗАСТРАХОВАНЕТО НА МПС „КАСКО“ С ПАЗАРЕН
ДЯЛ ЗА 2019 Г. ОТ 20%*.**

ЗАСТРАХОВАМЕ ВСИЧКИ ВИДОВЕ МПС – ЛЕКИ
И ТОВАРНИ АВТОМОБИЛИ, РЕМАРКЕТА, ЗЕМЕДЕЛСКА
ТЕХНИКА, СТРОИТЕЛНИ МАШИНИ И ДРУГИ.

КАКВИ СА ПРЕДИМСТВАТА, ПРЕДЛАГАНИ ОТ ЗАД „АРМЕЕЦ“:

- **Покритие на различни рискове:**
 - Клауза „М“ – МИНИМАЛНО КАСКО;
 - Клауза „Ч“ – ЧАСТИЧНО КАСКО;
 - Клауза „К“ – КРАЖБА;
 - Клауза „П“ – ПЪЛНО КАСКО;
 - Допълнително безплатно покритие „Автомобилен асистенс за чужбина“ за леки автомобили и го

9 места, с общо тегло до 3,5 тона

- **Обезщетяване за нанесените щети на автомобила по предпочитан от клиентите начин, договорен в застрахователната полица и общите условия на застраховката:**
 - Ремонт в официален сервиз;
 - Ремонт в доверен сервиз на ЗАД „Армеец“;
 - По представени фактури;
 - По експертна оценка.
- **Осигурен денонощен кол център при възникнали застрахователни събития.**

КЪДЕ МОЖЕТЕ ДА СКЛЮЧИТЕ ЗАСТРАХОВКА „КАСКО“?

- В офисите на ЗАД „Армеец“;
- При застрахователните брокери и агенти, които са партньори на компанията.

За повече информация: ЗАД „Армеец“, 1000 София, ул. „Стефан Караджа“ 2, тел.: 0 700 1 39 39, www.armeec.bg, [facebook/zad.armeec](https://facebook.com/zad.armeec)

* по предварителни официални данни на КФН към 31.11.2019 г.

ФАНТАСТИЧНО ПЪТЕШЕСТВИЕ

A FANTASTIC JOURNEY

Nikon Small World се смята за водещото световно състезание за микрофотография, и тазгодишното му 46-о издание неслучайно привлече участници от цялата планета. Кадрите са заснети от най-различни хора – професионални фотографи, аматьори, учени. Ние ви предлагаме своята собствена селекция от снимки, показващи красотата и сложността на живота, видян под микроскоп.

The Nikon Small World is regarded as the leading competition for microphotography, and it's 46st edition this year attracted entries from all around the world. The images were shot by variety of professional photographers, amateurs and scientists. We are offering you our own selection of images, showcasing the beauty and complexity of life as seen through the microscope.

All images courtesy by Nikon Small World

2-а награда: Ембрионално развитие на риба клоун, увеличение 10x, Даниел Кноп
2nd Place: Embryonic development of a clownfish, 10x, Daniel Knop

4-о място: спори на гъб, 63x увеличение, Василиос Кокорис, Франк Шефани, Никълъс Коради
4th Place: Spores and hyphae of a soil fungus, 63x, Vasileios Kokkoris, Franck Stefani, Nicolas Corradi

Кристали, образувани след нагряването на етанол и разтвор на Л-глутамин и бета-аланин, 4x, Джъстин Зол
Crystals formed after heating an ethanol and water solution of L-glutamine and beta-alanine, 4x, Justin Zoll

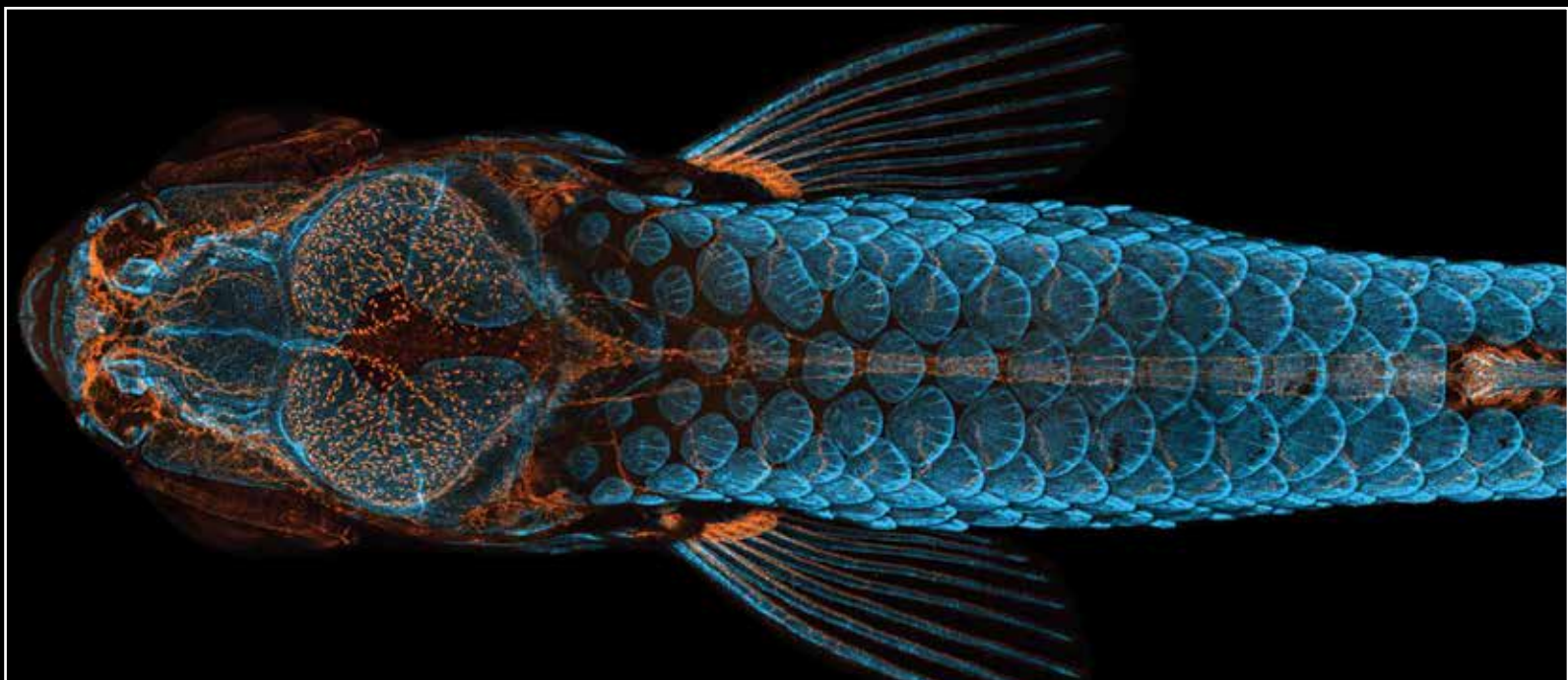
Ембрион на хамелеон, 10x, Алън Карию-Балтодано и Давид Саламанка
Chameleon embryo, 10x, Allan Carrillo-Baltodano and David Salamanca

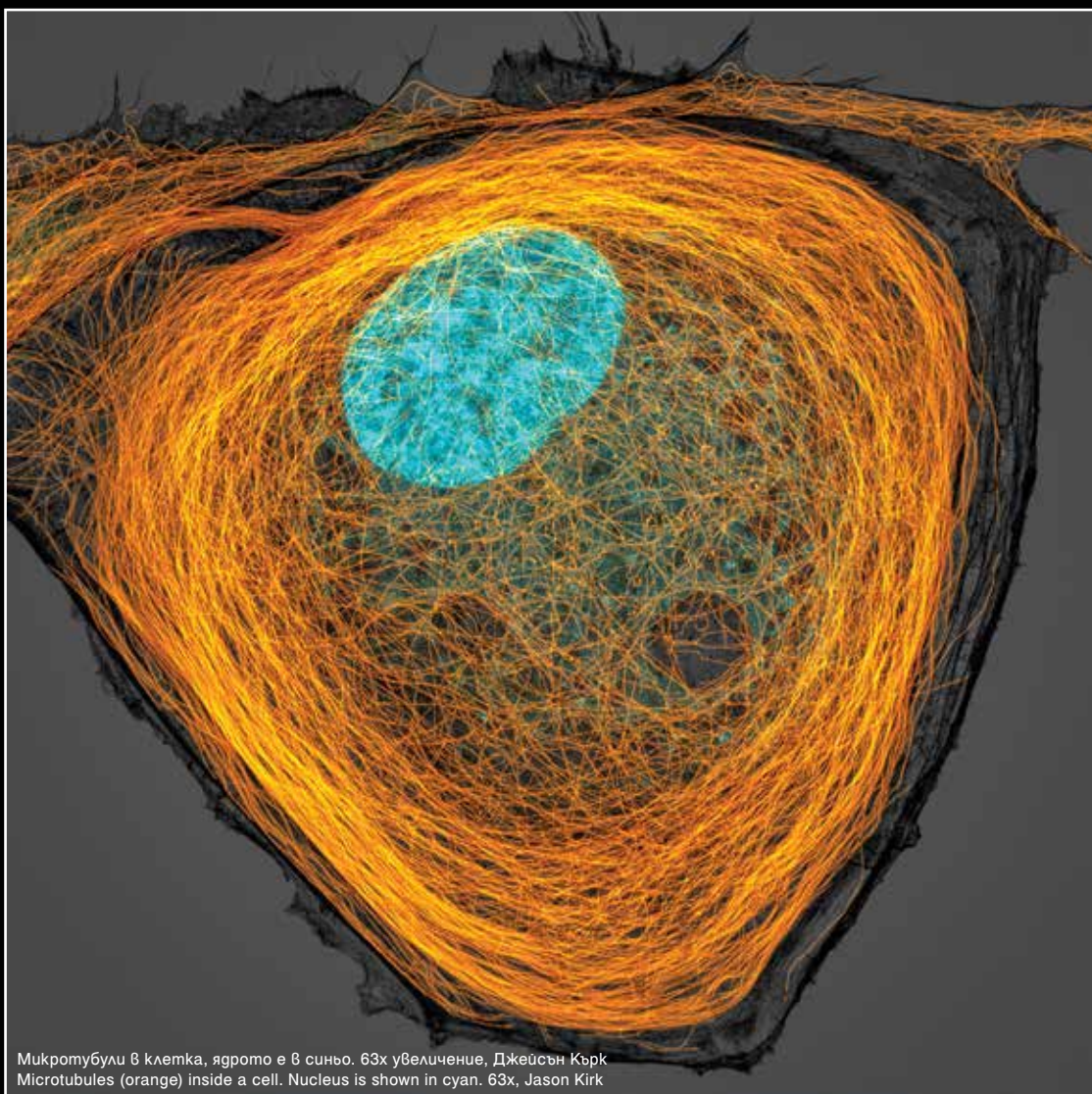
Daphnia magna (виг ракообразно), 10x увеличение, Ахмаг Фаузан
Daphnia magna (a crustacean), 10x, Ahmad Fauzan

3-о място: език на пресноводен охлюв, 40x, Игор Сиванович
3rd Place: Tongue of a freshwater snail, 40x, Igor Siwanowicz

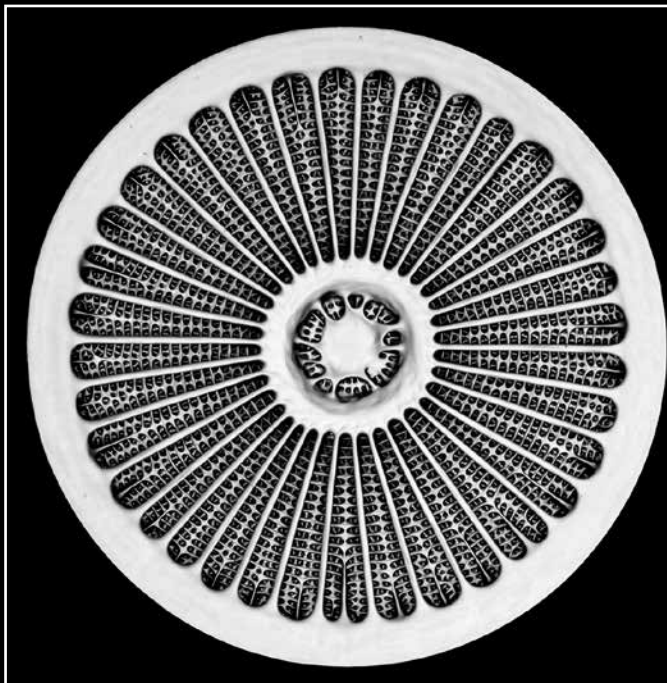

1-ва награда: Костите, люспите и лимфните възли на млада рибка Данио, 4х, Даниел Кастранова, Брант Уайнстийн и Бакари Самаса
1st Place: Bones, scales and lymphatic vessels of a juvenile zebrafish, 4x, Daniel Castranova, Brant M. Weinstein and Bakary Samasa

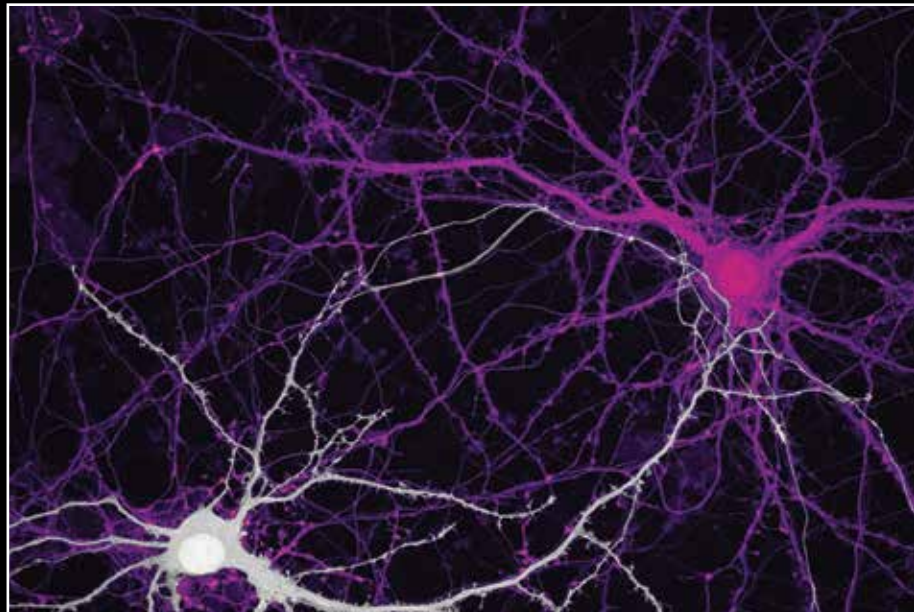

Микротубули в клетка, ядрото е в синьо. 63х увеличение, Джейсън Кърк
Microtubules (orange) inside a cell. Nucleus is shown in cyan. 63x, Jason Kirk

Силициевата клетъчна стена на морски диатом (*Arachnoidiscus* sp.),
50x увеличение, Ян Михелс
Silica cell wall of the marine diatom *Arachnoidiscus* sp., 50x, Jan Michels

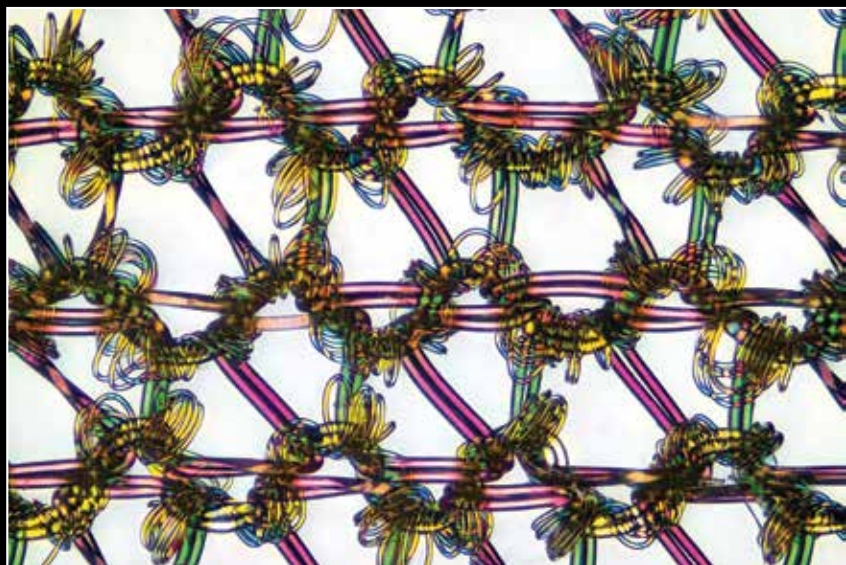
Връзките между мозъчни клетки, 63x увеличение, Джейсън Кърк и Кюинг Нгуен
Connections between hippocampal neurons, 63x, Jason Kirk and Quynh Nguyen

Листна въшка, 3.7x увеличение, Йозгур Керем Булур
Leaf roller weevil, 3.7x, Ozgur Kerem Bulur

Найлонов чорапогашник, 9x, Александър Клепнѐв
Nylon stockings, 9x, Alexander Klernev

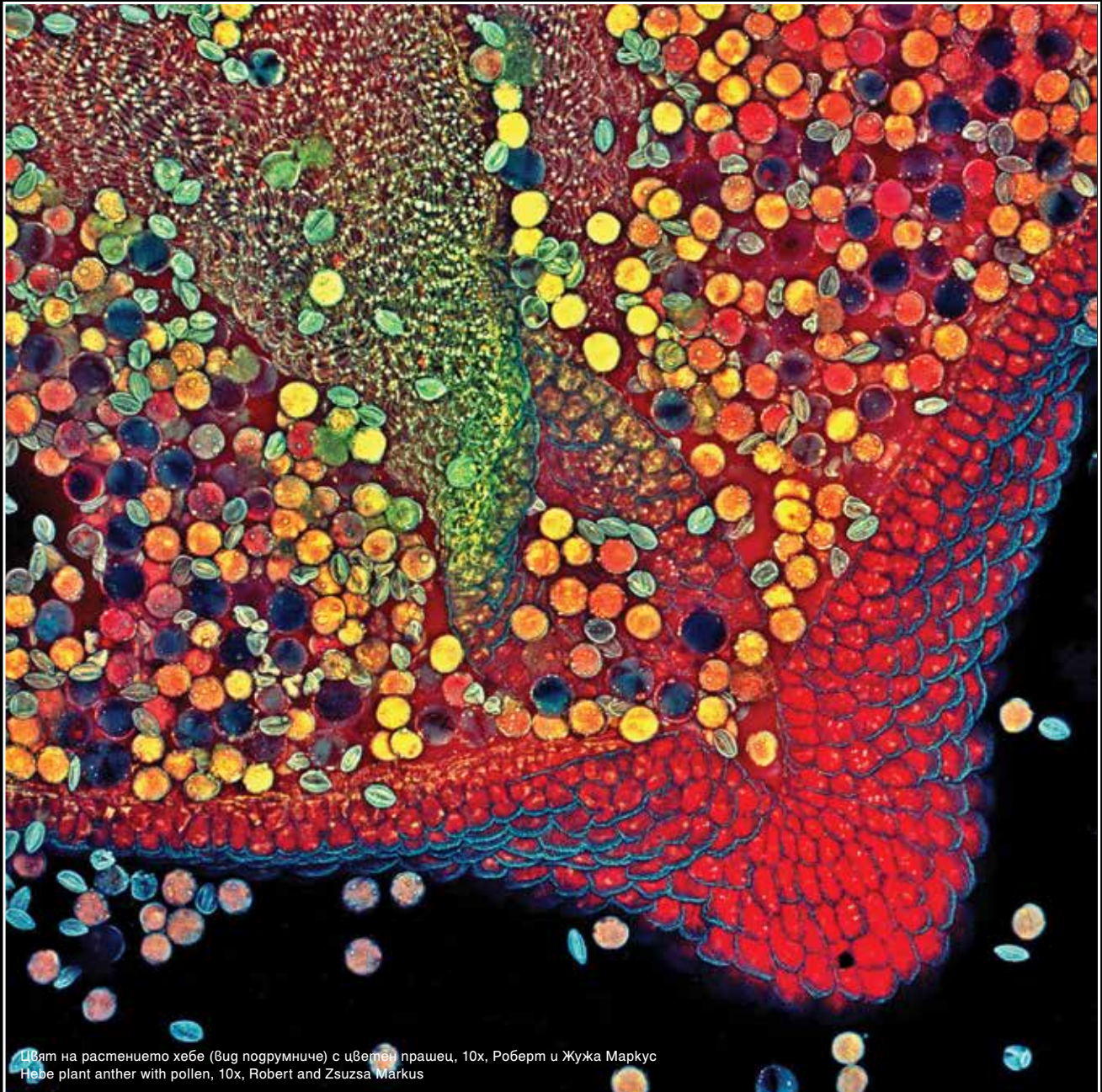

Daphnia sp. - вид ракообразно. 10x
увеличение, Марек Миш
Daphnia sp. - a type of crustacean, 10x, Marek Mis

Молец, 5x увеличение, Ахмад Фаузан
Bogong moth, 5x, Ahmad Fauzan

Цвят на растението хебе (Vud подрумниче) с цветен прашец, 10x, Роберт и Жужа Маркус
Hebe plant anther with pollen, 10x, Robert and Zsuzsa Markus

Човешки косъм, 20x увеличение, Роберт Фиертхалер
Human hair, 20x, Robert Vierthaler

НАЙ-ПРОКЪЛНАТАТА КОЛА В ИСТОРИЯТА

Дори и след като убиха легендата Джеймс Дийн, останките от Porsche 550 Spyder продължиха да носят нещастия

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

"Малкото копеле" е името, което самият Джеймс Дийн в израз на привързаност даде на колата, която отне живота му. Точно преди 65 години един от най-обичаните млади актьори на Америка загина в своето Porsche 550 Spyder, превръщайки и себе си, и колата в легенди. Звездата от "Бунтовник без кауза" и "На Изток от рая" се запалва по автомобилните състезания и записва няколко участия със своето Porsche Speedster, като гаже на 27 март 1955 се качва на стълбичката в Палм Спрингс. Дийн се състезава срещу истински великани като Сай Йедор и Кен Майлс (същият Майлс от "Форд срещу Ферари"), и

завършва трети непосредствено след тях. После Майлс е дисквалифициран заради техническа нередност, и актьорът всъщност става втори.

В следващите стартаове обаче ясно се вижда, че неговият Speedster - по същество леко тунингована версия на Porsche 356, не е конкуренция за наточените MG, които доминират по трасетата в онази епоха. Затова Дийн си поръчва Porsche 550 Spyder, най-спортното творение на компанията от Щутгарт.

Но му се налага да изчака госта, преди да седне в него. През пролетта и лятото на 1955 текат снимките на "Гигант", в който

Дийн изпълнява главната роля. От студиято "Уорнър Бразърс" категорично му забраняват да кара в състезания, докато не изтече договорът му. "Състезанията са единственото време, когато се чувствам цял, завършен", оплаква се Дийн.

На 30 септември Джеймс качва новата си кола на ремаркетото, с което ще я откара до старта в Салинас, Калифорния. Но в последния момент нетърпението го обзема и той решава да шофира сам през целите 490 км до Салинас - да "опознае колата". В три следобед го спира полиция и го глобява за превишена скорост (макар и не чак толкова - 105 км/ч в зона, в която ограни-

чението е 90). А към пет и половина един студент със стар Ford Tudor го засича, излизайки от Route 466. Катастрофата е зловеща. 23-годишният студент, на име Доналд Търнпсийд, е с няколко сериозни фрактури, но оцелява. По-възрастният само с година Дийн е обявен за мъртъв два часа по-късно в болницата. Няколко месеца по-късно печели първия посмъртен "Оскар" в историята.

Парадоксално, но напълно смазаното "Малко копеле" продължава да живее и след катастрофата. Останките са откупени от Джордж Барис, когото в наши дни бихме нарекли "тунинг експерт". Той про-

дава някои по-запазени части, а остатъка от колата показва по изложения срещу заплащане. Но проклятието продължава: двата автомобила, в които са вложени компоненти от 550, също претърпяват фатални катастрофи, като пилотът на първия, Трой Макхенри, загиба на място, а вторият, Уилям Ескриг, остава инвалид. При самото превозване на останките от колата към различни изложби също се случват няколко неприятни инцидента, при един от които механик губи крака си. Накрая през 1960 колата е открадната от влака, на който е натоварена, и изчезва без следа.

"Малкото копеле" всъщност добре изразява особеностите на този специфичен модел на Porsche. Колата е наистина миниатюрна - едва 3.7 метра дълга, 1.5 метра широка и 98 см висока. Теглото ѝ не надхвърля 600 кг. За повечето американци от онова време, свикнали с гигантските си буюци и фордове, тя изглежда като детска играчка. Само че играчката с 1.5-литров мотор развива 135 конски сили - нещо, за което на американските модели им е нужен 5-литров V8. От Porsche 550 са произведени само сто екземпляра и добре съхранен днес ще ви донесе минимум 5 милиона евро на търг. ■

The Most Cursed Car in History

Even after killing the legendary James Dean, his Porsche 550 Spyder's remains continued to bring bad luck

By KALIN NIKOLOV / Photography SHUTTERSTOCK

"Little Bastard" is the name James Dean himself gave as an expression of affection to the very car that later took his life. Exactly 65 years ago, one of America's most loved young actors died in his Porsche 550 Spyder, turning both himself and his car into legends.

The actor who starred in *Rebel without a Cause* and *East of Eden* became a fan of auto racing and signed up for a few races with his Porsche Speedster, even managing to win the Palm

Springs Races on March 26, 1955. Dean raced against true legends, like Cy Yedor and Ken Miles (the same Ken Miles from *Ford vs Ferrari*), and finished third after the two. Miles was later disqualified on technical grounds, making Dean second.

The next races, however, clearly showed that Dean's Speedster, a slightly souped-up version of the Porsche 356 in its essence, is no match for the high-performance MGs, which dominated

the tracks of that era. That is why Dean ordered the Porsche 550 Spyder, which was the sportiest creation of the Stuttgart-based company at the time.

He had to wait for a while before getting a chance to drive it, however. The film *Giant*, in which Dean starred as a leading actor, was being shot in the spring and summer of 1955. Warner Brothers studio had categorically forbidden him to take part in car races until his contract with them expires. "Racing is the only time I feel whole," Dean once said.

On September 30, the famous actor loaded his new car on the trailer, which was supposed to tow it to the Salinas races in California. Impatience overtook him at the last moment and he decided to drive the car himself the whole 490 km to Salinas in order "to get more seat time" behind the wheel. He was pulled over by police at 3:00 pm and given a speeding ticket (although not as big, as Dean was fined for doing 105 km/h in a 90 km/h zone). At around 5:30 pm, a college student driving an old Ford Tudor cut him off while merging from Route 466. The crash was severe. The 23-year old student, named Donald Turnupseed, suffered a few serious fractures, but survived. Dean, who was just a year older than him, was declared dead on arrival at the hospital two hours later. A few months after his death, he won the first posthumous Oscar in history.

Paradoxically, the completely mangled "Little Bastard" continued to live after the accident. Its remains were purchased by George Barris, who nowadays could be dubbed a tuning expert. He sold some of the usable parts and displayed the remainder of the car at shows for money. The curse, however, continued. The two cars in which parts from the 550 were put also ended up in fatal car accidents. The first car's driver, Troy McHenry, died instantly, while the second driver, William Eschrid, was left disabled. Weird accidents continued to happen while the car's remains were being transported, during one of which a mechanic lost his leg. Finally, in 1960 the car was stolen from the train it was loaded on and disappeared without a trace.

"Little Bastard" is actually a suitable name for this particular Porsche model. The car is really small at just 3.7 meters long, 1.5 meters wide and 98 cm tall. It weighed under 600 kg and looked more like a toy to most Americans of that time, who were used to their giant Buicks and Fords. This little toy, however, had a 1.5-liter engine and cranked out 135 hp - something for which the American cars at the time would need a 5-liter V8. Porsche made only around 100 550s and a well-preserved specimen these days could easily be auctioned off for EUR 5,000,000. ■

STS. CONSTANTINE AND HELENA RESORT
VARNA

BALCHIK

**ДИРЕКТНО ОТ
ИНВЕСТИТОР**

MY-HOME.BG

+359 888 323 432

DOCKER'S CLUB! GRILL & BEER RESTAURANT

THE BEST PLACE FOR SEA AND CULINARY STORIES...

PORT OF VARNA, MON - SUN: 11:00 - 24:00 PSRV: +359 887 005 007

ДОПЪЛНИТЕЛНА ИСКРА

Хибридно MINI Countryman може да е с предно, задно и 4x4 задвижване. Едновременно

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография КОЛЕЛА, MINI

Когато през 2017 година MINI показа първия си плъг-ин хибриден модел, беше малко трудно да схванем какъв е смисълът от него. Това бе кола доста по-тежка, доста по-сложна и най-вече осезаемо по-скъпа от бензиновия си аналог.

За изминалите години тя не се е променила особено. Този фейслифт, който тестваме, носи доста новост в областта на дизайна, но почти никакви в областта на задвижването.

ОНОВА, КОЕТО ТОТАЛНО СЕ ПРОМЕНИ, е самият пазар.

Заради него този автомобил, който доскоро бе малко нелогичен, сега е готов

смыслен и изгоден, че заводът не успява да изпълни поръчките.

Разбира се, като казваме, че пазарът се е променил, имаме предвид Европа като цяло. Щепомним 2020 година както с паниката около Covid-19, така и с настъпването на електрическото задвижване. Доскоро твърде скъпи, сега плъг-ин моделите са най-изгодните изобщо благодарение на държавните субсидии. Франция ви дава до 7000 евро, за да си вземете такъв. Германия - 6750. Помощи има даже на Изток - 4250 евро в Румъния, 4500 в Словакия, 4600 в Хърватия, 5000 в България.

В БЪЛГАРИЯ ПОМОЩТЕ, РАЗБИРА СЕ, са една голяма кръгла нула. Но всъщност по-

вотом MINI Countryman SE All4 е интересно предложение даже и тук. Защо ли? Защото производителите имат остра нужда да намалят вредните емисии и да избегнат новите глоби на Европейската комисия. Затова са изпилили максимално цените на електрифицираните си модели. Този хибрид например струва 75 400 лева с ДДС - на практика само с две хилядарки повече от дизеловия си аналог. При това дизелът разполага само със 190 коня, а тук те са 220.

Както казахме, задвижването не се е променило драстично. Имате трицилиндров бензинов турбомотор с обем 1.5 литра. Имате електромотор с максимална мощност 95 конски сили. Имате 10-киловатчова батерия, която вече може да ви даде

Производителите имат остра нужда да намалят вредните емисии и да избегнат новите глоби на Европейската комисия. Затова са изпилили максимално цените

Всъщност малко над 50. И то ако карате в града, защото при магистрални скорости обхватът се стапя до едва трийсетина километра. Но това не е проблем, защото имате 38-литров резервоар с добрия стар бензин. Зареждането на батерията е сравнително бързо - два часа и половина от стенно зарядно и малко над три и половина от обикновен контакт. Ако го правите редовно, наистина ще ви даде разход в градски условия около 2 литра на сто километра.

Интериорът не е драстично променен, ако не смятаме новите изцяло дигитални прибори, които по същество са един компактен овален таблет, залепен върху таблото.

Спортният волан е вече серийно оборудване, също като радиото с почти 9-инчов екран, Bluetooth и USB.

Сегалките са комфортни, мястото отзад е достатъчно и за по-високи хора. Понеже електроmotorът е под багажника, а батерията - под задната седалка, това е изляло малко от товарното пространство, но и така то е съвсем приличните 406 литра.

до 61 километра пробег само на ток. И накрая има две скоростни кутии: 6-степенен автоматик за бензиновия мотор и двустепенен за електрическия.

НАЙ-ИНТЕРЕСНОТО Е, ЧЕ ТУК ВИ Е СПЕСТЕН ИЗБОРЪТ предно, задно или 4x4 задвижване. Защото този автомобил може да бъде и трите.

Когато карате само на ток, колата е със задно предаване. Когато карате само с бензиновия двигател - с постоянно темпо на магистрала да кажем - сте само с предно. Когато двете системи си помагат, имате задвижване на четирите колела.

Комбинацията от двата двигателя е особено приятна, когато ви потрпява сериоз-

но ускорение. Максималният въртящ момент е 385 нютонметра. Навремето толкова даваха хиперколи като Lamborghini Countach, или в по-ново време - Porsche 911 Carrera. Днес не е никакъв проблем да ги получите от този семеен кросоувър. На безлимитната магистрала край Франкфурт без никакъв проблем развихме максималната скорост от 196 км/ч - ето ви още едно предимство на хибрида през чистия електромобил.

КАТО СПОМЕНАХМЕ 61 КИЛОМЕТРА ОБХВАТ само на ток, в реалния живот те са

ПО-СЪЩЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ

при фейслифта са във външния вид - вече с изцяло светодиодни светлини, и с преработена шестоъгълна предна решетка. Като опция можете да си поръчате и Piano Black екстериор, който дава тези ефектни контури около фаровете. Задните светлини вече са с орнаменти от британския флаг, които изглеждат госта добре, особено нощем. Нищо, че тази кола всъщност е проектирана от германци. И се про-извежда в Холандия. ■

The Extra Spark

The hybrid MINI Countryman can have FWD, RWD and 4x4. All at the same time

By KONSTANTIN TOMOV / Photography WHEELS, MINI

When MINI revealed its first plug-in hybrid model back in 2017, it was a little hard to comprehend the sense behind it. The car was quite heavier, more complicated, and most of all, significantly more expensive than its gasoline-powered analogue. It has not changed much over the past years. The facelift we tested comes with many design novelties, but almost none when it comes to the drivetrain.

WHAT HAS CHANGED COMPLETELY is the market itself. Because of it, this car, which until recently stood as somewhat illogical, is now so rational and favorable that the manufacturing plant can't keep up with demand.

Of course, by saying the market has changed we mean Europe as a whole. The year 2020 will be remembered for the COVID-19 panic, as well as the advance of electric powered vehicles. Overly expensive until recently, plug-in models are now the most lucrative overall, thanks to the

state subsidies. France gives you EUR 7,000 to buy one, Germany - EUR 6,750. The East, too, has such subsidies - EUR 4,250 in Romania, EUR 4,500 in Slovenia, EUR 4,600 in Croatia, EUR 5,000 in Slovakia.

AS EXPECTED, THESE SUBSIDIES IN BULGARIA amount to a big zero. However, the new MINI Countryman SE comes as an interesting offer even in this country. You might ask why. Because carmakers have an urgent need to reduce harmful emissions and avoid the European Commission's new fines. That is why they have reduced the prices of their electric models as much as possible. This hybrid, for example, costs BGN 75,400 with VAT included, which is basically just a couple of thousand more than the diesel-powered analogue, which has only 190 hp, compared to the hybrid's 220 hp.

As we noted, the drivetrain hasn't changed much. You have a 1.5 liter three-cylinder gasoline turbocharged engine. You have a 95 hp

electric engine. You have a 10kWh battery, which can offer an all-electric range of up to 61 km. And finally, there are two transmissions: the 6-speed automatic for the gasoline engine and a two-speed one for the electric engine.

WHAT'S INTERESTING IS THAT YOU WON'T HAVE TO CHOOSE between FWD, RWD or 4x4, because this vehicle comes with all three. When driving in EV mode, the car is in RWD, when driving with the internal combustion engine at a constant speed, like on the highway, it is in FWD. When both systems are working, you have 4x4.

The combination of the two engines is especially pleasant when you need a more serious acceleration. The maximum torque is 385 Nm. Back in the day, such torque came from supercars, like the Lamborghini Countach, or the more recent Porsche 911 - Carrera. Nowadays, you can easily get it from this family crossover. We easily reached a speed of 196 km/h on the German autobahn near Frankfurt, which is yet another advantage of the hybrid compared to the purely electric vehicle.

IN REAL LIFE, THE A 61-KM RANGE IN EV MODE IS just a little over 50 km, and that is urban driving, because once on the highway, this range dwindles down to around 30 km. This, however, is not a problem, because you have a 38-liter tank for the good old gasoline. Charging the battery is relatively fast - 2.5 hours from a wall charging station and a little over 3.5 hours from a regular outlet. If you do it regularly, the urban fuel consumption would be around 2 liters/100 km.

The interior has not been drastically changed, if we don't take into account the new completely digital instrument panels, which are basically an oval tablet mounted on the dashboard. The sports steering wheel now comes standard, just like the radio with a display of almost 9 inches, the Bluetooth and USB.

The seats are comfortable, with sufficient rear leg room for taller passengers as well. Since the electric engine is underneath the trunk and the battery under the rear seat, the luggage capacity is not as big, but still acceptable at 406 liters.

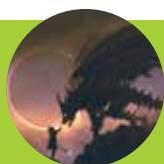
THE MORE SIGNIFICANT CHANGES on the facelift model are exterior - the lights are LED, while the front hexagonal grille has been revamped. You can order the Piano Black exterior as an extra, which gives a nice outline around the headlights. The taillights have decorations inspired from the British flag, which look quite impressive, especially at night. This is all despite of the fact that this car was actually designed by the Dutch and is built in the Netherlands. ■

92 | **НЕПРИНУДЕНИ РАЗХОДКИ**
CASUAL WALKS

86 | **ПРИКАЗКИ БЕЗКРАЙ**
NEVERENDING STORIES

106 | **МРАЧНИТЕ ТАЙНИ НА ГРЕЙПФРУТА**
THE DARK SECRETS OF THE GRAPEFRUIT

АФИШ

КЛАСИКА

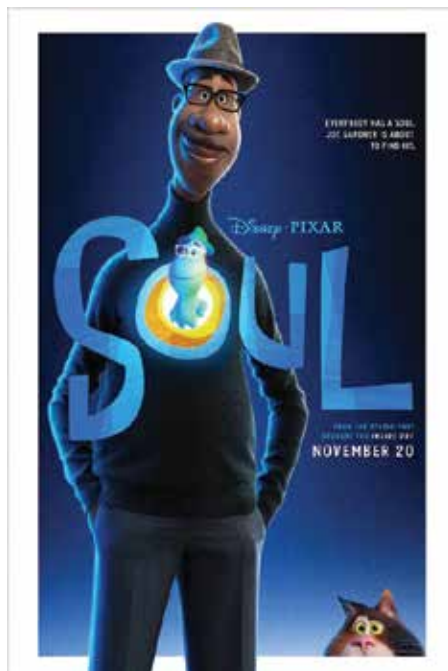
МЕТАМОРФОЗИ // Австриецът Саша Гьотцел, диригент на Истанбулската филхармония, отново ще гостува на Софийската, за да представи през българска публика едно много популярно произведение (Симфония номер 40 от Моцарт) и едно изключително рядко изпълнявано: "Метаморфозите" на Рихард Щраус. Написано в последните месеци на Втората световна война, то включва сола за 23 струнни инструмента: десет цигулки, пет виоли, пет виолончели и три контрабаса.

София, Зала България, 22 октомври

CLASSICAL MUSIC

METAMORPHOSES // Austrian Sascha Goetzel, conductor of the Istanbul Philharmonic, will again visit the Sofia Philharmonic to present to the Bulgarian audience a very popular work (Symphony No. 40 by Mozart) and an extremely rare performance of 'Metamorphoses' by Richard Strauss. Written in the last months of World War II, it includes solos for 23 string instruments: ten violins, five violas, five cellos and three double basses.

Sofia, Bulgaria Hall, 22 October

КИНО

ЗА ДУШАТА // Във вече дългия списък с пълнометражни анимации на Pixar има шедеври и по-посредствени ленти (макар че и тях гледаме с удоволствие). Но фактът, че режисьор на Soul е Пит Доктър, съзателят на Up и Inside Out, ни вдъхва сериозни надежди, че този филм ще е от първите. Историята се върти около Джо Гарднър, учител по музика, който винаги е мечтал да свири джаз и най-сетне получава шанс - когато, разбира се, всичко се обърква.

По кината от 27 ноември

CINEMA

FOR THE SOUL // In the already long list of full-length animations of Pixar there are masterpieces and more mediocre films (although we also watch them with pleasure). But the fact that Soul is directed by Pete Doctor, the creator of Up and Inside Out, gives us serious hope that this film belongs to the former. The story revolves around Joe Gardner, a music teacher who has always dreamed of playing jazz and finally gets a chance. Then, of course, everything goes wrong.

In theatres from 27 November

КОНЦЕРТ

BARCELONA GIPSY BALKAN ORCHESTRA // Пог това екзотично име се крие също толкова екзотична група от джаз музиканти - двама италианци, испанци, французин, сърбин и грък. Както вече сте се досетили, вдъхновението им идва от балканските музикални традиции. Ние лично се влюбихме още когато чухме интерпретацията им на Кривото саговско хоро в Youtube. Но допуснаме, че на живо ще са още по-симпатични.

Sofia Life Club, 29 октомври

CONCERT

BARCELONA GIPSY BALKAN ORCHESTRA // Under this exotic name lies an equally exotic group of jazz musicians - two Italians, Spaniards, a Frenchman, a Serb and a Greek. As you may have guessed, their inspiration comes from the Balkan musical traditions. We personally fell in love with them when we heard their interpretation of Krivo Sadvosko Horo on YouTube. But we assume that they will be even nicer when they play live.

Sofia Life Club, 29 October

POSTER

МЕМОАРИ

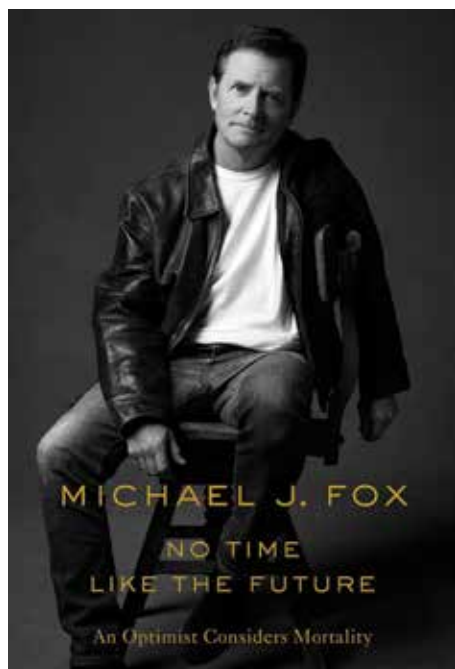
NO TIME LIKE THE FUTURE // С подзаглавие "Един оптимист обмисля смъртта", тази книга обхваща спомените на актьора Майкъл Джей Фокс. Кумир от 80-те по край ролите си в "Завръщане в бъдещето", Фокс бе диагностициран със синдрома на Паркинсън едва на 29 години и оттогава направи много за борбата със заболяването. Книгата е изпълнена с оптимизма и лекия хумор, който Майкъл неуморно демонстрира и в живота в последните десетилетия.

В Amazon от 17 ноември

MEMOIRS

NO TIME LIKE THE FUTURE // Subtitled An Optimist Considers Mortality, this book covers the memories of actor Michael J. Fox. Idol from the 80s along his roles in Back to the Future, Fox was diagnosed with Parkinson's syndrome only 29 years old and has since done much to fight the disease. The book is full of the optimism and light humour, which Michael has tirelessly demonstrated in life in recent decades.

On Amazon from 17 November

ДЖАЗ

АВИШАЙ КОЕН // Световноизвестният израелски контрабасист Авишай Коен и неговото трио ще закрият тазгодишния Plovdiv Jazz Fest 2020. Заради мерките за сигурност местата в залата са разрежени, затова виртуозът и колегите му Елчин Ширинов и Рони Каспи се съгласиха всъщност да изнесат два концерта един след друг. Коен е на турне, озаглавено "50:50:50", което, разбира се, означава 50 концерта в 50 различни града в чест на собствения му рожден ден.

Пловдив, 7 ноември

JAZZ

AVISHAI COHEN // World-famous Israeli double bassist Avishai Cohen and his trio will close this year's Plovdiv Jazz Fest 2020. Due to the Covid-19 measures, the seats in the hall are put apart, so the virtuoso and his colleagues Elchin Shirinov and Ronnie Caspi agreed to actually perform two more concerts. Cohen is on a tour called '50:50:50', which of course means 50 concerts in 50 different cities to mark his own 50th birthday.

Plovdiv, 7 November

ИЗЛОЖЕНИЕ

COFFIESTA 2020 // Легендарният режисьор Дейвид Линч казваше, че гори чаша лошо кафе е за предпочитане пред никакво. Но Coffiesta, новият софийски фестивал на кафето, е посветен на идеята, че все пак е за предпочитане то да бъде и хубаво. За три дни в столичния ЦУМ ще има дегустации на всякакви видове кафе, демонстрации на машини и техники, и всякакви други неща, което са способни да увеличат и без това сигурното удоволствие от тази божествена напитка.

ЦУМ, 30 октомври - 1 ноември

EXPOSITION

COFFIESTA 2020 // Legendary director David Lynch said that even a cup of bad coffee is preferable to no coffee. But Coffiesta, the new Sofia coffee festival, is dedicated to the idea that it is still preferable for coffee to be good. For three days in the capital's Central Department Store there will be tastings of all kinds of coffee, demonstrations of machines and techniques, and all sorts of other things that are able to increase the already certain pleasure of this divine drink.

Central Department Store, 30 October – 1 November

ПРИКАЗКИ БЕЗКРАИ

Във фентъзи литературата има само две поредици, сравними с "Игра на тронове".
В момента и по двете се снимат сериали

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография SHUTTERSTOCK, АРХИВ

"Спрях да гледам новините", оплакваше се пациент на психиатъра в една скорошна карикатура на The New Yorker. "Караха собствените ми проблеми да изглеждат незначителни".

Суровата реалност (а и медийното ѝ отразяване, нека си признаем честно) гразнят все повече хора. Не е изненадващо, че тези хора търсят начини да се разсеят от нея в измислени светове. Ако "Игра на тронове", колосалният хит на HBO, се бе появил на екран през 2020 година, вероятно щеше да подобри с много собствените си рекорди за легални зрители и пиратски сваляния. За съжаление обаче фентъзи литературата може да предложи твърде малко текстове с качеството на епоса на Джордж Р. Р. Мартин. Но два от тях дори и в този момент са в процес на превръщане в телевизионни суперпродукции. Подгответе се "Властелинът на пръстените" и "Колелото на времето" да нахлуят в собствения ви хол.

ЕДВА ЛИ Е НУЖНО ДА ВИ ОБЯСНЯВАМЕ какво е "Властелинът на пръстените". Този роман на Джон Р. Р. Толкин е не само най-популярната книга на XX век, но и основата за хиляди други творби със същата стилистика. Някои от тях са просто бездарни имитации, други - по-умели надграждания на създаденото от Толкин; но всички те, с едва шепна изключения, са тясно свързани и въдържани от света, сътворен от този пословично скучен оксфордски професор по староанглийска литература (Кингсли Еймис, който е бил негов студент, си спомня, че професор Толкин говорил несвързано и на моменти съвсем неразбираемо, и прекарвал по-голямата част от лекциите си в писане и триене на старинни думи по дъската, с гръб към аудиторията).

Разбира се, Толкин не е изобретил нещо революционно ново. Вълшебните и епичните приказки са сред най-старите жанрове в литературата. Но проблемът е, че в наши дни творби като "Одисея", "Беоульф" или "Смъртта на Артур" не се четат - те само се изучават. Като вкара в епоса човечен елемент и чувство за хумор, Толкин го превърна в актуална, четивна литература. И го върна от прашните библиотеки в книжарниците, и то в завидно големи тиражи. Самият "Властелин на пръстените" е в тройката на най-продаваните книги за всички времена. А последователите на Толкин (Тери Брукс, Робърт Джордан, Робърт Хайнлайн, Джордж Мартин, Робин Хоб) изведоха фентъзито до абсолютния хегемон в класацията на бестселърите на The New York Times.

КАКВА Е ТАЙНАТА? КАКВО ОТЛИЧАВА "Властелинът на пръстените" от толкова други опити за осъвременяване на приказ-

ката - го един неуспешни? Литературният критик Адам Голник го обясняваше така: обичайната епическа литература има само един план - грандиозен, панорамен. Толкин въвежда в нея и близкия, човешкият план. Други анализатори подчертават и степента на завършеност на неговия фантастичен свят. Това е свят не само със своя прецизна география и богата история, но и свят със свои раси, свои езици, дори свои азбуки. Елфическият сингарин, измислен от Толкин, е до такава степен пълноценен език, че хиляди хора по света го учат за удоволствие, а едно американско издателство дори отпечата сингаро-английски речник. Магията успешно бе пренесена и на екрана от екранизациите на Питър Джаксън (2001-2003), които ще останат в историята с над 3 милиарда долара официални приходи и със 17 спечелени награди "Оскар".

"ВЛАСТЕЛИНЪТ НА ПРЪСТЕНИТЕ", КОЙТО СЕ ЗАДАВА по Prime Video, канала на Amazon, ще е нещо съвсем различно. Все още не се знае много за сюжета, но е сигурно, че сериалът ще проследява не познатите приключения на Фродо и компания, а много по-гравни събития от Втората епоха на Средната земя - времето, когато Саурон и елфите в Ерегион изковават вълшебните пръстени. Питър Джаксън бе поканен да участва, но отказа с думите, че "ще е удоволствие веднъж да гледам адаптация по Толкин и като зрител".

За разлика от "Властелина", тук на практика няма художествено произведение на Толкин, което да служи за основа - само разхвърляни бележки, редактирани след смъртта му от сина му Кристофър. Основни сценаристи са Джон Д. Пејн (работил преди по Star Trek) и Патрик Маккей, като ще им помага и Брайън Когман ("Игра на тронове").

Продукцията, която се снима в Нова Зеландия, се забави доста заради коронавируса

и крайните мерки на местното правителство, но все пак напредна през лятото и се очаква премиера някъде през 2021 година.

СПОРЕД ДОМИНИРАЩОТО МНЕНИЕ НА КРИТИЦИТЕ има само два фентъзи епоса, които могат да се мерят с Толкиновия като въздействие, мащаб и умение на създателите им. Първият е "Песен за лег и огън" на Дж. Мартин, която послужи за основа на "Игра на тронове". Вторият е "Колелото на времето" на Робърт Джордан - другата мащабна продукция, която се снима в момента от Sony Pictures и Amazon Studios.

Издадена в 15 внушителни тома между 1990 и 2013, и преживяла дори смъртта на автора си от амилоидоза (последните томовете бяха завършени от Брайън Сангърсън по оставени от Джордан указания), тази поредица може да се похвали с над 100 милиона продажби по цял свят. Въпросът е как толкова огромно количество истории и образи ще бъде пренесено на малкия екран. Мащабите на задачата вече отказаха веднъж NBC, която бе закупила правата преди двайсетина години.

Сега изборът на Sony за основен сценарист и продуцент предизвика госта повдигания на вежди: ролята се падна на Рейф Джъд-кинс, бивш участник в реалитното Survivor и сценарист в Chuck и Marvel's Agents of S.H.I.E.L.D.. Ще имат ли той и колегите му силите да повторят успеха на "Игра на тронове", който спечели и публиката, и критиката (с рекордните 59 награди Emmy)? Ще трябва да почакаме още малко за отговора, защото и тук снимките бяха прекъснати за доста време от коронавируса. Което въпреки че дава отличен шанс да прочетете междувременно книгите. Защото, както казваше Лили Томлин, една забележителна американка, ако прочетеш много книги, ще те смятат за начетен човек. Но ако гледаш много телевизия, няма да те смятат за нагледан. ■

ВЕЛИКОЛЕПНАТА ПЕТОРКА

THE MAGNIFICENT FIVE

Джон Р. Р. ТОЛКИН

John R. R. Tolkien

Професор по староанглийска литература в Оксфорд, Толкин написал "Хобитът" не за широката публика, а за да я чете на четирите си деца. Книгата случайно попаднала у агента Сюзан Дагнол, която после два месеца убеждавала автора да я даде за публикуване. Романът имал успех и вдъхновил Толкин за продължение – "Властелинът на пръстените". С над 150 милиона екземпляра, това е третата най-продавана книга в историята (след "Приказка за два града" на Дикенс и "Малкият принц" на Екзюпери). В анкета през 1999 потребителите на Amazon я обявиха за "книга на хилядолетието".

Professor of Anglo-Saxon literature at Oxford, Tolkien wrote The Hobbit not for the broad public, but to read it to his four children. The book accidentally fell into the hands of Agent Susan Dagnall who then tried for two months to persuade the author to have it published. The novel scored success and inspired Tolkien to write a sequel: The Lord of the Rings. With over 150 million copies, this is the third most sold book in history (after Charles Dickens's A Tale of Two Cities and Antoine de Saint-Exupéry's The Little Prince). In a 1999 survey Amazon users ranked it the "book of the millennium".

Урсула ЛЕ ГУИН

Ursula Le Guin

Лингвист, философ и писател-фантаст, Урсула Ле Гуин дължи необичайната си фамилия на френския си съпруг, а мястото си в пантеона на фентъзи-литературата – на трилогията за Землемория (която с годините се превърна в пенталогия).

Землемория е загадъчен островен свят на вълшебници, тъмни сили и магия – но магия, която може да се използва само с мярка, и винаги срещу тежка цена.

A linguist, philosopher and fantasy writer, Ursula Le Guin owes her unusual surname to her French husband and her place in the pantheon of fantasy literature to the trilogy Earthsea (which over time turned into a pentalogy). Earthsea is a mysterious island world of wizards, dark forces and magic – but magic that can only be used sparingly, and always for a heavy price.

Робърт ДЖОРДАН

Robert Jordan

Псевдоним на Джеймс Оливър Ригни – писател, който тръгва от занаятчийските поредици за Конан Варварина и стига до върховете на класиците с "Колелото на времето", фантастичен епос за цикличните битки между доброто и злото в един свят на свръхестествени сили. Първоначално поредицата трябваше да е от 6 тома, но постепенно се разтегна и беше стигнала до 11 при смъртта на Джордан от амилоидоза през 2007. За частична утеха на феновете си авторът бе оставил гостатъчно бележки, така че поредицата да бъде довършена от колегата му Брандън Сандърсън. Финалният 14-и том - A Memory of Light – излезе през 2013 година.

The pen name of James Oliver Rigney – a writer who started by writing new Conan the Barbarian stories and reached the top of the rankings with The Wheel of Time, an epic fantasy novel about the cyclical battles between good and evil in a world

of supernatural powers. Originally planned as a 6-book series, it gradually expanded and had reached 11 at the time of Jordan's death from cardiac amyloidosis in 2007. As partial consolation for his fans, the author had left enough notes to enable the series to be completed by his colleague Brandon Sanderson. The final 14th book - A Memory of Light – was released in 2014.

Джордж Р. Р. МАТИН

George R. R. Martin

Още един автор на класическа фантастика, който впоследствие реши да се прехвърли към жанра фентъзи. С поредицата "Песен за лед и огън" Мартин буквално втрещи критиците – това е цинична и мрачна история, която упорито не следва каноните на обичайното повествование. Главните герои умират най-неочаквано, превратностите са резки и драматични, сюжетните линии се променят непрекъснато. Първите пет тома се продадоха в над 20 милиона тираж, а екранизацията "Игра на тронове" на HBO стана най-скъпият сериал в историята.

Yet another author of classical science fiction who subsequently decided to switch to the fantasy genre. With the series A Song of Ice and Fire, Martin literally stunned the critics – this is a cynical and dark story, which stubbornly refuses to follow the rules of ordinary narrative. The main characters die most unexpectedly, the events are acute and dramatic, the storyline changes constantly. The first five books were sold in a circulation of over 20 million, and the HBO screen adaptation Game of Thrones has become the most expensive TV series in history.

Джоан РОУЛИНГ

Joanne Rowling

През 1995 дванайсет различни издателства отхвърлили ръкописа на бъдещия първи роман за Хари Потър, момчето-магьосник. Накрая малката издателска къща Bloomsbury склонили да я отпечата, защото дъщеричката на шефа харесала историята. Първият тираж бил 1000 бройки – днес екземпляр от него е колекционерска рядкост и струва около 16 000 лири. Поредицата от седем книги има общо над 400 милиона продажби, а състоянието на Роулинг се оценява на около 1 милиард долара. Самата писателка твърди, че първоначално не смятала романите си за фентъзи и се учудила, че ги окачествили като такива. Тери Прамчет ѝ се присмя открито заради това ("Наличието на магьосници, вещици, тролли, еднорози и скрити светове... би трябвало да ѝ говори нещо").

In 1995 twelve different publishing houses rejected the manuscript of the future first novel about Harry Potter, the kid wizard. Finally, the small publishing house Bloomsbury agreed to publish it because the young daughter of its chairman liked the story. The initial print run was 1,000 copies – today such copies are a collectors item, valued at about 16,000 pounds. The seven-book series sold more than 400 million copies, and Rowling's net worth is estimated to be about one billion dollars.

The writer herself claims that she did not initially consider her novels as fantasy and was surprised to hear that they were. Terry Pratchett openly ridiculed her for this ("I would have thought that the wizards, witches, trolls, unicorns, hidden worlds... would have given her a clue?").

NEVERENDING STORIES

There are only two book sequences in fantasy literature comparable to Game of Thrones.
Film Series are currently being shot on both

By KONSTANTIN TOMOV / Photography SHUTTERSTOCK, FILE IMAGES

"Little Bastard" is the name James Dean himself gave as an expression of affection to the very car that later took his life. Exactly 65 years ago, one of America's most loved young actors died in his Porsche 550 Spyder, turning both himself and his car into legends.

The actor who starred in *Rebel without a Cause* and *East of Eden* became a fan of auto racing and signed up for a few races with his Porsche Speedster, even managing to win the Palm Springs Races on March 26, 1955. Dean raced against true legends, like Cy Yedor and Ken Miles (the same Ken Miles from *Ford vs Ferrari*),

and finished third after the two. Miles was later disqualified on technical grounds, making Dean second.

The next races, however, clearly showed that Dean's Speedster, a slightly souped-up version of the Porsche 356 in its essence, is no match for the high-performance MGs, which dominated the tracks of that era. That is why Dean ordered the Porsche 550 Spyder, which was the sportiest creation of the Stuttgart-based company at the time. He had to wait for a while before getting a chance to drive it, however. The film *Giant*, in which Dean starred as a leading actor, was

being shot in the spring and summer of 1955. Warner Brothers studio had categorically forbidden him to take part in car races until his contract with them expires. "Racing is the only time I feel whole," Dean once said.

On September 30, the famous actor loaded his new car on the trailer, which was supposed to tow it to the Salinas races in California. Impatience overtook him at the last moment and he decided to drive the car himself the whole 490 km to Salinas in order "to get more seat time" behind the wheel. He was pulled over by police at 3:00 pm and given a speeding ticket (although not as big,

as Dean was fined for doing 105 km/h in a 90 km/h zone). At around 5:30 pm, a college student driving an old Ford Tudor cut him off while merging from Route 466. The crash was severe. The 23-year old student, named Donald Turnupseed, suffered a few serious fractures, but survived. Dean, who was just a year older than him, was declared dead on arrival at the hospital two hours later. A few months after his death, he won the first posthumous Oscar in history. Paradoxically, the completely mangled "Little Bastard" continued to live after the accident. Its remains were purchased by George Barris,

who nowadays could be dubbed a tuning expert. He sold some of the usable parts and displayed the remainder of the car at shows for money. The curse, however, continued. The two cars in which parts from the 550 were put also ended up in fatal car accidents. The first car's driver, Troy McHenry, died instantly, while the second driver, William Eschrid, was left disabled. Weird accidents continued to happen while the car's remains were being transported, during one of which a mechanic lost his leg. Finally, in 1960 the car was stolen from the train it was loaded on and disappeared without a trace.

"Little Bastard" is actually a suitable name for this particular Porsche model. The car is really small at just 3.7 meters long, 1.5 meters wide and 98 cm tall. It weighed under 600 kg and looked more like a toy to most Americans of that time, who were used to their giant Buicks and Fords. This little toy, however, had a 1.5-liter engine and cranked out 135 hp - something for which the American cars at the time would need a 5-liter V8. Porsche made only around 100 550s and a well-preserved specimen these days could easily be auctioned off for EUR 5,000,000. ■

НЕПРИНУДЕНИ РАЗХОДКИ

CASUAL WALKS

От Капана в Пловдив до Лапа в Рио де Жанейро: 11 от най-артистичните
и свежи квартали в света

From Kapana in Plovdiv to Lapa in Rio de Janeiro: Eleven of the most artistic
and vibrant neighbourhoods in the world

2020 не ни даде много шансове да пътуваме, уви. Но пък ни осигурява предостатъчно време да планираме следващите си приключения. И да се насочим към места извън туристическите клишета като Нотр Дам в Париж, Колизеума в Рим, Емпайър Стейт Билдинг в Ню Йорк, към места с атмосфера и собствен чар. Тази класация на 11 от най-артистичните квартали в света може да ви помогне в планирането.

Alas, 2020 has not provided many chances to travel. But it is giving us plenty of time to plan some upcoming adventures. And to focus on places outside the tourist clichés such as Notre Dame in Paris, the Colosseum in Rome, the Empire State Building in New York, places with atmosphere and charm. This ranking of 11 of the most artistic neighbourhoods in the world can help you plan.

ХОЛЕШОВИЦЕ, ПРАГА HOLEŠOVICE, PRAGUE

Наскоро тази част от чешката столица влезе в класацията на най-готините квартали в Европа и определено има защо. Индустриална и сива зона допреди 50-тина година, днес Холешовице е убежище за всеки пътешественик, който иска да избяга от тълпите в Старе Место и да намери достатъчно културни и кулинарни локации. А тук те са в изобилие – в Националната галерия на Прага може да видите от Дюрер и Рубенс до Реноар и Климт, а модерните нови ресторанти и кръчми дават възможност да усетите хипстърския дух на Прага.

LATELY THIS PART of the Czech capital entered the ranking of the coolest neighbourhoods in Europe and there is definitely a reason for that. An industrial and gray zone until around 50 years ago, today Holešovice is a refuge for any traveller, who wants to escape from the crowds in Staré Město and to find enough cultural and culinary locations. And here they are in great abundance - at the National gallery of Prague you may see from Dürer and Rubens to Renoir and Klimt, and the modern new restaurants and pubs give you the opportunity to feel the hipster spirit of Prague.

ГРАСИЯ, БАРСЕЛОНА GRÀCIA, BARCELONA

Разположен до популярния парк Гюел на Антонио Гауди, квартал Грасия е съставен от преплитачи се малки улички, из които спокойно може да се лутате цял ден. Всъщност „лутане“ не е точното описание на това, което може да ви се случи тук – почти на всяка крачка има барове, ресторанти и бутици, които си струват да бъдат посетени. Но основното, заради което хората се озовават в Грасия, е концентрацията на галерии и арт пространства. Най-популярните от тях са Eat Meat Raw, Fundació Suñol, Galería Paspardú.

LOCATED NEXT to the popular Antoni Gaudí's Park Güell, the Gràcia neighbourhood is comprised of intertwined small streets, through which you may roam the whole day long. In fact "roaming" is not the precise description of what may happen to you here - almost at every turn there are bars, restaurants and boutiques, which are worth visiting. But the main thing, due to which people find themselves in Gràcia, is the concentration of galleries and art spaces. The most popular ones among them are Eat Meat Raw, Fundació Suñol, Galería Paspardú.

NOORD, АМСТЕРДАМ NOORD, AMSTERDAM

Този квартал е отделен от останалата част от холандската столица от езеро, а до него се стига с безплатен геноношен ферибот. Първоначално западна част от града, районът започва да привлича много население с преустройството на De Ceuveel – бивша корабостроителница, превърната в модерни офиси. Стари къщи-логки са застопорени върху неподходяща за земеделие земя и превърнати в барове, малки бутици, галерии и работилници. Бившите складове са се превърнали в евтини, но удобни и симпатични хостели, което прави Ноорд кварталът на младите.

THIS NEIGHBOURHOOD is detached from the Dutch capital by a lake, and one can reach it by using a free round-the-clock ferry. At first having been a shabby part of the city, the region began to attract young population with the reconstruction of the De Ceuveel - a former shipyard, which was turned into modern offices. Old houseboats are stranded on land that is unfit for agriculture and transformed into bars, small boutiques, galleries and workshops. The former warehouses have turned into cheap but convenient and neat hostels, which makes Noord the neighbourhood of young people.

КАПАНА, ПЛОВДИВ
KAPANA, PLOVDIV

Някога тази плетеница от малки улочки около прочутия Куршум хан е подслонявала занаятчиите на Пловдив. През 1652 година едно преброяване отчита 880 различни дюкяна. Оттогава са останали названията на улиците - Железарска, Кожухарска, Абаджийска, Златарска... Кварталът е опожарен в началото на XX век, после народната власт планира да го замени с голям търговски център, но за щастие среща отпора на местни архитекти. Днес Капана е средище на творци (и на неизбежните хипстърски магазинчета и заведения), а покрай миналогодишния статут на Пловдив като културна столица на Европа придоби и международна известност.

Once this tangle of small streets around the famous Kurshum Han sheltered the artisans of Plovdiv. In 1652, a census counted 880 different shops. Since then, the names of the streets have remained - Zhelezarska, Kozhuharska, Abadjiyska, Zlatarska ... The neighbourhood was burned down in the early twentieth century, then the people's power planned to replace it with a large shopping mall, but fortunately met resistance from local architects. Today, Kapana is a centre of artists (and the inevitable hipster shops and restaurants), and has gained international fame because of last year's status of Plovdiv as the cultural capital of Europe.

ТУУТИНГ, ЛОНДОН TOOTING, LONDON

Разположен между две станции на метрото, кварталът има слабата на един от най-добрите „къри коридори“ в страната. По този начин се наричат местата с концентрация на качествени азиатски ресторанти в Англия. А в Туутинг се намират някои от най-известните въобще в Лондон - Dosa n Chutny и Apollo Banana Leaf. Друга причина да се озовете тук са интересните нови барове, както и Tooting Bec Lido – най-големият басейн във Великобритания.

LOCATED BETWEEN TWO SUBWAY stations, the district is famous as one of the best “curry corridors” in the country. This is how the places with a concentration of quality Asian restaurants in England are called. And Tooting is where some of the most famous ones in London in general are located - Dosa n Chutny and Apollo Banana Leaf. Another reason for you to find yourself here are the interesting new bars, as well as Tooting Bec Lido - the largest lido in Great Britain.

ЕКЗАРХИЯ, АТИНА EXARCHEIA, ATHENS

Популярен като кварталът на гръцките анархисти, Екзархия е много повече от това. Голяма част от обитаващите го са студенти заради близостта на Техническия университет, а това означава, че животът тук кипи денонощно. Всеки начинаещ артисти от Атина би искал да попадне сред местния ъндърграунд живот, а графитите из Екзархия са някои от най-добрите в Гърция. Баровете, ресторантите и дискотеките се подгизват, но освен оживена нощна сцена, кварталът е известен и с новопоявилите се парк с красива градина и детски площадки, който местните си извоюват на мястото на изоставен паркинг.

POPULAR AS THE NEIGHBOURHOOD of Greek anarchists, Exarcheia is much more than that. A large part of its inhabitants are students due to the proximity of the Technical university, and this means that life here is bustling around the clock. Every beginning artist from Athens would like to find himself in the midst of the local underground life, and the graffiti around Exarcheia are some of the best in Greece. The bars, restaurants and discotheques go without saying, but besides a lively night scene, the neighbourhood is also famous for the newly emerged park with a beautiful garden and playgrounds, which the locals won the right to have in the place of an abandoned parking lot.

ТРАСТЕВЕРЕ, РИМ TRASTEVERE, ROME

Чаровните, осеяни с върби улички на това кварталче са приятен начин да избягате

малко от тълпите туристи във Вечния град. А прочутите му ресторантчета са начин да опитате най-доброто от римската кухня, без обирджийските цени на по-популярните локации. Ако търсите артистична атмосфера, по-добре опитайте в Монти или Тестачо. Но ако искате да се докоснете до легендарния "сладък живот", няма по-добро място от Трастевере. Родом оттук е и една от най-прочутите двойки на италианското кино: Серджо Леоне и Енио Мориконе, като легендарният композитор остана да живее в квартала чак до смъртта си тази година и го напусна само в много крайни случаи.

THE CHARMING, willow-strewn streets of this neighbourhood are a nice way to escape some of the tourist swarms in the Eternal City. And its famous restaurants are a way to taste the best of Roman cuisine, without the exorbitant prices of the more popular locations. If you are looking for an artistic atmosphere, better try Monti or Testaccio. But if you want to experience the legendary dolce vita, there is no better place than Trastevere. Two Italian cinema celebrities, Sergio Leone and Ennio Morricone, were born here and the legendary composer remained living in the neighbourhood until his death earlier this year and left it only in extreme cases

КАНАЛ СЕН МАРТЕН, ПАРИЖ CANAL SAINT-MARTIN, PARIS

Трябва да мръднете само малко по-северно от популярния Маре, за да се озовете в зоната на някои от най-актуалните в момента места във френската столица. Забелязвате го още по пъстрата, артистична и младолика тълпа, която се събира да пие вино около канала в топлите вечери. А след това и по различните коктейл барове, пекарни и кафета, които изпъстрят района чак до Point Ephémère – бар, ресторант, хостел и културен център едновременно. Канал Сен Мартен може да е започнал да се пренаселва, но още е далеч от навалищата в твърде популярните квартали около забележителностите в Париж.

YOU HAVE TO NIP ACROSS just a little to the north of the popular Marais, in order to find yourself within the zone of some of the most topical places at the moment in the French capital. You notice it at once from the motley, artistic and youthful crowd, which gathers in order to drink wine around the canal on warm evenings. And then from the various cocktail bars, bakeries and cafes that are variegating the region as far as up to Point Ephémère - a bar, a restaurant, a hostel and a cultural centre at the same time. Canal Saint-Martin may have begun to get overpopulated, but it is still far from the crowd in the too popular neighbourhoods around Paris's landmarks.

КРОЙЦБЕРГ, БЕРЛИН KREUZBERG, BERLIN

Берлин и без това се слави с младежкия си дух, но ако вече сте го усетили на популярните места, е време да се отправите към Кройцберг. Кварталът е буквален кръстопът на история, етноси и култури – намирал се е в Западен Берлин, но непосредствено до границата с източната част на града. Затова в него може да откриете преселници от цяла Източна Европа, но и огромна турска общност, която допринася за кулинарната слава на мястото. Тук може да се хапват вкусни и евтини турски специалитети, докато разглеждате някои от най-интересните графити в Берлин, обикаляте екзотични бутици или се подготвяте за нощно парти. В Кройцберг са най-известните техно клубове в Германия.

As it is, Berlin is famous for its youth spirit, but if you have already felt it in the popular places, it is time to head for Kreuzberg. The neighbourhood is literally a crossroads of history, ethnic groups and cultures - it was located in West Berlin, but immediately next to the border with the Eastern part of the city. That is why you may find immigrants from the entire Eastern Europe in it, but a huge Turkish community as well, which contributes to the culinary fame of the place. Here you can have tasty and cheap Turkish specialties, while you are looking at some of the most interesting graffiti in Berlin, going about exotic boutiques or are preparing for an overnight party. Kreuzberg is where the most famous techno clubs in Germany are located.

ТРИАНГУЛО, ЛИСАБОН TRIANGULO, LISBON

Сбутан между кварталите Бауро Алто и Сантош, Триангуло всъщност е малък участък, образуван от кръстосването на три улици (откъдето произлиза и името му). Запуснати къщи, липсата на туристически забележителности и ниските наеми привлича млади португалци с артистични заложби.

Така се появява кварталче, където може да посетите модерни барове, стари семейни ресторанти, книжарница за пътешественическа литература, бутиков гастроном, чайна и всякакви културни забавления, които през топлите месеци се случват директно на улицата.

SQUEEZED BETWEEN the neighbourhoods of Bairro Alto and Santos, Triangulo is actually a small plot, formed by the crossing of three streets (where its name comes from). Neglected houses, the lack of tourist attractions and the low low rents attracts young Portuguese with artistic talents.

This is how a small neighbourhood emerged, where you can visit modern bars, old family restaurants, a bookshop for travellers' literature, a boutique grocery store, a tea-room and all kinds of cultural amusements, which during the warm months are taking place directly on the streets.

ЛАПА, РИО ДЕ ЖАНЕЙРО LAPA, RIO DE JANEIRO

Класическата история: кварталът овехтява и запада, жителите му го напускат, и след това идват и се наставят бохемите и артистите. В Лапа, кварталче в центъра на Рио де Жанейро, това се случва през 60-те. Днес мястото е прочуто както с живописния стар акведукт Аркос, така и като средище на художници, скулптори и най-вече музиканти.

Тук е туптящото сърце на нощния живот на Рио, с места като легендарния Rio Scenarium, където всяка вечер свирят на живо някои от звездите на боса нова, и който вече десетилетие неизменно попада в десетката на най-добрите нощни клубове в света.

A CLASSIC STORY: the neighbourhood withers and declines, its inhabitants leave it, and then bohemians and artists come and settle. In Lapa, a neighbourhood in downtown Rio de Janeiro, this happened in the 1960s. Today the place is famous both for the Arcos picturesque old aqueduct and as a centre for artists, sculptors and especially musicians.

Here is the beating heart of Rio's nightlife, with places like the legendary Rio Scenarium, where some of the bossa nova stars play live every night, and which has been in the top ten best nightclubs in the world for a decade. ■

ccb Club

Пазарувай,
за да печелиш!

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

ПОСТОЯННО ПРИВЛИЧАНЕ

Коженото яке е единствената греха, който можете да носите през цялата година. Шест начина да го включите в есенния си тоалет

Цветовете му се променят от сезон на сезон, кройките също. Даже и самата материя, която е дала името му, вече не е същата - все повече модни къщи избират синтетичната кожа през естествената. Но едно нещо остава неизменно: коженото яке придава неповторим стил. Това е единственият аксесоар, който можете да носите целогодишно - и в летните горещини, и в зимните студове. А най-добрият сезон за него, разбира се, е есента.

В наши дни класическата комбинация е, разбира се, кожено яке и дънки. Но не е необходимо да бъдете като всички останали и да залагате на сигурното. Ето няколко по-оригинални съчетания и трикове, с които спокойно можете да превърнете едно обикновено яке в забележителна греха.

С къси панталони

Кой казва, че не може да носите къси панталони през есента? Стилни панталонки с елегантен потник са напълно подходящи за променливото време, което наблюдаваме през последните дни. И, за да бъдете сигурни, че няма да ви стане прекалено студено, коженото яке трябва винаги да е с вас. Освен това то ви придава елегантен вид и е

напълно подходящо за официална вечеря или разходка с приятели.

Едноцветен тоалет

Едноцветното облекло изисква малко повече мисъл, тъй като ще трябва да намерите грехи, които са с еднакъв цвят или поне с подобен нюанс. Започнете с цвета на коженото яке, след това се насочете към другите части от визията. За този външен вид може да опитате да заложите на черно, нежно бежово или кафяво.

С колан

Кожените якета с колан заеха централно място по време на модните дефилета на Miu Miu и Salvatore Ferragamo. Коланът ще подчертае талията ви. За да привлечете вниманието на всички, можете да заложите на шипован дизайн, колан в контрастен цвят на якето или такъв с голяма катарамата. Ако коланът ви е твърде дълъг, направете го на възел, вместо да го закопчавате.

Добавете нещо върху якето

Наслойването върху коженото яке е чудесен трик за дните, когато времето е по-студено и имате нужда от допълнителна топли-

на. Този външен вид може да бъде постигнат по два начина – с наслойване под или наслойване над якето.

По време на последното си дефиле Juun J ни показва как да съчетаем черно, огромно палто с дължина до пода заедно с черно кожено яке. Ако обаче искате да пробвате тази опция, опитайте да добавите жилетка от изкуствена кожа. Заложете на размер, който е малко по-голям от това, което обикновено носите. По този начин жилетката няма да е прекалено прилепнала.

С рокля

Елегантна рокля от сатен или коприна, която се носи под черно кожено яке, е идеалният тоалет за ежедневието. Това е лесно и подходящо облекло за офиса, но също така е достатъчно удачно и за вечерна среща.

Нестандартен цвят

Кожените якета могат да бъдат намерени в редица различни цветове и стилове. Носенето на смел нюанс, текстурирана кожа или дори дизайн с шипове ще помогне да се създаде поразителен външен вид и да подобрите всеки тоалет. ■

The leather jacket is the only garment you can wear all year round. Here are six ways to include it in your autumn outfit

Its colours change from season to season, the patterns too. Even the fabric that gave it its name is no longer the same - more and more fashion houses are choosing synthetic leather over genuine leather. But one thing remains the same: the leather jacket adds a unique style. This is the only accessory you can wear all year round - both in the summer heat and in the winter cold. And autumn is definitely the best season for it. Nowadays, the classic combination is certainly a leather jacket and jeans. But you don't have to be like everyone else and bet on the safe. Here are some more original combinations and tricks with which you can easily turn an ordinary jacket into a remarkable garment.

With shorts

Who says you can't wear shorts in autumn? Stylish shorts with an elegant tank top are perfectly suitable for the changeable weather we have seen in recent days. And to make sure you don't get too cold, the bomber jacket should always be with you. In addition, it gives you an elegant look and is perfectly suitable for a formal dinner or a walk with friends.

One-colour toilet

One-colour dressing requires a little more

thought, as you will need to find clothes that are the same colour or at least a similar shade. Start with the colour of the bomber jacket, then focus on the other parts of the look. For this look you can try betting on black, soft beige or brown.

With a belt

Belted leather jackets took centre stage during the Miu Miu and Salvatore Ferragamo fashion shows. The belt will emphasise your waist. To attract everyone's attention, you can bet on a studded design, a belt in a contrasting colour or

one with a large buckle. If the belt is too long you do a knot, instead of buttoning it.

Lay something over the jacket

Layering on a leather jacket is a great trick for days when the weather is colder and you need extra warmth. This can be achieved in two ways - by layering under or layering over the jacket. During her last fashion show, Juun.J showed us how to combine a huge floor-length black coat with a black leather jacket. However, if you want to try this option, add a faux leather vest. Bet on a size that is slightly larger than what you usually wear. This way the vest will not be too tight.

With a dress

An elegant satin or silk dress worn under a black bomber jacket is the perfect outfit for everyday wear. This is an easy and suitable outfit for the office, but it is also good enough for an evening meeting.

Non-standard colour

Leather jackets can be found in a number of different colours and styles. Wearing a bold shade, textured leather or even a spiked design will help create a striking look and enhance any outfit. ■

This is the only accessory you can wear all year round - both in the summer heat and in the winter cold. And autumn is the best season for it.

МРАЧНИТЕ ТАЙНИ НА ГРЕЙПФРУТА

Мистерия е не само как и къде се е появил, но и защо се казва така.
Популярният цитрусов плод има и други неочаквани особености

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Китай е най-големият производител на грейпфрути в наши дни, с около 5 млн. тона годишно по данни на FAOSTAT. Следват Виетнам (0.7 млн.), САЩ (0.6 млн.), Мексико (0.5 млн.), Южна Африка (0.4) и Индия (0.3)

Суровият грейпфрут е около 90% вода, 8% въглехидрати и 1% протеин. 100 грама съдържат 40% от дневната ви нужда от витамин С, извън това в него няма други полезни вещества в съществени концентрации

Трудно ще намерите храна, по-мистериозна и противоречива от обикновения грейпфрут. Някои хора са влюбени в сладко-горчивия му вкус; други никога не успяват да свикнат с него. Някои медици го препоръчват като отличен източник на витамин С и подходящ за всякакви диети; други съветват да бъдем много внимателни, защото в комбинация с определени лекарства грейпфрутът може да бъде много опасен. Колкото до мистериозната му страна, преценете сами: никой не знае точно как се е появил грейпфрутът. Мястото на появата му е възможно най-неочакваното. И дори самото му име - от английските думи за "грозде" и "плод" - изглежда съвършено необяснимо, защото между грейпфрута и гроздето очевидно няма нищо общо. Нека видим какво се крие под всички тези загадки.

ВЕРОЯТНО СТЕ ЧУВАЛИ, ЧЕ ВСИЧКИ ЦИТРУСОВИ ПЛОДОВЕ, които познаваме днес, са произлезли от един общ прародител, разпространен някога из Югоизточна Азия. Вероятно някаква микропромяна в климата преди около 6 милиона години е стимулирала този прародител да мутира в три вече отчетливо различни вида: помелото (*Citrus Maxima*), мандарината (*Citrus Reticulata*) и цитрона (*Citrus Medica*).

Близки роднини, те се кръстосват изключително лесно помежду си - понякога е достатъчно две растения просто да са близо едно до друго, за да се роди нов хибрид. Именно от тези три древни вида се е пръкнало цялото днешно огромно многообразие от цитрусови плодове - от лимоните и портокалите до ??

Една от кръстоските между помело и мандарина ни е дала сладкия портокал. Друга - киселия портокал (наричан още севилски или киното). Кръстоската от киселия портокал и цитрона е дала лимона. А грейпфрутът е хибрид между сладкия портокал и помелото.

НО ДОКАТО ВСИЧКИ ОСТАНАЛИ ХИБРИДИ са се родили някъде из Азия, грейпфрутът е забелязан за пръв път... на остров Барбадос, в Карибския басейн. В началото са го

наричани с други имена - шадок (от някакъв енигматичен капитан Чадък, който уж бил внесъл помелото на острова от Китай), "Забранения плод" и така нататък. Името "грейпфрут" се появява за пръв път едва в началото на XIX век. Спори се откъде е дошло. Едната теория - че грейпфрутите растели на скупчвания, подобни на гроздове - се обезсмисля само при един безгъл поглед към грейпфрутово дърво: приликата е неоткриваема. Според друга, цитирана от някои пътешественици, островитяните го нарекли така, защото на вкус напомнял неозряло грозде. Тук има цели два проблема. Първо, между вкусовете на двете неща няма нищо общо. И второ, по онова време на Барбадос не е имало лозя и местните хора едва ли са познавали вкуса на гроздето. Имали обаче нещо, което наричали "морско грозде" - всъщност растение от рода на елдата, чиито плодове обаче растели на гроздове и имали възгорчив вкус, почти като на грейпфрут.

ОТ КАРИБСКИТЕ ОСТРОВИ грейпфрутът бил пренесен във Флорида, където един пенсиониран моряк, Кимбъл Атууд, закупил със спестяванията си 265 акра земя край залива Тампа и ги засадил изцяло с цитрусовата култура. Атууд постепенно превърнал грейпфрута в популярна за-

куска сред висшите класи в Бостън и Ню Йорк; именно заради продукцията му била прокарана първата железница към почти безлюдните тогава блатата на южна Флорида. Значи на грейпфрута се дължи цялото последващо развитие на щата и появата на градове като Маями, Орландо и Тампа. Тъкмо във Флорида, в резултат на поредната случайна кръстоска, се появил розовият грейпфрут. Розовият набързо бил патентован под името Ruby Red и продаван, естествено, на доста завишена цена.

Никак не е трудно да си обясним растящата популярност на грейпфрута. Богат на цитрусова киселина и витамин С (половинка съдържа 40% от необходимата ви дневна доза), той действа освежаващо. А наситеният му вкус заедно с гори умерените небца на възрастните хора и на страстните пушачи. На всичкото отгоре грейпфрутовият сок е отличен компаньон на алкохола - не само прикрива по-неприятните аспекти от вкуса му, но и, по собствения ни опит, намалява негативните последващи ефекти, известни като "махмурлук".

Нямаме представа какво е научното обяснение за последното. Но тъкмо благодарение на връзката с алкохола днес знаем и за мрачната страна на този плод.

В края на 80-те години един канадски фармацевт, на име Дейвид Бейли, провежда клинични изпитания на един нов медикамент за регулиране на кръвното налягане. Целта на тестовете е да се установи дали лекарството има странични ефекти, ако се съчетае с алкохол. Бейли работи с две контролни групи - едната приема медикамента с алкохол, другата - с безалкохолна напитка. Но за обективност на отговорите всяка от групите трябва да е в неведение какво точно пие. Как обаче да се прикрие характерният вкус на алкохола? След много експерименти Бейли установява, че сокът от грейпфрут маскира идеално водката.

ВСИЧКО Е НАРЕД, ДОКАТО НЕ ИЗЛИЗАТ РЕЗУЛТАТИТЕ. Оказва се, че в контролната група, пила алкохол, концентрацията на медикамента в кръвта е в пъти по-висока, отколкото се предполага. След продължителни проби и грешки Бейли разбира, че винаги всъщност е на грейпфрута.

В човешкия организъм действа ензим, известен като CYP3A4, чиято задача е да разгради някои потенциално опасни вещества в стомаха. Той "обработва" много от медикаментите, които приемаме, и всъщност до кръвоносната ни система обикновено достига малка част от активното вещество в тях - често едва 10-15%. Фармацевтичните компании го знаят и съобразяват дозите така, че оцелялото вещество да достигне в достатъчна концентрация, за да подейства.

В ГРЕЙПФРУТА ОБАЧЕ ИМА ХИМИКАЛ, наречен бергамотин (вид фуранокумарин), който напълно неутрализира ензима. Една чашка сок е достатъчна. След това на организма ще са му необходими часове, за да възстанови ефективността на CYP3A4. Това има два възможни ефекта. Някои погълнати медикаменти достигат до кръвта в пълната си концентрация, предизвиквайки предозирание. Други, които са специално конструирани така, че да бъдат разградени от ензима, на практика губят терапевтичния си ефект без него.

С кои лекарства трябва да сте внимателни? На първо място, с всички обезболяващи и антивъзпалителни средства, съдържащи ибупрофен. Също с някои средства за понижаване на холестерола и за разреждане на кръвта, с успокоителни от типа на валиум и ксанакс, с амфетамини и даже със средства срещу еректилна дисфункция като прословутата виагра.

Всичко това не бива да ви отказва от грейпфрутите, разбира се. Те си остават все така полезни като източник на витамин С (и като разреждател за водка). Но би могло да ви подтикне все пак да четете листовките на лекарствата, които приемате. Знаем, че в наши дни никой не чете упътвания. Но понежа наистина се налага. ■

THE DARK SECRETS OF THE GRAPEFRUIT

It is a mystery not only how and where it appeared, but also why it is called like this.
This popular citrus fruit has some astounding peculiarities

By KALIN NIKOLOV / Photography SHUTTERSTOCK

It is difficult to find a piece of food that is more mysterious and contradictory than the ordinary grapefruit. Some people are in love with its bittersweet taste; others never manage to get used to it. Some doctors recommend it as an excellent source of vitamin C and suitable for all diets; others advise us to be very careful, because in combination with certain drugs grapefruit can be very dangerous. As for its mysterious side, judge for yourself: no one knows exactly how grapefruit came to be. The place of its emergence is quite unexpected. And even its very name - from the English words for "grapes" and "fruit" - seems completely inexplicable, because the grapefruit and the grapes obviously have nothing in common. Let's see what lies behind all these mysteries.

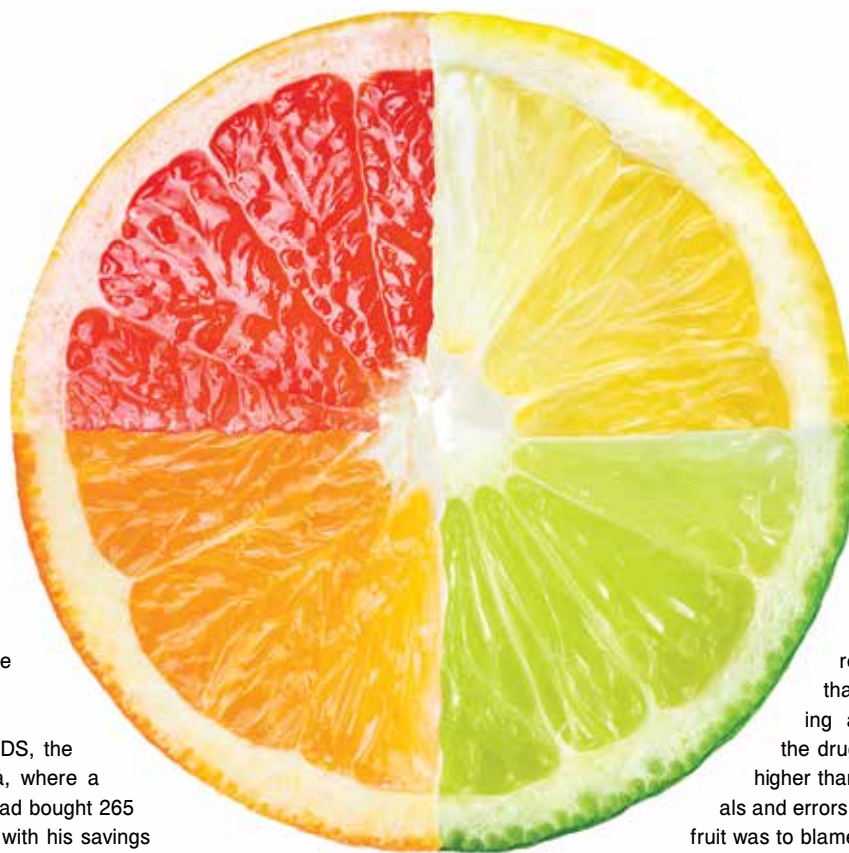
YOU HAVE PROBABLY HEARD THAT ALL CITRUS FRUITS we know today are descended from a common ancestor that once spread

throughout Southeast Asia. Probably some micro-change in the climate about 6 million years ago stimulated this ancestor to mutate into three already distinct species: the pomelo (*Citrus maxima*), the tangerine (*Citrus reticulata*) and the lemon (*Citrus medica*).

Being close relatives, they cross extremely easily with each other - sometimes it is enough for two plants just to be close to each other to give birth to a new hybrid. It is from these three ancient species that the whole of today's huge variety of citrus fruits - from lemons and oranges to ?? has come from.

One of the crosses between the pomelo and the tangerine gave us the sweet orange. Another one - the sour orange (also called Seville or quinoto). The intersection of the sour orange and the citron gave the lemon. And the grapefruit is a hybrid between the sweet orange and the pomelo.

BUT WHILE ALL OTHER HYBRIDS were born somewhere in Asia, the grapefruit was first spotted... on the island of Barbados in the Caribbean. In the beginning, it was called by other names - shaddock (after the enigmatic Captain Shaddock, who allegedly brought the pomelo to the island from China), "the forbidden fruit" and so on. The name "grapefruit" first appeared only in the early nineteenth century. It is disputed where it came from. One theory - that grapefruits grew in clusters like the grapes - is meaningless when looking at a grapefruit tree: the resemblance is undetectable. According to another, quoted by some travellers, the islanders called it so because it tasted like unripe grapes. There are two problems here. First, the tastes of the two have nothing in common. Secondly, there were no vineyards in Barbados at that time and the locals hardly knew the taste of the grapes. However, they had what they called "sea grapes" - actually, a buckwheat-like plant, whose fruits,

however, grew in clusters and had a bitter taste, almost like the grapefruit.

FROM THE CARIBBEAN ISLANDS, the grapefruit was taken to Florida, where a retired sailor, Kimball Atwood, had bought 265 acres of land near Tampa Bay with his savings and planted them entirely with citrus. Atwood gradually made grapefruit a popular breakfast among the upper classes in Boston and New York; it was because of its production that the first railway was laid to the then almost desert swamps of South Florida. So grapefruit is responsible for all the subsequent development of the state and the emergence of cities such as Miami, Orlando and Tampa.

It was in Florida, because of another accidental cross that the pink grapefruit appeared. Until then, all fruits were yellow. The pink one was quickly patented under the name Ruby Red and sold, of course, at a much-inflated price.

It is not at all difficult to explain the growing popularity of the grapefruit. Rich in citric acid and vitamin C (a half of it contains 40% of your daily dose) it has a refreshing effect. And its rich taste activates even the tired palates of the elderly and the inveterate smokers. On top of that, grapefruit juice is an excellent companion to alcohol - it not only masks the more unpleasant aspects of its taste, but also, in our own experience, reduces the negative side effects known as "hangover".

We have no idea what the scientific explanation for the latter is. But it is thanks to the blending with spirits that we know today about the dark side of this fruit.

In the late 1980s, a Canadian pharmacist called David Bailey conducted clinical trials of a new medicine to regulate blood pressure. The purpose of the tests was to determine if the drug

It was in Florida, because of another accidental cross that the pink grapefruit appeared. Until then, all fruits were yellow. The pink one was quickly patented under the name Ruby Red.

had side effects when combined with alcohol. Bailey worked with two control groups - one took the drug with alcohol, the other - with a soft drink. But for the sake of objectivity of the answers, each of the groups had to be unaware of what exactly they were drinking. The problem was how to disguise the characteristic taste of alcohol? After many experiments, Bailey found that the grapefruit juice perfectly masked the vodka.

Everything was fine until the results came out. It turned out that in the control group, drinking alcohol, the concentration of the drug in the blood was many times higher than expected. After numerous trials and errors, Bailey realised that the grapefruit was to blame.

An enzyme known as CYP3A4 acts in the human body to break down some potentially dangerous substances in the stomach. It "processes" many of the medications we take, and in fact, a small amount of the active substance in them usually reaches our circulatory system - often only 10-15%. Pharmaceutical companies know this and adjust the doses so that the surviving substance reaches a sufficient concentration to work.

However, grapefruit contains a chemical called bergamotin (a type of furanocoumarin) that completely neutralises the enzyme. One glass of juice is enough. The body will then need hours to restore the effectiveness of CYP3A4. This has two possible effects. Some ingested medicines reach the blood in full concentration, causing an overdose. Others that are specifically designed to be degraded by the enzyme virtually lose their therapeutic effect without it.

Which medications should one be careful with? First of all, all painkillers and anti-inflammatory drugs containing ibuprofen. Also, some cholesterol-lowering and blood-thinning drugs, Valium and xanax sedatives, amphetamines and even erectile dysfunction drugs such as the famous Viagra.

This should not stop you from eating grapefruit, of course. It remains useful as a source of vitamin C (and as a diluent for vodka). But it may still encourage you to read the leaflets of the medications you are taking. We know that no one reads instructions these days. But sometimes it really is necessary. ■

БОНДИНГ ЗА ХОЛИВУДСКА УСМИВКА

Kavident
DENTAL CLINIC

Кавидент е една от водещите дентални клиники в София, с 5 кабинета и голям екип специалисти, които извършват широк набор дентални лечения, включително поставяне на високо-качествени зъбни импланти, хирургични манипулации, ендодонтско лечение с микроскоп, CAD/CAM, ортопедично и ортодонтско лечение, пародонтология, избелване и естетична стоматология.

Д-р Вана Цекова, собственик и управител на Кавидент, е специализирана в естетическия бондинг – иновативна процедура, която е атрактивен и ефективен заместител на добре познатите фасети.

Бондингът е една от иновациите в денталната медицина, която се използва предимно с разкрасителна цел и основно за предните зъби. Процедурата представлява моделиране на съществуващите зъби чрез нанасяне на високо-качествени композитни материали. Дори да са здрави, зъбите може да не изглеждат естетически добре. Бондингът се използва за мигновено заличаване на несъвършенства като отчупвания, оцветявания, различен размер на два съседни зъба, както и голямо разстояние между тях. Фасетите са

добре познати като начин за създаване на холивудска усмивка, но новите тенденции са за предпочитане на бондинга. Той е по-евтин вариант, а и отнема много по-малко време и лесно подлежи на допълнителни подобрения. За разлика от поставянето на фасети, бондингът е много по-щадящ към зъбната повърхност – пиленето се свежда до минимум. Но умението на лекаря е от ключово значение, защото ръчно-

мо моделиране на зъбите е своеобразен занаят и изкуство.

При дентален туризъм все повече пациенти пристигат не-само за поставяне на импланти и корони, но и за корекция на цялостната усмивка с бондинг. Повече информация можете да намерите на kavident.com office@kavident.com +359887925737

Kavident is one of the leading dental clinics in Sofia, with 5 dental chairs and a large team of specialists, who perform vast range of dental treatments, including high quality dental implants, surgical manipulations, root canal treatment under microscope, CAD/CAM, orthopedic and orthodontic treatment, parodontology, teeth whitening and esthetical dentistry.

Dr. Vanya Cekova, owner and manager of Kavident, is specialist in esthetical bonding – an innovative procedure which is an attractive and effective alternative to the well-known facets.

The tooth bonding is one of the innovations in the dental medicine, which is applied mainly for esthetic purposes on the frontal teeth. The procedure consists of reforming the existing teeth by application of high-quality composite materials. Even if the original teeth are in good health, they may not always look beautiful. The bonding procedure is being used for instantaneous eradication of imperfections

BONDING FOR A HOLLYWOOD SMILE

such as broken edges, color spots, differences in shape and size of neighboring teeth, as well as gaps between them. The facets are a well-known way to obtain a Hollywood smile, but the newest trends are in favor of the bonding alternative. It is cheaper and takes less time and can easily undergo further adaptations. And unlike placing facets, the bonding is much more sparing for the patient's original teeth – almost no drilling necessary. However, the skills of the dentists are of key importance, because handcrafting the new shapes of the teeth's is a form of art.

An ever-increasing number of dental tourism patients are coming not only for teeth implants and crowns, but also for complete smile correction through bonding. More information on kavident.com office@kavident.com +359887925737

КУЛИНАРНИТЕ ТРАДИЦИИ НА БАЛКАНА

От троянската сливовица от тетевенската саламура -
най-автентичните вкусове от сърцето на България

Текст МАРГАРИТА СПАСОВА / Фотография КОЛЕЛА, MINI

От птичи поглед Балканът напомня на великан, който се е изморил да вае върхове и е легнал да си подремне за миг. Стара Планина се простира по цялото протежение на България и тъне в ухания на вековни гори, мокра трева, лековити билки, леденостудени реки.

Тук векове наред процъфтявали занаятите, търговията, творчеството и кулинарията. Всяко градче се гордее със запазени автентични рецепти, тънкости и тайни съставки. Водата е искряща и звънлива, хлябът има хрупкава златна коричка, млякото е гъсто и вкусно, а баницата - тънка и сладка. Кулинарното богатство на този регион е логично следствие от умерения климат, специфичното местоположение, близостта на планината и характера на тукашните хора.

СЛИВОВИЯТ ЕЛИКСИР НА ТРОЯН. Троян възниква през XV век като крайпътно селище в началото на Троянския проход и носи името на славянски планински бог. Легендарен специалитет е троянската сливова ракия, която се приготвя от XIV век в Троянския манастир – прекрасна обител, разположена на брега на река Черни Осъм и прочута с невероятните дърворезби и стенописи, сътворени от най-големия възрожденски художник, Захари Зограф. Световната слава на сливовицата датира от 1894, когато тя е представена на конкурс в Белгия. В по-ново време троянската сливова амброзия е призната и лицензирана като регионален специалитет в ЕС и САЩ. Автентичната рецепта е обгърната в тайнственост, но някои от тънкостите включват добре узрели сини сливи от мес-

тен сорт, които се смилат в деня на беритбата, добавянето на 40 балкански треви и билки и отлежаването в малки дъбови бчви. Вкусът на ракията се разгръща, когато се сервира с троянска сланина на шиш, „Бял мъж“ (катък от овче кисело мляко, сирене и печени червени чушки), апетитно сватбарско жито и пестил от печени сливи с орехи. Идеалният момент да посетите Троян и сгушеното под крилото му село Орешак, за да дегустирате тези изкушения, е Националното изложение на художествените занаяти и приложните изкуства (провеждано от 1971 до днес) и Празникът на сливата и сливовата ракия през септември. Заслужава си да отскочите и до Априлци, градче в сърцето на Централния Балкан, закътано между природния резерват Северен Джендем и върховете Триглав, Марагидик и Ботеф. Тук през февруари се провежда конкурс и дегустация на блага грейна ракия и ястия със сланина.

ПЕСЕНТА НА ХЛЯБА. Наред с огъня и водата, хлябът е почитан като тайнствен посредник между световите, магическа храна, която дава сили и смелост. Хлябът, подобно на тукашните песни и легенди, изисква едно особено меланхолично, почти мистично призвание. Балканджиите вярват, че хлябът има душа и казват, че замесването му трябва да е като повиране на пеленаче – нежно, внимателно, с любов и огромно търпение. Пухкавото тесто втасва свенливо под снежнобели месали, за да премине през посвещението на огъня в пещта и да се превърне в огромен самун със златна, хрупкава коричка и пореста, идеално изпечена сърцевина. Изяжте парче топла питка с тетевенска лютика, напра-

вена от истински градински червени чушки, изпечени на жар, с добавени чесън, магданоз и печен домати. Това е есенцията на балканджийската кухня – чиста, същностна и открита.

РИБЕНА САЛАМУРА. Тетевен не е единственото място в България, където се приготвя прочутата супа от речна риба, но тукашната чорба се прославя благодарение на своя пикантен вкус и признанието на писателя Николай Хайто夫, който я споменава като своето любимо ястие „и на този, и на онзи свят“. Незабравимият вкус на рибената саламура се дължи на съчетанието и качеството на съставките – седем речни рибки (начело с мряна от ледените води на реките Черни и Бели Вит), два речни рака, два идеално узрели и изпечени на жар домата, няколко лютти чушки, чесън и щедра връзка билки и треви. Сварената чорба се оставя да отлежи поне няколко часа, преди да се поднесе на масата. През лятото я похапват дори студена, като превъзходно мезе за местната сливова ракия.

ЕЛЕНСКА ЗАПАЗЕНА МАРКА. „Всеки майстор на еленски бут и филе си има своите тайни“, уверяват хората от Елена. „Най-важното обаче е прасето да е гледано в Еленския Балкан, на чист въздух“. Технологиите наистина изглеждат проста – бутчетата, плешките и филетата се осоляват и престояват в специална бъчва. Продължителността на този процес е различна – около два месеца за бутчетата и максимум десет дни за филетата. После осоленото месо се оставя да съхне и да зрее на проветриво място. Навремето окачвали бутчетата да съхнат в специални „клетки“ в помещението, където било домашното огнище, така че да се опуши.

От няколко години в последната събота на октомври град Елена става епицентър на кулинарните събития в страната. Дегустациите и награждаването на прочутия специалитет се съпровождат от фолклорна програма и се поливат обилно с еленска сливова ракия.

СУДЖУКЪТ ИМА ЕДНО ИМЕ. Славата на приготвяните в Горна Оряховица и Арбанаси телешки суджуци, пастърми и наденици датира от няколко века. През 1538 г. султан Сюлейман I Великолепни издава ферман, който наред с другото касае и данъците от производство на суджуци в този район. През 1861 горнооряховският суджук е отличен с медал на Международното изложение в италианския град Торино, а австро-унгарският етнолог и пътешественик Феликс Каниц споменава вкусния специалитет в своята книга „Дунавска България и Балканът“ от 1882 година. През 2010 горнооряховският суджук става първият защитен български кулинарен продукт със сертификат за специфично географско указание в Европейския съюз.

ховският суджук става първият защитен български кулинарен продукт със сертификат за специфично географско указание в Европейския съюз.

В края на май в Горна Оряховица се провежда Суджук Фест, където ценителите и любителите могат да опитат различни домашни и фирмени рецепти и разновидности.

БИЛКИ И ПОДПРАВКИ. Билките и подправките са душата на балканджийската кухня и фолклор. Във времената, когато начините за съхранение на продуктите били малко, подправките и горските билки били ценени високо като консервант, лекарство

и магическо средство. В двора на всяка възрожденска къща нежни ръце отглеждали кичест босилек, който свързвали с плодородието и женската хубост. Девесилът е любима подправка за речната риба, джодженът е магическата клонка, която превръща обикновената бобена чорба в кулинарна поезия, магданозът присъства във всички салати и летни ястия, без копър ефирните летни блюда губят своята свежест и вкус, а индришето придава онова романтично очарование на бабините сладка и конфитюри, което ни помага да не загубим безвъзвратно тайната пътека към детството. ■

BALKAN CULINARY TRADITIONS

From Troyan Slivovitz to Teteven Brine – the most authentic flavours from the heart of Bulgaria

By MARGARITA SPASOVA / Photography SHUTTERSTOCK

From a bird's eye view, the Balkan Range looks like a giant who, tired of shaping peaks, has lain down for a short nap. The Balkan Range stretches across the whole of Bulgaria and abounds in fragrant age-old forests, wet grass, healing herbs and ice-cold streams.

Arts and crafts, trade and cuisine have flourished here for centuries. Each town boasts its own authentic recipes, subtleties and secret ingredients. The water is bubbly and sparkling, the bread has a crisp golden crust, the milk is thick and tasty, the cheese pastry thin and sweet. The culinary wealth of this region is a logical outcome of the temperate climate, specific location, proximity of the mountain and local character.

TROYAN'S PLUM ELIXIR. Troyan emerged in the 15th century as a roadside settlement at

the entrance to the Troyan Pass and is named after a Slavic mountain god. The Troyan plum brandy, Slivovitz, is a legendary speciality that has been made since the 14th century at Troyan Monastery, scenically situated on the bank of the Cherni Osam River and famous for its amazing wood carvings and murals, painted by Bulgaria's greatest National Revival period artist, Zahari Zograf.

Slivovitz gained world fame in 1894 when it was presented in a competition in Belgium. In more recent times, the Troyan plum ambrosia has been recognized and licensed as a regional speciality in the EU and the US. The authentic recipe is shrouded in mystery, but some of the tricks include ripe blue plums of a local variety that are mashed as soon as they are picked, the addition of 40 Balkan grasses and herbs, and ageing in small oak barrels. The brandy's flavour

unfolds when it is served with Troyan bacon on a spit, "White Man" (qatiq made of sheep's yoghurt, sheep's cheese and roasted red peppers), appetizing wedding cereal and baked prunes with walnuts. The ideal time to visit Troyan and the nearby village of Oreshak to taste these delights is the National Exhibition of Arts and Crafts (held since 1971) and the Festival of Plums and Plum Brandy in September.

It is also worthwhile to pay a visit to Apriltsi, a small town in the heart of the Central Balkan Range, tucked away between Severen Dzhelem nature reserve and the peaks Triglav, Maragidik and Botev. In February it hosts a competition and tasting session of mulled brandy and bacon dishes.

THE SONG OF BREAD. Besides fire and water, bread is revered as a mysterious mediator be-

tween the worlds, a magical food that imparts strength and courage. The Balkan dwellers believe that bread has a soul and say that it should be kneaded the way you tend to a baby – gently, carefully, with love and enormous patience. The soft dough rises slowly under a snow-white cloth before it goes into the oven to be turned into a huge loaf of bread with a golden, crisp crust and a fluffy, perfectly baked core. Enjoy a piece of freshly-baked bread with Teteven relish, made of home-grown red peppers, roasted on embers, to which garlic, parsley and baked tomatoes have been added. This is the essence of Balkan cuisine – pure, authentic and distinctive.

FISH BRINE. Teteven is not the only place in Bulgaria where the famous freshwater fish soup is made, but the one that's made here gained fame for its spicy flavour and the acknowledgement of writer Nikolay Haytov, who mentions it as his favourite dish "both in this and the next world". The unforgettable taste of the fish brine is due to the combination and quality of its ingredients – seven freshwater fish (headed by barbel from the icy waters of the Cherni Vit and Beli Vit rivers), two crayfish, two perfectly ripe tomatoes roasted on embers, a few hot peppers, garlic and a generous helping of herbs and grasses. The boiled soup is left to stand for at least a few hours before being served. In summer it can also

be eaten cold, as a superb appetizer for the local plum brandy.

THE ELENA TRADEMARK. "Any master of fillet and leg of pork from Elena has his secrets," the locals insist. "Most importantly, however, the pigs must be bred in the Elena Balkan, in the fresh air." The technology seems simple enough - the meat is salted and placed in a special barrel for a time: about two months for the leg of pork, and a maximum of ten days for the fillet. Then the salted meat is left to dry and mature in an airy place. In the past the legs of pork were hung to dry in special "cages" in the room with the hearth to give it a smoky flavour. For several years now, on the last Saturday in October the town of Elena becomes the hub of culinary events in the country. Tasting sessions are organised and prizes awarded to the famous speciality that is abundantly washed down with Elena Slivovitz. All this is accompanied by a folklore programme.

SUJUK (a dry spicy flat sausage). The fame of the veal sujuk, pastrami and sausages made in Gorna Oryahovitsa and Arbanassi goes back centuries. In 1538 Sultan Suleiman the Magnificent issued a firman which, besides other things, also concerned the taxes for sujuk production in this area. In 1861 the Gorna Oryahovitsa sujuk

was awarded a medal at the International Exhibition in the Italian city of Turin, and the Austro-Hungarian ethnologist and traveller Felix Kanitz mentions the delicious speciality in his book *Danubian Bulgaria and the Balkans* from 1882. In 2010 the Gorna Oryahovitsa sujuk became the first Bulgarian culinary product with a certificate for Protected Geographical Indication in the European Union.

At the end of May, Gorna Oryahovitsa hosts the Sujuk Festival, where connoisseurs can sample a variety of homemade and factory-produced sausages.

HERBS AND SPICES. Herbs and spices are the heart and soul of Balkan cuisine and folklore. In the past, when it was difficult to store products for any length of time, spices and forest herbs were highly valued as a preservative, medicine and magic remedy. In their vegetable gardens women would grow basil, which was associated with fertility and female beauty. Cow parsnip is a favourite spice for freshwater fish, mint is the magic ingredient that turns an ordinary bean soup into culinary poetry, parsley is part and parcel of all salads and light meals, dill lends freshness and taste to summer dishes, and crane's bill gives homemade jams that precious flavour that invariably transports us back to our carefree childhood days. ■

ИДВАТ ПРАЗНИЦИ! ПОДАРИ СИ ПЪТЕШЕСТВИЕ

Напомняме ти, че сме взели всички необходими мерки за безопасно и спокойно пътуване, като използваме и най-иновативния възможен метод за дезинфекция – машината UV CABIN SYSTEM II.

Коледа и Нова година, както винаги, ще гойдат бързо и неусетно. Разгледай полетите през зимните месеци до директните дестинации на „България Еър“ и се възползвай от най-добрите ни цени с гъвкави условия: www.air.bg

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Ер“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 kg + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Ер“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Ер“ спазва системата **PIECE CONCEPT**, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

ИКОНОМИЧНА КЛАСА

1 брой ръчен багаж до 10 kg и размери 55x40x23 cm (сумарна дължина* до 118 cm) + дамска чанта/лаптоп

ТАКСИ ЗА РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 kg и до 158 cm*:

- Вътрешни полети – 15 евро на посока;
- Международни полети – 20 евро на посока**.

- > В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж, се прилагат стандартните условия на „България Ер“.
- > Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.
- > Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и „България Ер“, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

* Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.

** За пътуване от Лондон – 20.00 GBP, от Цюрих – 20 CHF, от Тел Авив – 20 USD.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажника на самолета безплатен багаж, както следва:

По международни и вътрешни линии:

БИЗНЕС КЛАСА

- 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 kg (размери до 55x40x23 cm всеки) + 1 дамска чанта/лаптоп;
- 2 броя регистриран багаж до 32 kg и до 158 cm* всеки.

ИКОНОМИЧНА КЛАСА

- 1 брой ръчен багаж до 10 kg и размери 55x40x23 cm (сумарна дължина* до 118 cm) + 1 дамска чанта/лаптоп;
- 1 брой регистриран багаж до 23 kg и до 158 cm*.

Изключения

• ЗЛАТНА КАРТА FLY MORE

- БИЛЕТИ, ЗАПЛАТЕНИ С КАРТА VISA PLATINUM ОТ ЦКБ
- БИЛЕТИ, ЗАПЛАТЕНИ С КОБРАНДИРАНА КАРТА „БЪЛГАРИЯ ЕЪР И ЦКБ“
- ЧЛЕНОВЕ НА ПРОГРАМАТА CCB CLUB
- МОЛЯЩИ***

2 броя по 23 kg и до 158 cm* всеки, за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания „България Ер“.

• БЕБЕТА ОТ 0-2 ГОДИНИ

В случай че тарифата, по която е издаден билетът на възрастния, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 kg, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 kg. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти, в случай че количката не е предадена/получена на/от самолета.

* Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по максималната сума за трети свръхбагаж.

** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и „България Ер“ или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел.: +359 2 4020 400 или на e-mail: callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.

TARIFFS WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a tariff that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

ECONOMY CLASS

1 piece of hand baggage up to 10 kg and with dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* + 1 personal item / laptop bag

FEES FOR CHECKED BAGGAGE CARRIAGE

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

- Domestic flights – EUR 15 per direction;
- International flights – EUR 20 per direction**.

- > In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.
- > Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.
- > Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.

** For travel from London – 20.00 GBP, from Zurich – 20 CHF, from Tel Aviv – 20 USD.

TARIFFS WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger with a ticket purchased in a tariff that includes checked baggage is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

International and Domestic flights

BUSINESS CLASS

- 2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag;
- 2 pieces of checked baggage up to 32 kg and 158 cm* each.

ECONOMY CLASS

- 1 piece of hand baggage up to 10 kg and with dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* + 1 personal item / laptop bag;
- 1 piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

Exceptions

- GOLD CARD FLY MORE
- TICKETS PAID WITH VISA PLATINUM CARD BY CCBANK
- TICKETS PAID WITH CO-BRANDED CARD BULGARIA AIR / CCBANK
- MEMBERS OF THE CCB CLUB PROGRAM
- SEAMEN***

2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each* for flights operated by Bulgaria Air.

• INFANTS 0-2 YEARS OF AGE

If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over / to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft. The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over / received at the aircraft.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

*** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и „България Еър“, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

*** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци, е необходимо билетът да бъде издаден в по-специална моряшка тарифа. За повече информация и резервация можете да се обвърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +359 2 4020 400 или на e-mail callfb@air.bg, бюрата на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.

ПЪТНИКЪТ МОЖЕ ДА ПРЕВОЗВА И ПОВЕЧЕ ОТ БЕЗПЛАТНАТА НОРМА БАГАЖ СРЕЩУ ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАПЛАЩАНЕ *

Такси за свръхбагаж

МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг * – 50 евро;
За големина на багажа между 158 см и 203 см – 70 евро;
Допълнителна бройка – втори багаж до 23 кг до и 158 см – 50 евро;
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до и 158 см – 100 евро.

За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно 50/70/100 GBP, от Цюрих 50/70/100 CHF, от Тел Авив 50/70/100 USD.

ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг * – 20 евро;
За големина на багажа между 158 см и 203 см – 30 евро;
Допълнителна бройка – втори багаж до 23 кг до и 158 см – 20 евро;
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до и 158 см – 50 евро;
*Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

Специални категории багаж

СПОРТНА ЕКИПИРОВКА

Превозът на спортна екипировка не влиза в нормата на безплатния чекиран багаж. Таксува се 50 евро в посока, като допълнително парче чекиран багаж. Максимални размери до 23 кг и до 203 см сумарна дължина.

Изключение: За всички директни полети, оперирани от „България Еър“:
• Безплатен превоз на един чифт ски/сноуборд екипировка

ВЕЛОСИПЕДИ

Приемат се за превоз в специална опаковка (картон или специален калъф). Максимални размери на опаковката 160 x 90 x 25 см. Изисква се предварително потвърждение на услугата в резервацията.

Международни линии: 70 евро в посока. **Вътрешни линии:** 30 евро в посока.

ОРЪЖИЕ

Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси се извършва съгласно изискванията на Международната асоциация за въздушен транспорт /IATA/. Не се потвърждава на codeshare полетите на „България Еър“. Превозът на огнестрелни оръжия не може да бъде потвърден в случаите, когато авиокомпания „България Еър“ е партньор по полет. Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси, различни от спортно оръжие и боеприпаси, е забранен. В някои случаи превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси за ловни и спортни цели може да бъде разрешен. Пътникът трябва да се свърже с „България Еър“ и да предостави информация за вида на оръжието, серийния му номер и припасите, които се внасят в резервационната система. Всички огнестрелни оръжия и боеприпаси се приемат само като багаж за транспортиране в багажниците на самолета и в никакъв случай в салона с пътниците. Трябва да са разделни и подходящо опаковани, като теглото на мунициите не бива да надвишава 5 кг. Пътникът трябва да има всички документи, изисквани от закона и подзаконовите актове, приложими за превоз за съответната държава. „България Еър“ си запазва правото да откаже превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси.

- Ловни пушки и патрони – комплект до 15 кг: такса 50 евро в посока;
- Ловни пушки и патрони – при общо тегло над 15 кг: такса 70 евро в посока;
- Късо огнестрелно оръжие (пистолет): такса 20 евро в посока.

Ловната пушка и патроните се считат за едно парче регистриран багаж и се таксуват с еднократна такса за обслужване. Този вид багаж не се включва в безплатната норма и максимално се прилага независимо от това дали пътникът има друг чекиран багаж.

ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ В ПЪТНИЧЕСКАТА КАБИНА /PETC/

- Максимално тегло на животното и клетката – до 8 кг*;
- Максимални размери на клетката – 48 x 35 x 22 см;
- Не се включва в безплатната норма багаж и се заплаща такса от 60 евро в посока.

ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ В БАГАЖНИКА /AVIH/

- Без ограничение в теглото на животното;
 - Максимални размери на клетката – 110 x 65 x 70 см;
 - Не се включва в безплатната норма багаж, заплаща се такса:
- при тегло на животното и контейнера до 32 кг - 100 евро в посока
при тегло на животното и контейнера над 32 кг - 140 евро в посока**

Важни уточнения за превоза на домашни любимци:

- Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията. За потвърждение е необходимо да се свържете с Центъра ни за обслужване на клиенти на телефон: +359 2 402 0400 или по e-mail callfb@air.bg;
- Приемат се за превоз само кучета и котки;
- „България Еър“ не приема за превоз животни до и от Великобритания;
- Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго (напр. Американски пибъл териер, Стафордширски бултериер, Американски стафордширски териер, Бултериер, Американски булдог, Дого Аржентино, Кангал (Анатолийска овчарка), Кавказка овчарка, Ротвайлер, Родзийски риджбек, Доберман, Кане Корсо и др.)

*за полети FB1431/1432 до и от Париж, където опериращ превозвач е Air France, максималното тегло за превоз на PETC е 6 кг.

** Животни с тегло с контейнера над 32 кг не се приемат за превоз до/от Брюксел.

* За смесени превози с участието на „България Еър“ и други партньорски авиокомпани в маршрута могат да бъдат прилагани други условия за багаж

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

*** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.

THE PASSENGER MAY CARRY MORE THAN THE FREE BAGGAGE ALLOWANCE AT ADDITIONAL COST *

Excess baggage fees

INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg* – EUR 50;
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm – EUR 70;
Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm – EUR 50;
Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm – EUR 100.

For travel from London the indicated fares are respectively 50/70/100 GBP, from Zurich 50/70/100 CHF, from Tel Aviv 50/70/100 USD

DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg* – EUR 20;
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm – EUR 30;
Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm – EUR 20;
Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm – EUR 50;
* Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

Special categories of baggage

SPORT EQUIPMENT

Transportation of sport equipment is not included in the quota of checked baggage. It is charged as an extra piece of checked baggage – EUR 50 in direction.

The equipment must be of maximum weight and total dimensions 23 kg and 203 cm.

Exception: for all flights operated by Bulgaria Air:

- Free carriage of 1 piece of ski / snowboard equipment.

BICYCLES

Accepted for carriage in special packaging (cardboard or a special case). Maximum size of package 160 x 90 x 25 cm. This service requires pre-confirmation in the reservation.

International flights: EUR 70 per direction. **Domestic flights:** EUR 30 per direction.

FIREARMS

Carriage of firearms and ammunition is carried out according to the requirements of the International Air Transport Association /IATA/. It is not confirmed on codeshare flights of Bulgaria Air. Carriage of firearms and ammunition other than sport weapons and ammunition is prohibited. In some cases, carriage of firearms and ammunition for hunting and sporting purposes may be permitted. The passenger should contact Bulgaria Air and provide information on the type of weapon, its serial number and the ammunition, which will be entered into the reservation system. All firearms and ammunition will be accepted only as baggage and must be transported in the luggage compartment of the airplane and under no circumstances in the passenger cabin. They must be suitably packed separately and the weight of the ammunition should not exceed 5 kg. The passenger should have all documents required by law and regulations applicable to carriage for the particular state. Bulgaria Air reserves the right to deny carriage of firearms and ammunition.

- Hunting rifles and cartridges – total weight up to 15 kg: fee EUR 50 per direction;
- Hunting rifles and cartridges – total weight over 15 kg: fee EUR 70 per direction;
- Short-barrel firearms (pistol): fee EUR 20 per direction.

Hunting rifles and cartridges are regarded as one piece of registered baggage and are charged with one-time fee for service. This type of baggage is not included in the free allowance and the fee is applied regardless of whether the passenger has other checked-in baggage.

PETS IN THE PASSENGER CABIN /PETC/

- Maximum weight of the animal and the cage – up to 8 kg*;
- Maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm;
- The pet is not included in the free baggage allowance, and a fee of EUR 60 per direction applies.

PETS IN THE HOLD /AVIH/

- No limitation in the weight of the animal;
- Maximum dimensions of the container – 110 x 65 x 70 cm;
- The pet is not included in the free baggage allowance, and the following fees apply:

At the weight of the animal and container up to 32 kg – EUR 100 per direction;
At the weight of the animal and container over 32 kg – EUR 140 per direction.

Important information for live animal transportation:

- Pets transportation (both PETC and AVIH) is a subject to compulsory confirmation from the Airline. For confirmation please contact our Customer Service Centre at +359 2 402 0400 or by e-mail: callfb@air.bg;
- Only dogs and cats are accepted for transport;
- Bulgaria Air does not accept animals to and from Great Britain;
- Fighting and dangerous breeds are accepted for carriage only as cargo (example: American Pit Bull Terrier, American Staffordshire Terrier, Staffordshire Bull Terrier, Bull Terrier, American Bulldog, Dogo Argentino, Karabash (Kangal), Anatolian Shepherd Dog, Caucasian Ovcharka (Caucasian Shepherd Dog), Rottweiler, Rhodesian Ridgeback, Doberman, Cane Corso, etc.).

* For flights FB1431/1432 to and from Paris where operating carrier is Air France, the maximum weight of PETC is 6 kg.

** Animals weighing over 32 kg together with the container are not accepted for carriage to / from Brussels.

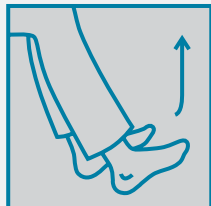
* For partner flights involving Bulgaria Air and other partner airlines, other luggage conditions may apply.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

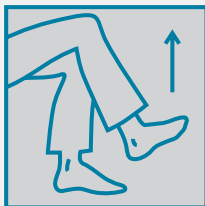
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

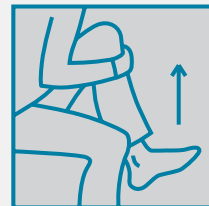
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задръжте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храна в подходящи за новата часова зона отрязъци от нощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекар- ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар кои са най-подходящи за Вас

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и изтощен, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставайте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВАНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажите си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, лъна за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда да възможност да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки /оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарогасители / електрошокови уреди / брагви, секири, сатъри, томахапки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им /саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кнки за лед / всички видове спортни стикове, бухалки, щетки и тоязи / всички видове оборудване за бойни спортове / амуниции, гранати, мини, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns /component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers; machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ FLYING WITH PETS

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг,

а размерите на клетката 48 x 35 x 22 cm. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 cm. При общо тегло до 32 kg се заплаща такса 100 евро, а над 32 kg – 140 евро в посока.

Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено до и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the container are 110 x 65 x 70 cm.

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage only as cargo.

UPGRADE TO BUSINESS CLASS UPGRADE DO BIZNES KLASA

Upgrade до бизнес класа, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade до бизнес класа.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програма FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спази разрешението за превоз на багаж и на другия превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Може да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callFB@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

ПОВЕЧЕ КОМФОРТ MORE COMFORT

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиокомпанията. Седалките с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и аварийен изход, а тези на 4

ред можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт.

Може да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си

гарантирате налично място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанивани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и служебни увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

*** За Тел АвиВ таксата е в щатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.**

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort! How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior to the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport.

It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

*** For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF**

ПРЕВОЗ НА НЕПРИБРУЖЕНО ДЕТЕ UNACCOMPANIED MINOR

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летищни процедури до качване в самолета, да се погрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и двупосочни летищни такси за стюарда-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс UM такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на UM таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползвате от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюаргеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една UM такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of

the one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior to the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier **www.air.bg**

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.

SOFIA – MOSCOW
VARNA / BURGAS – MOSCOW

SOFIA – PARIS / VARNA
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX

SOFIA – ROME / MILAN / VARNA / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES
/ PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA /
CATANIA / BARI / PALERMO / LAMECIA TERME /
BRINDISI / REGGIO CALABRIA / MADRID / BARCELONA /
AMSTERDAM / LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE /
GENEVA / MALTA

SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE

SOFIA – AMSTERDAM

SOFIA – PRAGUE
PRAGUE – BUDAPEST / COPENHAGEN / DUSSELDORF /
HAMBURG / GÖTEBORG / REYKJAVIK

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARNA / BURGAS
ATHENS – BEIRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV

SOFIA – LARNACA / PRAGUE / ZÜRICH / VARNA /
BURGAS
LARNACA – BEIRUT / TEL AVIV

SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARNA
BELGRADE – KIEV / NICE / HELSINKI

SOFIA – BUCHAREST

SOFIA – DOHA / VARNA / BURGAS

SOFIA – KIEV / VARNA

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговарят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двесте авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

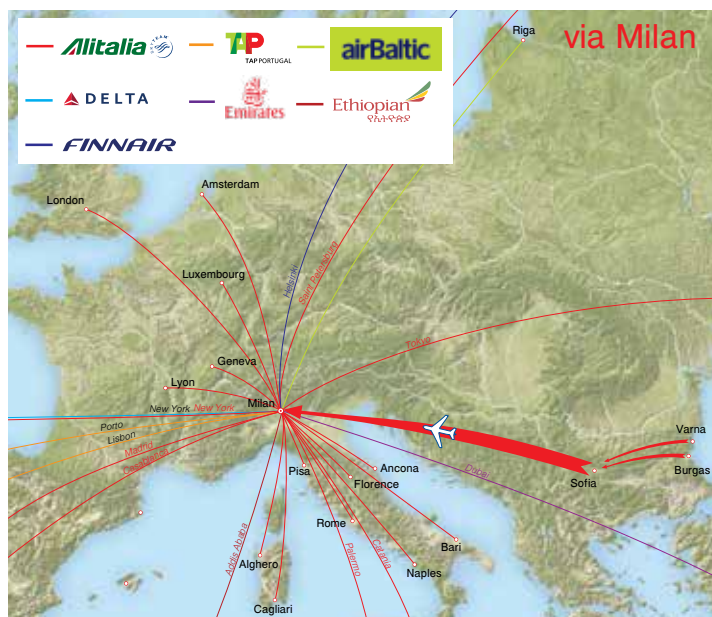
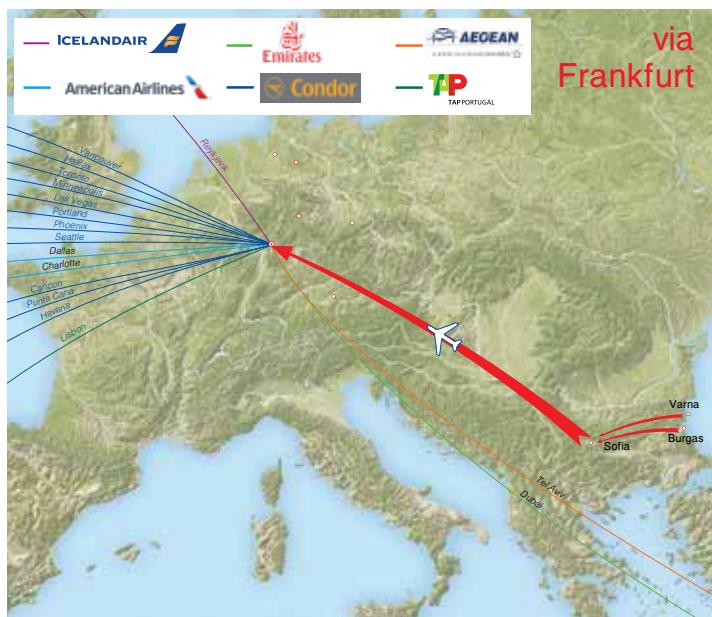
The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

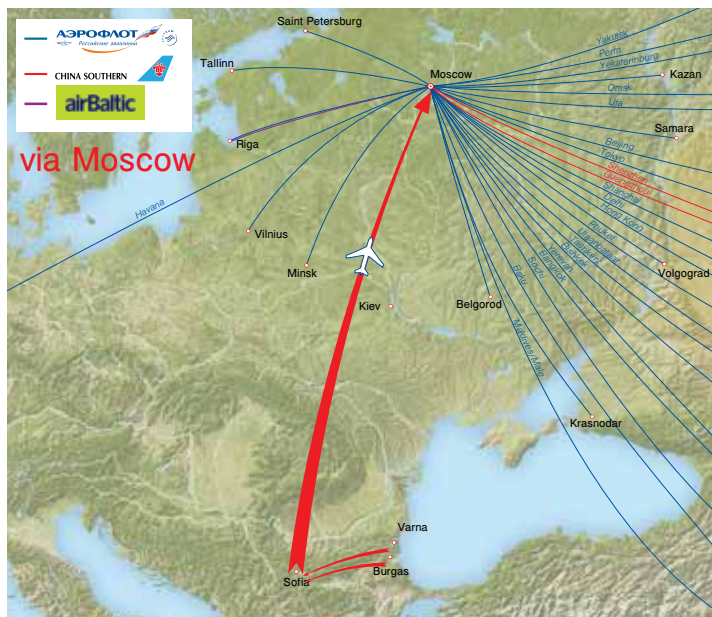
Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.
Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде га ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

SOF BOJ VAR 	Customer Service Center 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-22:00 Local Time</i>	phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg
	Head office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i>	fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg
	Sofia City Office 2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>9:00-12:00/12:30-17:30 Local Time</i>	e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg
	FLY MORE Office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working hours:</i> <i>Every day: 10:00 - 19:00</i> <i>Lunch time: 13:00 - 14:00 Local Time</i>	phone.: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg
	Varna Airport Office Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Monday - Friday and Sunday:</i> <i>07:00-21:00 Local Time</i> <i>Saturday:</i> <i>03:00-18:00 Local Time</i>	phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg
	Varna City Office 55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 09:00-20:00 Local Time</i> <i>Saturday 10:00-18:00 Local Time</i>	phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg
	Bourgas Airport Office Bourgas airport, Terminal 2 Departures, floor 2 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>(between June and September)</i>	phone: +359 56 900 155 fax: +359 56 870 132 e-mail: boj@air.bg www.air.bg
BRU 	Belgium, Brussels <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>10:00-19:00 Local Time</i>	phone: +32 470 401 260 e-mail: brussels@air.bg www.air.bg

LCA 	Cyprus, Nicosia "Louis Aviation" - 11 Lemesos Avenue, 2112 Nicosia, P.O. Box 21301, 1506 Nicosia, Cyprus.	phone: +357 225 88 182 fax: +357 223 76 606 e-mail: bulgariaair@louisgroup.com www.air.bg
BER 	Germany, Berlin Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i>	phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg
LON 	United Kingdom, London Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i>	phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg
MOW 	Russia, Moscow City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and September)</i>	phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg
	Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i>	e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg
TLV 	Israel - Tel Aviv Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg
USA 	Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am - 1pm (EST)</i>	phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg
VIE 	Austria, Vienna Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg